

Судије и адвокати на послу истраживања правде

Др Радоје Вукчевић

I

Закони су плод и изражај једне друштвене средине. Што је средина цивилизиранија то закони требају бити моралнији. Законитост и моралност још нису синоними, иако је то био циљ законодаваца свих векова. Као што историја права учи да еволуција љутског друштва и ублажавање казни за љутска недела иду напоредо, тако исто она учи да су границе законитости и моралности све ближе. Али и у једном и у другом правилу има огромних изузетака. Галилеј је некада своје научно мишљење главом платио, а исте су судбине били и остали велики реформатори од класичног доба до верских револуција. Томе насупрот пре националне и класне заоштрениости, које је собом донео светски рат, политички кривци били су привилегисан ред слободе лишених грађана. Теоретичари анархизма који интересе појединца уздижу изнад целине, и они марксизма, који левијатанску руку целине простиру над акцијама и мислима појединаца у миру су и са једнаким правима ширили своје мисли. Свака њихова књига изазивала је интересовање, а многе њихове мисли цитиране су више од оних из Светог Писма. Да су Штирнер или Ниче, Маркс или Сен Симон, Толстој или Расел, Анатоли Франс или Бернар Шо, живели у домаку власти Калигуле или Цезара Борџије они, у колико не би били добри дворјани, били би скромна храна аренских лавова. С друге стране једној браколумници се не откидају више ноге, или секу руке, нити се данас за обичне уличне клевете остаје без језика.

А ипак и поред огромне еволуције у ублажавању казног система, и поред еволуције својственог настојања, да се подударе појмови законитости и моралности — наше је доба од тог циља још далеко, можда исто толико колико је далеко од праве културе. Нема неморалније крађе од оне коју врше шпекуланти, често под окриљем самих закона. Њихове радње су неморалне, али законима нису забрањене. У једној држави једна банка је десетине милиона покупила од улагача, па онда банкротирала оставивши у каси 6.000 динара. Међу улага-

чима био је и један печалбар, који је после поразне вести о краху извршио самоубијство, а на улици оставио своју жену и петоро деце. По моралним појмовима банчина управа је бар нехатни убица, а по закону — она то није. Која је превара неморалнија од оне која се често врши на великим берзама и која изазива кризе и смрт на хиљаде привреда. Служећи се овим сретствима берзанским шпекулантима успева да папире, којима је вредност већ стварно пала — продаду по високом курсу. Они су предмет мање вредности или својства подметнути на место предмета који је купац имао у виду. Тиме су они направили једну неморалну трансакцију, али не и незакониту, у колико таква радња не прелази у дело преваре. Није морално кад путем думпинга јачи конкурент сахрани слабијег — али такав маневар није незаконит. Најзад није морално порећи несумњиво очинство детета, али такво порицање и поред несумњивих доказа није инкриминисано.

Зашто ова дисхармонија између законитости и моралности? Зашто извесна отступања у еволуцији казног система са друштвеном еволуцијом? Откуда и та аномалија да се у римско доба Цицерон са Катилином борио у сенату, а данас Мусолини трибуна Матеотија, после првог парламентарног сукоба, предаје чељустима фашистичких гладијатора. Код ових питања ми морамо правити поделу између друштвених редова, на чијим функцијама почива државна сила.

Речи „морал и закон“ друкче звуче у ушима једног државника, него у онима једног теолога или метафизичара. Постулат „*fiat iustitia*“ друкче ће разумети један политичар или грађанин, него лица којима је поверено чување правде. Код американских грађана линчовање црнца, који је измлатио једног припадника племените расе, или се на своју несрећу приближио његовој лепшој половини — представља логичну реакцију на његову дрскост. Док он у линчовању гледа задовољење правде, а док посланик тог краја парламенту чак и нов параграф предлаже по којему извршиоци

лица не би кривично одговарали — фактори правосуђа деле друго гледиште. За њих није важно, шта о једном злочину или деликвенту мисли околина, већ шта прописује закон.

Док један грађанин или локални политичар ствари посматра кроз призму своје околине, законодавац их посматра са висине са које поглед допире не само до државних граница, већ и преко њих, до граница оних напреднијих држава, из којих се са културом и цивилизацијом заједно пресађују правни појмови и институције. И најзад док политичар тежи да према стању и потребама режима подешава кривичне санкције — судија се према доказима, природи дела и мотивима креће између две одређене границе. Адвокат иде много даље: његов поглед прелази границе закона до ширег хоризонта морала. Под утиском његових речи и убеђења, судија, сам спутан између две границе, креће се горе и доле вођен увек моралним мотивима, које му адвокат намеће или оживљава. То не значи да судији самом недостају ти мотиви, већ напротив да њихово истраживање није ствар његовог позива, који оперише с позитивним законима, колико је то ствар адвоката, који позитивне законе оживљава моралним вредностима. Ове моралне вредности, које као Рентгенови зраци пролазе кроз законске костуре, нико не уме тако мајсторски да пронађе као добар адвокат, којега позив на то упућује. А такве зраке пронаћи — значи често спасти главу над којом је клизила гиљотина. Нема ли их онда нек правда врши своје. Али, ако их има, зар интерес целине, зар друштвени морал, па и сами закони, који траже истину — не захтевају да они буду пронађени. Песник каже: „удар нађе искру у камену“, а која је искра више божанска од оне, која решава судбину једног љутског бића.

II

У модерним државама раду сваког законодавног тела претходи рад правника, који објект једног закона усавршавају према резултатима правне праксе. Правна пракса доприноси еволуцији казненог система, јер она се и ствара на стази те исте еволуције. Она такође утиче на постепено зближавање законитости и моралности. Изузетке од ова два правила не прави правна пракса, већ њих захтева изузетна нужност. За време једног грађанског рата деси се да пријатељ пријатељу без икакве потребе запали кућу, иако он зна да је то злочин. За време једног диктаторског режима деси се да противника прогута помрчина, иако је тим почињено дело убијства. Али те нуж-

ности пракса не ствара, већ их напротив излаже законској оштрици, или оставља у ред немиле усамљености.

Носиоци правне праксе која одређује форме и даје смисао постулату *fiat iustitia* — то су судије и адвокати. Законодавство еволуира са животом друштва, а ту еволуцију у колико се она односи на правне појмове и потребе — прате најбоље они, пред којима стотине хиљада изнесе своје патње и болове, а којима они поверавају своја имања, част, слободу и животе. Док судије и адвокати престављају извор рада законодавног тела, најглавније сараднике на стварању закона — њима је истодобно поверена друга, много тежа функција: чувара закона, под чијим окриљем помоћ траже сви без изузетка.

Има људи који на бирачко поље никад не изађу, нити их море политичке бриге; има их који никад не затраже помоћ медицине, а још мање опроштај цркве. Али у културним срединама нема никог, који више пута у животу не потребује заштиту судије или савет и помоћ адвоката. Ако је савет погрешан, а заштита слаба, онда не само што настају често ненадокнадиви губитци, већ се у питање доводи вера у правду и правосуђе. Што је један Драјфус одлежао извесно време међу заточеничким зидинама, то је за њега био велики губитак. Али милион пута већи губитак престављала је осуда невиног човека, којој је следила потребна афера Драјфусове рехабилитације. Расиста Хитлер осуђен је на 30 година заточења па одмах помилован, док је пред тим истим судом, за много незнатије дело осуђени књижевник Толер — својих пет година одлежао. Ова паралела у душама милиона Немачке и читавог света много је поразније деловала него, да је и према Хитлеру или Лудендорфу правда задовољена. А за такве појаве у правосуђу судије и адвокати нису никад криви.

III

Законе је тешко доносити, а још теже примењивати. Кад се доносе увек се пред очима има један општи интерес по правилу једнак за све, а кад се примењују онда пред очима стоји јединка и њен посебни интерес, различит можда од интереса свих осталих грађана. Кад лекар даје болеснику дијагнозу, он по симптомима који су му ту пред очима тај случај подводи под једну од болести, чији је број ипак ограничен. Кад судија за извесну љутску радњу хоће да прикачи један параграф, он најчешће пред очима нема ниједне позитивне чињенице. Да би пре свега решио питање његове одговорности, а затим му према делу одмерио и

казну — он мора да дубоко рони у тајне лабиринте љутских душа. Мора да у сваки мрачни кут пусти млаз своје психолошке проицљивости. Пошто су људи расли под разним приликама, то они сваки за себе представља извесан спецификум, извесну затворену Лајбницову монаду, која се кључем друге менаде не да отворити. Колико муке, колико рада док се за стварање љутске менаде искује кључ или пронађе шифра. Јер стварно на земљиној кугли има толико љутских душа или Лајбницових монада, колико и живота.

Правда увек тражи истину, а њу је најтеже наћи, не зато што је она скривена, већ зато што су наша средства за тражење истине сувише ограничена. Лакше је ронити у морске дубине, него у дубине љутске душе. Овај напор правника некада је изгледао излишан. Кад отворимо сутске архиве из средњег века ми видимо да је најмања индиција била довољан доказ за ломачу. Жан Д'Арк је хришћанска црква као вештицу спалила, да би је та иста црква доцније прогласила за светитељку. Да је било више воље за тражењем истине, нити она, нити стотине хиљада највреднијих жена не би нашле смрт у пламену, само зато што су признале да су — вештице. Данас већ није тако, нити се признање, ако се његова истинитост потпуно не утврди — узима за доказ. Правна наука чак је једногласна у томе, да непоузданијег доказа у кривичном поступању нема од признања, а да ништа није фаталније него признање узети као — свршен чин. Поступци, који признању придају такву важност имају једну опасну последицу: иследници теже да дођу до признања као доказа над доказима, те ту чежњу за осветљавањем случаја често прате најгоре тортуре.

Познато је да физички ударац човек, специјално интелектуалац, осећа као најосетљивију повреду његове части и личне слободе. Ако се ударац изроди у тортуре онда човек пада у једно осећање мржње и индиферентности према себи и свакоме. У том стању човек свесан да је изједначен са скотом — не цени више ни себе ни свој живот, постаје апатичан субјекат, који је спреман да даје најневероватнија признања. Тако изнуђена признања нису дата само ради ослобођења тортуре, колико и услед овог поразног осећаја, који у човеку — убија човека. Поред опасности коју за судију доноси изнуђено признање постоји и опасност признања услед грандоманије. Чести су случајеви да у политичким процесима оптужено лице, верујући да му нема излаза — признаје све, особито оно што његову личност чини већим умом и бор-

цем. У Берлину била су оптужена два студента због њиховог револуционарног национализма за време Еберт-Сектове владавине. Они су без икакве тортуре дали признања о своме раду у тајним расистичким организацијама, а поред тога признали су да су хтели да убију генерала Секта. Њихова причања су проверавана, и утврђено је, да је цела прича о атентату — обична лаж. Оптужени су хтели да себе уброје у ред оних хероја који су убили Ратенауа, а ваља имати на уму да је Сект био најјачи стојер старе демократске Немачке, која је са социјалистима заједно у корену угушила Хитлер-Лудендорфов поход на Берлин.

И на многим другим политичким процесима дешавају се исте ствари. Док неки покрети крију своје трагове, други на брдинама ложе ватре, да би том непостојећом снагом преплашили своје противнике. Један гимназиста у Бугарској је признао како је хтео да организује побуну војске, а међутим је утврђено да он у војсци није никог ни познавао сем једног свог рођака, који је имао чин — пешадиског каплара. Уклањати приче и труле формуле из огромног материјала који ислеђење сабере — то је тешка и заједничка дужност адвоката и судија.

IV

Највише се мора захвалити раду и искуству адвоката и судија, што се данас сваки доказ детаљно испитује, а све њих сви они проверавају испитивањем љутске душе и мотива који су радњу детерминисали. Према Листу, не само за правнике, већ и за књижевнике испитивање љутске душе најпречи је, најтежи и најзахвалнији посао: „Најомиљенији посао песника свих времена, то је психолошко анализирање злочинца“ — каже Лист. Из таквог посла заиста су поникла најдубља литерарна дела од Шекспира, преко Гетеа и Шилера, Ибзена, Золе и Достојевског до Хауптмана и Горкога. То што је негда био посао песника — данас све више постаје задатак судија и адвоката.

Као што је Архимед тражио да му се да место где да стане па да покрене небо и земљу, тако и један судија или адвокат може затражити, да му се да тачка, где се отвара монада људске психологије, па кроз њу да осветли дубине љутске душе. Правник Ашафенбург у једној својој криминал-психолошкој расправи каже: „О интерним мотивима који воде у крив. дела ми знамо сувише мало. Тешко је начин мишљења, опажања и осећања једног интелегентног и добро васпитаног човека пренети на обичног зло-

чинца”. Њему насупрот Вулфен тврди: „Ако ћемо бити искрени, ми сви морамо признати да и интелигентни, добро васпитани човек о унутарњим мотивима који воде ка деликтима нешто зна, шта више он често о тим мотивима зна и сувише”.

У колико кривична дела нису плод патологије, а нормалан човек не може се у патолошке особине ни снаћи, у толико је њихова природа приступачнија и најнормалнијима између нас, у толико је полазна тачка сигурнија за све. Ландри, Халсман и келнер Мекдоналд патолошки су типови и ми мотиве њихових недела не можемо лако схватити. Али Фауст и Раскољников, Хамлет и Отело, Адлер, Абд-Ел-Крим или Раћић, кривци су друге врсте. У радњама свих њих постоје злочина дела а ми — далеко од тога да смо злочинци — њихове мотиве лакше разумемо, и у дубине њихових душа често силазимо властитим лествицама.

Ретки су и преретки сретни људи који у бучном вртлогу живота нису били близу границе злочина. Мотив могу бити сви осећаји и сви инстинкти од најнижих до најплеменитијих. Колико је данас виђених јавних радника, који су терани бичем глади, били недалеко од обичне крађе, ако не ради обогаћења, а оно ради самоодржања. Колико је честитих људи борба за жену или осећај части приморало да се лате убојног оружја. Који је међу нама, који у свом животу није учинио бар једно кривично дело. Увреда спада у ред кривичних дела противу части, а част је законом заштићено идеално добро. Ко од нас ово добро других небројено пута није повредио, иако се можда никад није ни примакао опуженичкој клупи?

Па кад мотиве свих људских радњи, изузев патолошких које су ипак редак изузетак, у себи носимо, кад ми сви претстављамо извесан расадник на којему подесно поднебље у датим приликама може култивисати коприве, као што цвеће култивише — кад ми сви у себи носимо анђела и ђавола, разум и инстинкт — зар онда нисмо нашли сигуран критеријум за оцену радњи и мотива других лица? Будемо ли били искрени, ми морамо признати, да ћемо кроз властиту призму често схватити мотиве најтежих злочина. А сад је главно одблеске своје властите призме с једнаком снагом пустити на све објекте, које испитујемо. Буде ли тако било, онда се неће десити да се штатмпарска клевета једног интелектуалца расправља за 2 дана, дочим се пред истим судијама исто дело једног радника свршава за непун сат. Коликогод психа интелектуалца била тананија, она ипак није никад компликованија од оне једног радника.

Радње обојнице имају своје мотиве, своје предисторије, које поред свих разлика поседују квалитативну сличност, и престављају једнаку загонетност за објективног посматрача.

Два професора боре се о гледиште да ли је Ајнштајнова теорија реклама или истина, или да ли је процес подмлађивања утопија или стварност. Пред истим колегијумом боре се затим два радника, да ли је синдикат основан као средство у класној борби, или као јасле за ухлебије. Оба процеса могу бити антиподни, али они су слични. Шта их прави таквима? Љутски мотиви, који су увек исти, љутска немирна природа, која се у борби ствара и престаје, фаустовска сила истицања и усавршавања, која често ка свом циљу не бира средства.

V.

У објективној примени властитих критеријума, у стручном истраживању узрока свих појава, у тражењу човека иза свих његових дела, у испитивању услова који акције детерминишу — у томе лежи дужност позива судија и адвоката. Дужност адвоката у толико је деликатнија у колико је непосреднија. Адвокати студирају љутске мотиве и захтеве непосредно на извору, дочим судија његовим каналима силази у друштвене дубине. „Није преторово да се бави са ситницама”, говорили су стари Римљани. Данас ствар друкче стоји: судија ни једну ситницу не сме да пропусти, а адвокати су чувари тога постулата. Адвокат мора свој предмет да аналише до ситнице; он мора да проблем раздоби у атоме; да атоме опет мајсторски среди и повеже у природну целину.

Адвокатима се пребацује да сваки злочин код њих нађе своју одбрану. Заиста ретки су и преретки злочини, који се не дају бранити. Сваки злочин има своје оправдање. Ломброзо је био у заблуди, јер злочинац се не рађа, већ се ствара. Околности под којима човек живи најмеродавнији су фактор за људски фатум. Колико је генија умрло у мрачним колибама, само зато што нису имали ваздуха и светлости да се развију. Колико је честитих грађана постало злочинцима, само зато што су их околности на то приморале. Зар је Толстојева Каћа у крајњој линији крива што је убила, и зар Раскољников није имао нечега човечанског, нама свима заједничког, када је себи поставио питање: ја или она. Зар би хиљаде родоскврњења биле могуће да је свако дете од малих дана имало свој засебни кревет, а зар би милиони крађа постојали да је свачија егзистенција осигурана? Зар би најзад сијасет превара,

банкротства и утаја био могућ, кад би закони и друштвени систем оковали златног Мамона, а љутском роду дали једно квалитетско васпитање?

Али оставимо на страну ту врсту злочина са вишим мотивима. Пређимо на ред најнижих злочина који код свих изазивају једнако гнушање. Није ништа очајније од човека пред којим пуца понор смрти. Да би се на ивици задржао болесник тражи све лекове и лекаре. Исти је случај и са злочинцем, те без обзира на тежину његова дела грех би био лишити га свих нада. Адвокат може да је уверен да су његовом клијенту вешала разапета, па га он ипак брани, као што лекар самртнику убризгава узалудне инјекције. Зашто онда на смрт осуђенога пре смакнућа питају да ли има какве жеље? Зашто га на крају живота обаспу свим наклоностима. Такву пажњу свако одобрава, а шта је та пажња од једног тренутка или малог издатка, према пажњи коју адвокат сатима и данима указује свом клијенту. Зар обе пажње нису квалитативно једнаке, иако је адвоката квантитативно од свих највећа.

Ко је био присутан састанцима на смрт осуђенога и његовог адвоката, тај ће разумети хумани значај и тежину бранилачког позива у најсумњивијем случају. Као што војници у рову, којима са свих страна прети смрт, своју судбину Богу у руке предају, тако и ови јадници, у чијим ушима већ звони посмртно звоно — од свог адвоката спас очекују. После једне он чека другу пресуду, за овом помиловање, чека и нада се, са светом и животом стоји у јединој вези преко свог адвоката. А кад га целат прими у руке, суза која је замрла у оку осуђенога — лагано клизи низ лице браниоца, који најчешће без икакве накнаде или материјалног интереса за једног јадника из белог света жртвова многе дане и многе непреспаване ноћи. Па ипак, он који се као човек дела тог злочинца некад дубоко гнушао, а као бранилац све урадио да злочинчеву злу судбину олакша — он и као човек и као бранилац у себи осећа човечански бол над тим промашеним животом, као да је његовој злој судбини он лично крив. Таква је ето улога браниоца.

Није потребно да то буде велики процес, на којему падају љутске главе, већ је довољан и обичан процес, који доноси краткорочну казну лишења слободе, па да уз осуђеног клијента настрада мир и спокојство недужног браниоца. Кад неко из необавештености, беде, слабог васпитања или „криминалне настројености“ изврши какво

дело преваре, утаје или крађе, — тај за савет свога браниоца никад не пита. Али ипак кад то дело треба поставити под лупу криминалне психологије и његову тежину ограничити на законски минимум — бранилац је ту да се не пропусти најмањи детаљ, да се искористи свака ситуација. И кад осуда падне, то треба знати — браниоцу није много лакше него његовом клијенту. Нема кривичног процеса који добродоћу браниоца не кошта извесан квантум његове тежине, а овој опасности не излаже се ниједан други друштвени позив изузев донекле лекарског. А нема узвишенијег осећаја од осећаја добротности. Највеће од свих добротности је спасти главу, част и слободу човека, у чију смо невиност убеђени. Колико блаженства осећа адвокат после успеха у једном процесу који се могао завршити шкрипом гиљотине. Тај осећај нема равнот; у њему као да су акумулирани сви осећаји родитеља који су пратили развој тог угроженог живота, од самог почетка до рехабилитације.

Многи ће питати, зашто адвокати поред такве сентименталности тако жестоко и немилосрдно нападају кад су у офанзиви. Док судија ради искључиво на истраживању материјалне истине, адвокат поред овог остаје још и у функцији чувара интереса свог клијента. Колико њих прође кроз адвокатску канцеларију са најнеоснованијим захтевима противу других. Често се деси да какав имућан трговац за клевету, од адвоката тражи ништа мање него робу свог конкурента, уз коју стотину хиљада накнаде штете. Деси се и то да мајка сина тужи за најсрамнија дела јер се оженио по својој вољи, или јер ради њене мржње не може убити своју жену. Деси се и то да какав старешина задруге окриви своју удову снаху за крађу коју он плански изврши, само зато да би је из задруге отерао. Све то адвокат има да саслуша, и у тој општој мржњи и затрованости да буде први и најнепосреднији аеропаг, о који се опасне лажне оптужбе у клици ломе.

А кад адвокат види да дело заиста постоји, он у колико о томе приватна воља одлучује употреби све могуће начине да би свог клијента без штете другог реставрирао у своја права. Не иде ли — онда је законска и хумана дужност адвоката, да са свог клијента прими тешку бригу заштите његових интереса. Тог момента ово време прелази на адвоката, те тако он постаје акумулятор туђих брига и болова, а та функција не може бити лака. Кад је тако онда је дужност адвоката да предузме нај-

интензивнији напад, али и да се заустави на истом месту на којему се резултат постигне.

Циљ адвокатске акције то је победа, а она је увек вероватнија у колико је напад енергичнији. Овакав напад по исцрпљењу осталих лакших, а сигурних средстава, представља не само заштиту интереса свог клијента, већ и регулатора за акције других лица, а тим посредно чувара општих интереса.

Док судија увек остаје на терену принципа законитости, адвокат, поред тога, онда кад брани, као и онда кад напада — додирује и други принцип моралности. Док за судију нема права ван закона, адвокат право и у моралу тражи, њему је увек пред очима старо правило: *non omne quod licet honestum est*. Цицерон је за лекаре рекао, да њихове успехе сунце посматра, а њихове грешке земља покрива. Код судија и адвоката успехе узимају као случајност или дужност, а грешке као намерност. Намерних грешака код њих не само што најмање има, него што их најмање и мора бити услед колегијалног суђења и више сутских инстанца. Ниједној лекарској операцији не присуствује радознао свет, а који је процес без масе заинтересованих. Док операцији присутан радознао свет ипак не би веровао да би сваки од њих ножем тако владао, публика са претреса у огромној већини држи, да би она претрес могла одлично водити и на њему бранити. Не долази то због грандоманије масе, већ ради тога, што је право друштвена наука, и што мало њих има о томе појма, колико је у праву потребно стручности. Најзад све друге науке имају уже границе од права, које је у извесној мери заједничка наука свих нас.

Под утицајем околине која упливише и на функције савести, једна грешка никог тако не прогања као судију и адвоката. Откривање једне судске заблуде савест судија доводи у стање случајних убица љутског живота, части или слободе. Адвокат ту није судио, али је бранио, те сваку такву грешку, а поготово сутски злочин, он узима као своју властиту. Као што су се Гогољу пред своју смрт испред очију стално врзали типови које је својим делима овековечио, тако судију или адвоката прогонне очајне фигуре оних радника, који су били жртва, често не њиховог незнања, већ наше немогућности да стручним путем продремо у љутске душе. Ради ове немогућности, за коју ни најбољи правник не може бити крив, судије у случају преокрета процеса и рехабилитације кривца за своју заблуду нису одговорни.

Али ако ни судије ни адвокати за такву заблуду нису одговорни пред законима, они одговарају пред моралом. Нема већег процеса којег не прати сав свет који зна читати, и то не само у једној држави, већ и у читавом свету. Узрок ове појаве је тај, што је сваки мало интелегентнији човек једним малим делом правник, и што сваки од нас долази стално у додир са правним институцијама. „Незнање закона никог не оправдава” с једне, а цењење своје слободе, части, имања и живота, која су нам добра у једном индивидуалистичком друштву стално у опасности, с друге стране — доприносе нашој тежњи да познавањем права лакше одолимо у огорченој борби за живот, којој смо сви немилосрдно изложени. Поред овога велики процеси представљају и велике сензације, са сијасет гледишта, а специјално данашњи век, он је увек сензација, у којему опис трагедије на електричној столици јаче делује, него најсензационалнији међународни трговински уговор.

Кад су судије и адвокати свесни да изнад њиховог рада стоје три Дамаклова мача: мач закона с једне, мач морала с друге и мач јавног мњења с треће стране — онда је више него јасно, да први у свом раду увек остају најобјективнији сталез, а други најенергичнији. Чести су случајеви да на неком увиђају где треба употребити чисту математику, која нема два већ само једно мерило — судије и адвокати с вештацима муку муче, да не изврђу најегзактнију од свих наука. Зашто то? Ја мислим да је најважнији узрок овакве аномалије тај, што овај ред изнад своје главе осећа само један мач морала, али први не осећа, јер законске последице своје радње не познаје као што би их познали судије и адвокати, а други не осећа, јер иако се погрешни, та ће се грешка свалити на главу судија и адвоката.

Сталним надзором ове три силе, три мача која бдију над карактером судија и адвоката, ми објашњавамо појаву, да су у најкорумпиранијим срединама судије на пример увек остајали најобјективнији друштвени ред. Од правила *quod principi placuit vis habet vigorem* судско-адвокатски ред се најдаље одмиче. А у овом реду своју најјачу примену налази и треба да нађе чл. 172 Душановог Законика: „Всаке судије да суде по законнику, право, како пише у законнику, а да не суде по страху царства ми”.

Веру у једну организирану заједницу ништа брже не ствара, а љубав према њој ни-

шта јаче не осигурава — од примене овог великог начела средњовековног законодавца. А та примена зависи од рада судија и адвоката, који су везе између законодавца с једне, и закона с друге, између државне

силе с једне, грађана и поданика с друге стране. Од њиховог рада највише зависи да слаби примери не покваре законе и обичаје, јер *bonos corrumpunt mores congressus mali*.

Критичан период код преноса непокретних добара

Мил. Р. Аћимовић, адв.

Нису ретки примери, да несавесни дужници, да би изиграли своје повериоце, претстају судовима и једнострано дају изјаве, да су своје имање продали некоме лицу, које се ни у коме виду не појављује пред судом, као купац. Изјаве таквих продаваца судови шиљу пак судовима на чијој територији надлежности живе купци, да се и они о томе изјасне. Те се изјаве купаца враћају судовима, па ови на основу њих уважавају преносе, а права и залог трећих лица, стечена у томе међувремену сматрају за неважећа.

Овакви начини преноса су нередовни, незаконити и опасни по јавни кредит, морал и промет, и у највећој опреци са имовинским системом нашег грађанског законика, јер су у погледу дејства уподобљени правом и потпуном преносу, не само *inter partes*, већ и *erga omnes*.

За прибављање својине, по § 226. грађ. зак. тражи се: 1) пуноважан основ прибављања (*titulus aquirendi*) и 2) закони начин (*modus aquirendi*). Први елеменат стиче се: уговором, последњом вољом или силом закона (апропријацијом, судском пресудом и т. д.). Други елеменат стиче се: предајом ствари — покретних, а код непокретних уписом у баштинске књиге — т. ј. преносом оригиналне тапије пред надлежним судом од продавца на купца, сходно §§ 292., 294. грађ. зак. у в. чл. 58 Уредбе о убрз. рада код суд. и исл. власти.

Да одмах нагласимо, да се *modus* — упис у баштинске књиге, т. ј. упис новог власника у тапију у пракси разликује по процедури, те за *modus* стога постоје два термина: а) убаштињење — у ужем смислу и б) пренос тапије, — убаштињење у ширем смислу, прави, потпуни пренос.

Убаштињење је једнострана радња, кад код суда сам *accipiens*, без учешћа *tradens*-а прибавља *modus*, по већ раније стеченом *titulus*-у. Ту се не тражи присуство *tradens*-а са разлога, што је његова изјава пред судом, из које би се констатовао прави основ и одобрење за пренос непотребна. Она је

непотребна са разлога, што се иста налази у самим исправама, на основу којих власник тражи убаштињење, у извршним одлукама надлежних власти. Интересантно је, да се убаштињење може вршити и противно вољи *tradens*-а, н. пр. на основу решења о екс-а-пропријацији, или судској пресуди, које ниште његову вољу и стварају правно стање, засновано на законским прописима нужде или правичности у корист *accipiens*-а, и ту воља закона заснива правни основ, као што решење о наслеђу потврђује вољу *tradens*-а.

Први, потпуни пренос врши се престанком и изјавама продавца и купца пред судом, као што је напред наведено. Код њега је карактеристично, да се истовремено стичу оба својинска елемента. Изјаве продавца и купца да продавац продаје а купац купује извесно имање под наведеним условима, и да траже, да се тапија пренесе на купца, конзумирају *titulus* и *modus*. Без ових двеју истовремених изјава нема правог преноса, јер изјава само једне стране нема конститутивног дејства на стицање својине.

Овакав закључак заснива се на законским прописима о стицању својине. Тако § 294. грађ. зак. за прави пренос захтева да, господар добра, по учињеном уговору или изјашњењу, сам суду лично предстане, и на то саизволи". Израз „по учињеном уговору или изјашњењу“ значи по сагласности са купцем, тј. његовом изјавом пред судом о правном послу, јер без њега и његове изјаве нема уговора" ни „изјашњења". Шта више по расписима Министра Правде Бр. 745 од 12.-II-83. год., Абр. 2288 од 11.-VI-49. г. и Абр. 5322 од 2.-XI-62 г. који имају законску снагу, као законодавне допуне и тумачења § 295. грађ. зак. категорички се захтева присуство оба уговорача и њихов пристанак. Најзад и судска пракса прецизирала је ово гледиште, да је главно „када су интересована лица своју потребну изјаву дала", те према томе и пренос, као правни посао је тада свршен, без обзира кад ће суд тај пренос потврдити, а та интересована лица јесу

продавац и купац (в. о. о. К. С. од 30.-XII 1906. г. Бр. 12829 уз § 294. грађ. зак. издање г. Никетића).

Пракса противна овом гледишту, рушила би правни поредак, јавни кредит и сигурност промета добара. Ако би се ранг преноса узимао од дана једностране изјаве продавчеве дошло би и до апсурдности. Несавесни дужници би могли изјављивати да су имање продали лицима, које би требало годинама проналезити, па чак и лицима измишљеним, фиктивним. Повериоци продавчеви били би тако изиграни, јер би им дужници остали инсолвентни. И за купце би било незгодних последица, јер би им такав продавац могао, противно вољи њиховој, преносити имовину и створити услове за стечај, кога, иначе, без имовине не може бити. Једном речју и продавац и купац могли би са својим повериоцима изводити читав низ комбинација противних закону и моралу.

Најзад, ако би се ова погрешна пракса и могла толерирати, не сме се губити из вида, да је период времена између изјава продавчеве и купчеве о продаји и куповини, критични период. Све док надлежни суд не буде пред собом имао изјаву *accipiens*-а о „уговору и изјашњењу“, — нема правог преноса, са дејством према свима. Све дотле изјава продавчева је само понуда. Ту нема *titulus*-а, т. ј. сагласности воља двају уговорача, пошто *accipiens* није још дао свој пристанак на услове и понуду дату пред судом од стране *tradens*-а, управо понуђача. Исто то важи и за случај, ако *accipiens* изјави да захтева пренос имања, и чека се изјава *tradens*-а.

Такав пренос није потпун. Он може, под осталим погодбама, престављати правни посао *inter partes*, и заснивати обавезе између њих, али ни у ком случају не могу такви преноси имати правног дејства *erga omnes*. Према томе, повериоци *tradens*-а имају права сваког обезбеђења над имовином, која је предмет таквог преноса, све док пред надлежним судом не буде приспео одговор *accipiens*-а, а овај ће бити одговоран за све терете стављене до тога дана, без обзира што му се, по изјави *tradens*-а, имање преноси без терета. Исто тако и повериоци *accipiens*-а имају право обезбеђења над захтеваном имовином од дана изјаве да исту

прибавља, и иста би обезбеђења имала бити пуноважна, ако наравно, *tradens* пристане на *accipiens*-ов захтев. Сва та пак обезбеђења била би ваљана по одредбама § 301. грађ. зак.

На крају да нагласимо, да по нашем имовинском систему ни *tradens* ни *accipiens* не могу извршивати пренос пред судом без заједничког престанка, чак ни у случају, када би један од њих поднео и оригиналан уговор о прибављању својине, ма и влашћу потврђен. Дакле ипак морају лично, или преко пуномоћника пред судом то потврдити. На случај, да неко од њих не би хтео доћи пред суд, наступила би потреба да се спором уговор извршава. *Accipiens* би морао тражити условно убаштињење по § 297. грађ. зак., па га по том правдати тужбом, како би му извршна судска пресуда служила као основ за убаштињење. Датум уведеног условног убаштињења у судске књиге, по оправдању има дејства према свима у погледу својине, те би и сви терети, после тога, а стављени од поверилаца *tradens*-ових, били рушљиви по § 314. грађ. зак. Раније терете морао би примити, па тражити накнаду штете од *tradens*-а. Положај *tradens*-а је такође тежак, јер би спором морао нагонити *accipiens*а, да или прими имање или му накнади штету.

Према томе закључак је:

1. Без изјаве *tradens*-а и *accipiens*а, пред надлежним судом нема правог и потпуног преноса непокретности са дејством према свима.

2. Изјаве треба да су истовремене, у противном пренос није прави и потпун, и дејствује само између уговорача.

3. Све време до дана док надлежни суд нема изјаве о преносу, дате од обе стране јесте критичан период, за чијег трајања трећа лица имају права на стицање залог над имовином, која се таквим преносом преноси, у колико су повериоци онога, који на тај начин изазива закључење правног посла.

4. Од дана кад су обе изјаве пред судом, критичан период престаје, и пренос се конвалидира као прави и потпун, али са стањем затеченим са тим даном закључно, без обзира што ће суд пренос потврдити и доцније.

Рад једног акционарског друштва када поступи

Упо овлашћењу из својих правила не може се нападати путем тужбе суду

Д-р Видан О. Благојевић

адвокат

Законом о акц. друштвима од 10. децембра 1896. год. акционарска друштва су овлашћена да донесу своја правила као и да их мењају и допуњају. У овом своме раду као и у сваком другом, акционарска друштва подлежу контроли Министра Трговине и Индустрије (раније Министра Народне Привреде), који је као највиша надзорна власт законом овлашћен, да пазни на рад акционарских друштава и да га одобри само у случају да је исти саображен закону. Тако, правила или њихове измене и допуне одобрене од Министра Трговине и Индустрије, постају обавезна како за акционарско друштво и за његову Управу, тако и за акционаре, у неку руку као да су закон. Акционар, који узме акције акционарског друштва, самим тим пристаје унапред и на његова правила, односно пристаје, да се иста правила примењују и на његов случај и на његове акције. У противном, не би се могао замислити рад акционарског друштва.

У једном врло интересантном случају, који је био на пресуђењу пред Београдским Првостепеним Трговачким Судом, горња су правила нашла своју примену. Сва три суда и Првостепени и Апелациони и Касациони, нашли су, да су правила одобрена од стране Министра Народне Привреде односно од стране Министра Трговине и Индустрије, обавезна за акционаре и да их у свему вежу као и да не поступање по њима повлачи тамо предвиђене санкције. Ово правило, несумњиво у теорији, добило је своју практичну примену у случају који ће мо ниже изложити.

Једно акционарско друштво у Београду унело је у своја правила одредбу, да може Управа извршити повећање банчиног капитала на начин како за сходно нађе, с тим, да преко Службених Новина има објавити позив, у коме ће одредити рок за замену или уплату нових акција, тако да овај рок не може бити краћи од 3 месеца. „Акционари, каже се даље, у правилима, који се у току одређеног рока не би одазивали овом позиву, биће понова позвати, да то у ново одређеном року, који не може бити дужи од 2 месеца, изврше, па ако се и том обновљеном позиву не одазову, Управа има права, да њихове акције исплати по номи-

налној вредности и на место ових акција изда нове акције, које ће продати по берзанском курсу. Вишак који би се овом приликом показао, унеће се као ванредан приход у резервни фонд“. Ова је правила одобрио Господин Министар Трговине и Индустрије.

Користећи се овом одредбом, пом. акционарско друштво позвало је преко Службених Новина акционаре да замене своје старе акције новим, пошто је извршено повећање капитала уплатом из резервних фондова, па је овај позив поновило, али и после овога огласа, остао је приличан број старих акција, незамањен новим. Међу овим акцијама налазило је се и 7 комада акција једног трговца, положених једној другој банци, у циљу подлоге за ранији текући рачун и менице, које му је акције вратила пом. банка **незаменивши их**, после рока остављеног у другом огласу акционарског друштва. Пошто после пропуштеног рока пом. акционарско друштво није хтело извршити за мену ових акција, то је се обратио тужбом Суду са захтевом да пресуди, да је пом. акционарско друштво дужно да му замени акције, пошто друштво не може куповати своје сопствене акције противно члану 32. закона о акц. друштвима и § 647. грађ. зак. На банку-депозитара, позвао је се у заштиту.

Одговарајући на тужбу пом. акционарско друштво је навело:

а) да акционар, који не поступи по друштвеним правилима сноси тамо предвиђене последице па и тужилац, који може само тражити накнаду штете од банке-депозитара;

б) да су правила двостран уговор између акционара и акционарског друштва и да је акционар самим тим што је купио акције друштвене, пристао и на њена правила;

в) пом. одредба из правила није противна чл. 32. зак. о акц. друштвима; и

г) да пом. одредба одговара тачно члану 35. зак. о акц. друштвима и њој се не може учинити приговор да је незаконита, с тога, што ју је одобрио Министар Трговине и Индустрије.

Банка-депозитар није се примила заштите, па је тужилац и на њу проширио тужбу. Она налази да до ње нема кривице што ак-

ције нису замењене, пошто је налог за замену требао да изда банци сам сопственик тужилац, који кад то није учинио, има да сноси последице.

Пошто су парничари у главном остали на рочишту при тужби и одговорима на тужбу, Београдски Првостепени Трговачки Суд донео је пресуду, која је, непромењена **одобрена** од Апелационог и **оснажења** од Касационог Суда, а којом је тужилац **одбијен** од тражења, да му акционарско друштво, које је замену акција извршило, изда нове акције, али је **осуђена** банка-депозитар акција, да поменуте акције исплати по курсној вредности тужиоцу на дан извршности пресуде, ако не може да му испоручи саме акције.

У веома снажно образложеном судском разлогу се каже:

„Да се из члана 5., 8., 9., 10., 11., 12., 13., и др. зак. о акц. друштвима види, да се ни једно акционарско друштво не може основати без одобрења Министра Народне Привреде, односно Министра Трговине и Индустије, правила се не могу потврдити док не одобри Министар, а исто се тако не могу ни заменити без одобрења. Без комесара министрових не може се одржати никакав збор, а по чл. 75. пом. закона, Министар може у свако време, преко својих изасланика, прегледати књиге Банчине, може по чл. 75. решити, да друштво ликвидира и т. д. У опште, из целокупне садржине зак. о акц. друштвима види се, да је свака радња од оснивања до ликвидације и стечаја, под надзором Министра Трговине и Индустије, а он све то чини, да се не би ни једна радња друштвена догодила, која се не би сагласила са одредбама поменутог закона.

„Према томе, ако друштво у току свога рада поступа по својим правилима које је Министар одобрио или по **допунама правила** такође одобреним од стране Министра, значи, да ако су те радње ма у ком погледу биле у духу закона о акц. друштвима, те се радње не косе са одредбама закона.

„Да ли су те одлуке Министра Трговине засноване и на закону, не могу се нападати у једном грађанском спору, нити су такви приговори умесни у пом. случају.

„У овом конкретном случају, банка је хтела свој акциски капитал повећати на тај начин, што је номиналну вредност од 250 динара својим акцијама повећала на 1000 динара у духу члана 93. својих правила. Да

банка није огласима позвала своје акционаре, да замене старе акције новим, како наређују њена правила а нарочито чл. 93., могли би се чинити приговори на законитост њене радње. Али како се из огласа поднетих баш од тужилачке стране на белешци види, да је она у свему поступила по чл. 93. који је као допуна правилима одобрена од стране Министарства Трговине, њој се не може приговорити на незаконитост у опште ове њене радње, као што је то чинио тужилац у тужби на свима до сада одржаним рочиштима.

„Због тога су сви приговори тужилачке стране у односу на радњу банчину у замењивању својих акција од једне вредности на другу, недоказани и неосновани.

„Сам тужилац признаје, да је био у доцњи за замену акција и према томе када је у доцњи, он мора и последице те своје доцње сносити тим пре, што на њега није утицала *vis major*.

„Такође је неоснован приговор његов, да банка као акционарско друштво не може њему откупити те незамењене акције, њиховим новим по номиналној вредности, пошто банка по већ поменутом члану 93. правила има на то право, а када има по својим привилима на то право, значи у исто време, да то њено откупљивање није противно закону. Било би противно закону само у том случају, ако их она не би доцније продала по берзанском курсу и вишак не би унела као ванредан приход у резервни фонд.

„Према свему овоме што је тужилац у незамењивању акција претрпео штету и што банка њему неће да замени спорне акције од вредности по 250 динара за нове у вредности по 1000 динара, није одговорна банка и она се има сваке одговорности ослободити, а тужилац се има осудити на плаћање банчаних трошкова до сада”.

Горњи случај, расправљен по нашем схватању, на једино правилан и законит начин од стране сва три суда има велики **практичан** значај. Парничари ће у будуће знати, да се не може судским путем, путем тужбе, нападати рад једног акционарског друштва, које поступа по овлашћењу у правилима, нити се може тим путем оспорити законитост таквог рада, пошто је ово питање, питање законитости, једном расправљено приликом одобрења правила и њихових измена од стране Министра Трговине и Индустије.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Бранилац - неадвокат

Смисао § 120 Зак. о адв. и § 58 Новог Крив. Суд. Пост.

Д-р Радоје Вукчевић

Адвокат је лице овлашћено да заступа интересе других у свим правним радњама, пред свим судовима, државним и самоуправним властима, и осталим јавно правним телима, као и да брани у поступку за кривична дела. Дужност је адвоката да у свим тим радњама, пред свим тим телима својим стручним знањем помаже да се закони примењују правилно, а да се одлуке доносе правично.

Бранилац је напротив лице које по закону брани у поступку за кривична дела. Његова је улога сведена искључиво на одбрану, те ако је сваки адвокат бранилац — сваки бранилац није адвокат. Док се за адвоката траже нарочити услови, браниоцем могу бити сви јавни бележници, професори права, као и сва лица, оспособљена за адвокате, јавне бележнике и судије, ако нису у активној државној служби, — § 58 новог крив. суд. пост. По старом крив. суд. пост. браниоци су поред адвоката могла бити и сва лица, која су завршила правне науке а нису кажњавана, или под ислеђењем за бесчастећа дела.

Многи јавни бележници и за судије и адвокате оспособљена лица верују да бити бранилац значи исто што бити и адвокат у кривичном судском поступку. Такво гледиште донекле и дели уводни чланак последњег броја часописа „Одветник“. Ово питање је заинтересовало све адвокатске коморе и судове, специјално на подручју где је нови крив. суд. пост. ступио на снагу. Прва од свих одлука по овом питању гласила је да на пример један судија у оставци, који нема свих услова за адвоката, може бити бранилац у кривичном поступку, т. ј. само бранити оптужене пред судом, али ни у којем случају заступати приватног тужиоца. Извесни судови међутим схватили су реч „да брани“ тако да је бранилац у праву да брани и заступа у крив. поступању.

На основу овакве праксе у крајевима где је нови поступак ступио на снагу — појављују се сада бранилачке канцеларије, које у неким местима заступају и бране, а у другим само бране у крив. поступку. Ова појава је међутим незаконита, јер ако лица из § 58 новог крив. суд. поступка могу на суду оптужене бранити — они за свој рад по § 120 Зак. о адвокатима не смеју награду примити. Одредба § 58 К. С. П. представља једну изузетност. Она предвиђеним лицима даје изузетно право да бране, али

то не значи да им даје право да браћење врше у виду професије и да чак отварају своју бранилачку канцеларију.

Заступати у кривичном процесу приватног тужиоца или бранити оптуженога, по свом значају је један исти посао. Обе функције имају исти циљ: наћи истину; обе су подвргнуте истом поступку; обе представљају две стране или оштрице једног јединог тела. Зар би било могуће за једну страну тражити једне, а за другу друге квалификације? Свака одредба има свој смисао и циљ, а ова га заиста не би имала. Реч „да брани“ не може се екстензивније тумачити, и њој се смисао „да заступа“ ни у којем случају не може дати. Па зар онда једно лице, које уопште не може да у кривичним делима заступа — може да у тим истим делима по правилу брани? Кад је функција заступања искључена, онда је по правилу због идентичности и природе посла искључена и функција браћења. Према томе функција браћења остаје само један нужан изузетак, потребан с обзиром на одредбе § 60 Крив. Суд. Пост., по којему „код свих злочинстава, окривљеник мора имати браниоца“.

Ово гледиште да је бранилац, који истодобно није адвокат једна нужна изузетност, а ни у ком случају законом предвиђени ред — доказује се и § 61 Крив. Суд. Пост. Суд је дужан да за браниоца поставља у првом реду адвокате, а тек ако ових у месту нема довољно, или су из бранилачке функције искључени — онда суд може да за браниоца постави лице из § 58 новог К. С. П. Шта ово значи? Ако у једном месту има 10 адвоката, од којих 5 заступају приватне тужбе, а осталих 5 су искључени из функције по § 69 К. С. П. — онда суд мора браниоца изузетно тражити у редовима лица из § 58 истог закона.

Исто тако, ако оптужени међу јавним бележницима или за давање одбране оспособљеним лицима има једног изврсног пријатеља у чије је способности највише убеђен — он може да га за свог браниоца именује. Овај је у том случају на основу § 58 закона у праву да брани, али он није у праву да један нужан изузетак петвори у праву да од свог клијента тражи или прими награду, нити да од једне нужне изузетности створи себи професију. А кад овако лице још отвори своју бранилачку канцеларију — онда је браћење за

награду ван сваке сумње, без обзира да ли се суди по доказном поступку или слободном судијском уверењу.

Кад би друкче било онда би подела из друге алинеје § 62 новог К. С. П. била немогућа. Кад би ова лица, чија је функција нужни изузетак, имала права да своју изузетност претворе у професију и одбрану обављају у виду сталног занимања — онда би они уз ова права морали имати и одговарајуће дужности. Ако они имају право на редовно обављање овог посла, онда би они неминовно имали и све дужности које с правима кореспондирају. Међутим у закону стоји да су адвокати и сутски чиновници дужни примити се одбране, кад их суд за то одреди, дочим остала лица немају те обавезе.

Ако би браниоци - неадвокати као друштвени ред и професија по закону постојали, онда би један пензионисани судија могао бранити у виду занимања, кад има да прими хонорар, али се не би морао примити одбране, кад га суд на то одреди. Један адвокат напротив подлежи овој обвези, те каквог би онда имало смисла: адвокату дати права и обвезе а браниоцу - неадвокату само права. Ово би се могло појмити само онда, кад би функција браниоца - неадвоката била предвиђена као нарочита привилегија за изузетно способне и заслужне правнике, а не за широк круг лица из § 58 К. С. П.

Кад би бранилац - неадвокат на основу § 58 новог К. С. П. имао право брањења у виду занимања, онда би се од њих створио читав друштвени ред, за које би законодавац, само да је такву професију уопште предвиђао — створио извесну надзорну власт или професионалну установу. Кад би ред бранилаца - неадвоката као професија уопште постојао, онда би о раду ове професије не само на суду већ и ван суда неко морао водити надзор. Зар част, слободу и животе појединаца могу закони поверити лицима која и ван суда и у њиховом пословању не би била подвргнута контроли једне професионалне установе, која би кореспондирала са адвокатском комором.

Без такве установе ови браниоци - неадвокати, били би лишени многих скрупула и њихова почетна метода: тајне везе са притвореничким чуварима, насртљивост на породице оптуженога, злоупотреба имена и тобожњих веза, све без ичије контроле — развила би се у опасност по морал, правосуђе, јавне и приватне интересе.

Поред овога и § 40 Хрват. Каз. поступка убеђује нас у овој тези. По њему из истих узрока које је пред очима имао и § 11 нашег К. С. П. предвиђени су браниоци, али

је предвиђено да бански столови почетком сваке године саставе листу свих бранилаца, те је бранити могао само онај, ко се на тој листи налазио. Бански Сто је имао власт некога и не уписати, ако је било разлога „због којих се тко по закону има искључити од судства, одвјетништва или биљежништва“. Значи да је Бански Сто таквом листом водио надзора о раду и моралним квалификацијама браниоца. Да је законодавац хтео браниоце - неадвокате да толерира као професију поред адвоката — онда он ни у ком случају не би изоставио бар ове листе, ову минималну гаранцију за једну огромну и одговорности препуну професију. Најзад да је законодавац од ове изузетне нужности хтео да створи нарочиту професију бранилаца - неадвоката, он би и за њих, као што је то за адвокате, лекаре и остале слободне професије предвидео пореску обавезу из закона о порезима. Поред професија побројаних у другој групи чл. 42 Зак. о непосредним порезима — законодавац би предвидео и ову професију само да је хтео њено стварање или легализирање. Кад би гледиште да је ово занимање законито, било уопште оправдано, онда се ред бранилаца - неадвоката не би порезе ослобађао, кад од ње није ослобођен ниједан законима признати ред или професија.

За онога који по правилу брани у кривичном поступку морају бити предвиђене исте квалификације као и за онога који заступа, јер се те две функције ни по својој природи ни по својој важности не могу једна од друге квалитативно двојити. Закон о адвокатима у § 4 предвиђа поред осталих и један ред моралних квалификација. Кривична или дисциплинска осуда брисања из адвокатског именика; занимање које се не слаже с угледом, чашћу или независношћу адвоката; недостојност повећења; стечај; одрицање адвокатуре и права на поновни упис (да би избегао дисциплински поступак); душевне или телесне мане, које искључују способност вршења адвокатских послова; истрага пред кривичном или дисциплинском влашћу — све су то услови који искључују адвокатуру.

За браниоца - неадвоката није предвиђен ниједан од ових услова. Да је законодавац од њих хтео стварати професију он би с обзиром на важност функције браниоца — и за овај ред предвидео извесне моралне гаранције и услове, ван којих није остао нити може остати ниједан друштвени ред са функцијама јавно - правног карактера. Законодавац је ове моралне квалификације за браниоце - неадвокате тражио у § 11 старог крив. суд. пост. те да њих, данас кад је адвокатура далеко распрострањенија,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

није узео као нужну изузетност, а не професију — он би тај неминовни захтев из § 11 старог пренео у § 58 новог К. С. П. А кад то није учинио, онда значи да он на њихову редовну функцију браништва коју би вршили у виду занимања — никад није ни помишљао.

Кад би се дукче узело онда би значило да је могуће да један пензионисани судија или бивши адвокат, који је под стечајем, који је недостојан сваког поверења, који се бави пословима недостојним за јавног радника, или који се не слажу с угледом, чашћу и независношћу позива, који је можда и отпуштен због нечасне кривице — против свега тога брани част, слободу и животе других, значило би да неко, који сам нема части — брани част другог. Значило би даље, да овакво лице ту деликатну и одговорности пуну функцију без нужних моралних квалификација може да обавља, а да при томе буде још награђено са три привилегије: да не мора поседовати нарочите моралне квалификације, да не плаћа никаквих пореза и дажбина на своје приходе, и да не подлежи никаквој контроли или надзору своје професионалне организације, коју закон само зато не предвиђа, што он професију бранилаца - неадвоката, као такву уопште и не познаје.

Буде ли се § 58 новог К. С. П. тако протумачио, да браниоци - неадвокати под појмом „оспособљења” морају имати не само стручне већ и ове друштвене и моралне квалификације које су нужне за звање адвоката, судија и јавних бележника, онда би они пре сваке одбране морали давати доказе да испуњавају све услове које ови специјални закони траже. Тако би бивши адвокати морали код сваког конкретног случаја да даду онај читав низ доказа које захтева § 4 Зак. о адвокатима. Може се истаћи питање: зашто код сваког случаја? Зато што бранилац - неадвокат нема своје професионалне организације, која би одговарала адвокатској комори, а која о раду и свим

појавама код својих чланова води строги надзор. Адвокатској комори један адвокат при упису у именик даје све ове доказе, а комора бдије да адвокат буде избрисан истог момента, када се било који од ових доказа обеснажи. Тако се ови докази док је адвокат у именуку одржавају у перманентној важности. Тога нема код оног реда, који не би имао такве своје јавно - правне организације и надзора.

Један бранилац - неадвокат може данас бити солвентан и часан, а сутра пасти под стечај, постати куплер или бити оптужен за неки ординарни фалсификат. Нема власти да га из функције исклучи, те он би сутра могао да брани угрожену част, слободу или живот другог лица. Оваква аномалија немогућа је као правило, а ред бранилаца - неадвоката искључен је као професија. Ово тим пре што појам „оспособљење” из § 58 новог К. С. П. тумачен логички и граматички обухвата само школске, дакле стручне али не и морално - друштвене квалификације. Без последњих нема професије јавно - правне природе, те да је законодавац у браниоцима - неадвокатима хтео такву професију, он би ове неопходне квалификације законом предвидео, бар у оној мери у којој је то чинио § 40 хрватског казненог поступника и још чини § 11 старог К. С. П.

Бране ли браниоци - неадвокати у виду занимања, односно за награду, а они ради награде и стварају ову немогућу и противзакониту професију — онда такав рад представља несумњиво кривично дело пискарања из § 120 Зак. о адвокатима. Бране ли пак изузетно услед недостатка адвоката или по специјалној жељи својих пријатеља и других лица — онда су они у праву давања одбране, али нису у праву примања награде, коју нови крив. суд. пост. нигде не предвиђа. Најмање су у праву да брањења врше у виду занимања, јер то је улога коју је законодавац оставио пред законима и својој комором одговорним адвокатима.

Отварање стечаја по новом стечајном закону

Д-р Арсен М. Чубински

адвокат

Главни услов, за који закон везује могућност отварања дужнику стечаја, јесте неспособност за плаћање (инсолвентност) и тек изузетно, за правна лица и заоставштине, — презадуженост.

Ова два појма, ма да се у животу најчешће дешава, да инсолвентност долази

као последица презадужености, ипак се не поклапају.

Презадуженост је, по одредби самога закона (§ 68), такво стање дужникове имовине, када пасива премаша активу, „када дугови прелазе његову имовину”; док се под инсолвентношћу разуме само велик-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

видност, т. ј. неспособност за плаћање. Закон прописује (§ 67), да ће се нарочито сматрати да је дужник insolventan, када он обустави плаћања. Дакле, закон сматра обустављање плаћања као спољни знак нарочитог стања insolventности и за овај момент везује и питање отварања стечаја над имовином дотичног дужника.

Према томе, треба разликовати две категорије дужника: правна лица и заоставштине с једне стране, којима се стечај може отворити и у случају саме презадужености, ма да плаћања и нису обустављена, и сва остала лица (трговци и нетрговци) с друге стране, којима се стечај може отворити и онда, када постоји само неспособност за плаћања, ма да и нема презадужености.

Да ли је дужник insolventan или презадужен, или и једно и друго, — то је увек једно фактичко питање, које има да реши суд.

Ми мислимо, да у колико је insolventност предуслов за отварање стечаја, иста се мора ценити веома обазриво и увек у вези са питањем презадужености. И доиста, ма да то у закону није изречно наглашено, стечајно поступање има за циљ сразмерно намирeње свих поверилаца из целокупне дужникове имовине. Према томе, када нема презадужености, већ постоји само insolventност, онда је опасност за повериоце много мања, но што је то онда, када је insolventност дошла као последица презадужености. За то, држимо, да би одговарало духу и циљу стечајног закона, када би се код доношења одлуке о отварању стечаја услед insolventности ценило питање узрока исте. Ако је тај узрок презадуженост — онда стечај треба отворити ма да је insolventност и само пролазне природе, док, обрнуто, ако презадуженост не постоји, онда треба да insolventност буде једно трајније стање (када су напр. обустављена плаћања) и, напротив, никако се не би могло узети, да је дужник неспособан за плаћања у опште, ако је он само стицајем случајних околности пролазног карактера моментално неспособан да исплати неку доспелу тражбину мањег значаја. У осталом, ово је, као што рекосмо, једно фактичко питање, те се има решавати у овом или оном смислу од случаја до случаја.

Предложити отварање стечаја може или сам дужник, или који од поверилаца. Нарочито је важно нагласити овде, да је по новом закону укинута отварање стечаја по службеној дужности. Једини изузетак је направљен за случај, када је суд ускратио потврду принудног поравнања ван стечаја, или обуставио тај поступак услед тога, што дужников предлог за принудно поравнање

не одговара закону, или ако се поступак није могао довршити у законом прописаном року од деведесет дана (осим по нарочитом одобрењу Министра Правде), или постоји који други законски узрок за обуставу тога поступка (вид. §§ 2, 4, ст. 4. §-а 12, 34 и 56. закона о прин. поравн. ван стечаја), но и у свима овим случајевима суд ће стечај отворити по званичној дужности само онда, када је у питању дужник, који је трговац (§ 57. зак. о прин. поравн. ван стечаја).

Када се стечај отвара по предлогу самога дужника, онда није потребан никакав доказ његове презадужености или insolventције, — довољна је сама изјава дужника, да се он налази у једном од ова два стања, осим ако се предлог односи на неко трговачко друштво, правно лице, или заоставштину, а не потиче од свих лично одговорних другара, или свих овлашћених за заступање лица, или свих наследника; у овом случају суд је дужан да о предлогу саслуша и сва ова лица, па ако се она с предлогом не сагласе, онда је предлагач дужан учинити вероватним, да се дотично трговачко друштво, правно лице или заоставштина налазе у једном од горњих стања, а ако то не учини, онда се стечај неће отворити. Треба приметити, да и у овом случају није потребан потпун и несумњив доказ, већ је довољна вероватноћа презадужености или insolventности — такође једно фактичко питање, које подлежи оцени суда.

Одустати од својег предлога за отварање стечаја дужник може само до оног момента, када је проглас о отварању стечаја прибијен на судској табли, што је и појмљиво, јер од овог момента (тачније од почетка тога дана) почиње по §-у 1. ст. зак. правно дејство стечаја.

Када отварање стечаја тражи поверилац, онда је он дужан учинити вероватним (а не доказати!) да постоји која његова ма и не доспела тражбина и да је дужник неспособан за плаћања, односно презадужен, но ово последње није потребно, ако је у питању дужник, који се налази у поступку за принудно поравнање ван стечаја или непосредно (у року од 15 дана) после обуставе тога поступка. Овде је важно приметити, да се закон задовољава са вероватноћом, а не тражи доказе, што је и оправдано, јер стечај се отвара у интересу свеколиких дужникових поверилаца ради њиховог сразмерног намирeња, те би одуговлачење било штетно по њихове заједничке интересе, а саме тражбине с отварањем стечаја постају способне за остваривање у

www.истом без обзира на њихов рок, док у погледу исправности и постојања пречишћавају се и утврђују на специјалном за то рочишту. Ако се, пак, ради о дужнику, који је под нагодбом или коме је поступак за поравнање тек обустављен, то сам овај факт очигледно сведочи о његовом имовном стању.

Суд не може одбити предлог о отварању стечаја пре но што о томе саслуша дужника или лица, која могу дати објашњења о дужниковом имовном стању, осим ако је предлог очигледно неуместан.

Закон не говори, да ли суд може отворити стечај без саслушања ових лица. Држимо, да суд то не може учинити, јер чак за случај, када је у питању дужник, који је у бегству или се крије, суд је дужан и оваквом дужнику поставити стараоца (§ 72) и оване наложити да у року од највише осам дана поднесе суду преглед дужниковог имовног стања.

Поверилац, као и дужник, не може одустати од предлога чим се прогласи о отварању стечаја приблије на судску таблу, но, ако је он пре тога предлог повукао, то га неће моћи поновно ставити због исте тражбине пре истека рока од шест месеци (§71) — једна посве умесна одредба, која иде на то, да онемогући шиканирање дужника.

Ако се отвара стечај над имовином неког трговачког друштва, то, супротно старом закону, сада је прописано (§ 74), да без нарочитог предлога неће се отворити стечај и над посебном имовином лично одговорних другара. Ово правило веома је важно са привредне тачке гледишта. Закон правилно разликује између имовине друштва и личне имовине појединих другара. Док друштво као такво може бити презадужено, то не мора значити да и сваки лично одговорни другар буде у истом стању. Осим тога, овим се прописом индицира и то, да повериоци друштва могу рефлектирати на измирење од лично одговорног другара само у толико, у колико се не могу наплатити из имовине самога друштва и да, значи, у евентуалном стечају лично одговорног другара они могу конкурисати са његовим личним повериоцима само са неизмиреним из друштвеног стечаја износом њихове тражбине, или са износом, за који вероватним учине, да неће бити измирен (аналоги §-у 70. стеч. зак.). У исто време овом се законском одредбом индицира и то, да лични повериоци лично одговорног другара не могу се у стечају друштва наплаћивати конкурентно са повериоцима овог последњег. Имовина дру-

штва има првенствено служити намирењу друштвених поверилаца, а лични повериоци могу рефлектирати само на онај вишак имовине, који евентуално преостане, што је у осталом и природно, јер лични повериоци и иначе имају право наплате само из удела њиховог дужника у друштву, а тај удео са стечајем друштва постаје раван нули, у колико што од имовине не преостане после измирења друштвених поверилаца.

Као што смо то већ споменули, стечај се отвара у интересу заједнице свих дужникових поверилаца, за то се стечај не може обавити, ако постоји само један необезбеђени поверилац, па за то је потпуно умесна и одредба закона (§76), према којој се стечај у принципу не може отворити, ако постоји само један поверилац. Али, изузетно стечај ће се и у овом случају отворити, ако предлагач учини вероватним, да постоји који захтев за побијање. Овај изузетак не само што је потпуно уместан, већ је и од огромне важности. И доиста, захтев за побијање увек има за циљ повећавање имовине, која има служити за измирење поверилаца, а ван стечајног поступања ово побијање није допуштено (апстрахујући веома ретке случајеве могућности паулијанске тужбе по §-у 303-а. грађ. зак.). За то је стечај једно моћно сретство за сузбијање дужникових несавесних располагања са његовом имовином и интерес јавног карактера диктира потребу да се ово оружје употреби и онда, када је у питању ма само и један поверилац. Треба само приметити, да закон овде прави разлику између дужника, који има довољно имовине за измирење стечајних трошкова, и дужника, који ни толико имовине нема. У првом случају када отварање стечаја тражи само један поверилац, њему на избор стоје две могућности, а то је или да учини вероватним, да дужник има бар још једног необезбеђеног повериоца, или да учини вероватним постојање којег захтева за побијање; у другом случају поверилац је дужан поред тога дати примеран предужам за покриће стечајних трошкова (§ 77. стеч. зак.). Да ли ће поверилац, који је у овом случају учинио вероватним постојање којег захтева за побијање полагати овај предужам или не, као и одређивање величине истога, — остављено је дискреционарној оцени суда. Ако се предужам положи, то се овај сматра као дуг саме стечајне масе.

Ако суд стечај не отвори само за то, што дужник нема довољно имовине, то ће се ова судска одлука објавити у новинама одређеним за службена објављивања стечајног суда. Ово је у толико важно, што ће суд на захтев ма којег повериоца таквог

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дужника овоме наложити откривајућу закљетку и ако се на овај начин пронађе каква дужникова имовина, онда поверилац, који је већ отварање стечаја тражио, може предлог поновити без обзира на прописани за понављање предлога рок од шест месеци.

На послетку треба приметити још и то, да отварање стечаја могу предлагати само необезбеђени повериоци (§ 70. стеч. зак.). Обезбеђени повериоци (разлучни веровници) стечајним поступањем се не обухватају

(§ 11. у в. §-а 47. ст. зак.), на природно је онда и то, да они немају право на предлагање отварања стечаја; но у колико обезбеђени поверилац учини вероватним да се неће моћи у целини измирити из предмета, на који се односи његово обезбеђење (разлучно право), он се у погледу тога вишка сматра као лични поверилац и има сва права таквога, т. ј. и право ставити предлог о отварању стечаја над дужниковом имовином.

Две нужне исправке код утаје из §-а 320 крив. зак.

Драгутин Н. Ристић

адвокат

Закони су прописани за све и свакога. Према томе, они треба да су јасни, одређени и недвосмислени не само за правника но и за лаика. А, међутим, није увек тако. Није увек тако ни за правника, а камо ли за лаика. А то је велика сметња за њихово правилно разумевање, па, следствено, и правилну примену. Непотребно је пак нарочито наглашавати колико од тога трпе и појединац, на кога се закон има применити, у главном, и ауторитет суда, који законе примењује, посебице, и правда уопште. Због тога, на нама правницима лежи императивна дужност да, проучавајући законе, не пређемо олако и равнодушно ни преко једне нејасности, недоследности, двосмислености или аномалије законске. Ми се пред проблемом морамо зауставити, ми морамо покушати да га решимо; и да своје решење јавно саопштимо. Јер, помажући својим напорима другима, без обзира на правилност нашег закључка, обавезаћемо друге да нас помогну. А у тој узајамној помоћи лежи свакако добар део гаранције нашег професионалног успеха; и ауторитета, такође.

Ово проучавање нарочито важи за ново законодавство, које се већ примењује или ће се ускоро примењивати, а има се само голи текст закона или и са по неким коментаром, али често недовољним, јер је тек иницијација.

После ове кратке напомене, да пређемо на нашу тему.

Гони ли се због утаје из првог одељка §-а 320 К. З. по службеној дужности или по предлогу ?

У Кривичном Законику прописано је које се све људске радње и кад сматрају као кривична дела. Исто тако прећутно је прописано и да се због сваког кривичног дела

гони по службеној дужности. Где то није случај, изрично је прописано противно. Тако, закон прописује, вели се у §-у 85, због којих се кривичних дела учинилац може гонити само на предлог оштећеников. Код утаје из §-а 318, на пр., речено је, да ће се гоњење предузимати по предлогу. А то значи: нема ли предлога, нема ни гоњења. Запамтимо да је § 318 основни и општи пропис о утаји, јер је у њему дата и дефиниција исте. Дакле, још једном: по основном, општем пропису за утају се гони само по предлогу.

О утаји (и о крађи) Кривични Законик говори у глави двадесет седмој под бр. 1. Ово треба имати у виду ради узрочне везе међу истородним прописима и ради нашег даљег излагања. Да видимо сада шта се даље прописује о утаји у овој глави.

§ 320 прописује:

Први одељак: Ко украде (§ 314 — у коме је дата и дефиниција крађе) или утаји (§ 318) ствари од мале вредности, али највише до триста динара, казниће се строгим затвором до годину дана.

Други одељак: Ко ово учини из невоље, казниће се затвором до три месеца или новчано до 3.000.— динара.

Трећи одељак: Затвором до три месеца или новчано до 3.000.— динара казниће се и ко украде или утаји животне намирнице или предмете животне потребе од мале вредности, а највише до 300.— динара, ради непосредне потрошње или употребе за себе или своју породицу.

Последњи (шести) одељак: Гоњење за дела из другог и трећег одељка овога параграфа предузима се по предлогу.

Шта значи овај последњи одељак, који управо и уноси сву пометњу у постављено питање? Као што се види, он не обухвата и дела из првог одељка овога параграфа,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

што значи да ће се за дела која он предвиђа гонити по службеној дужности. Или, франтије: ко утаји ствари од мале вредности, а највише до 300.— динара, гониће се по службеној дужности, а ко, напротив, утаји ствари преко те вредности, гониће се само по предлогу! Па то значи да је у горем положају онај који утаји 100.— динара него ли онај који утаји 100.000.— динара! Гледајући само на то како се законодавац изразио, то би заиста значило то. Али кад би се законски текст могао и смео акцептирати и са оваквом интерпретацијом, онда би песник, нажалост, имао пуно право:

Ко утаји један хлебач,
Тога већа казна стиже,
Него оног, Правдо худа,
Милионе који диже!...

А ни песник, нити ико други, у овом случају, не сме имати право. Јер то би био најстрашнији шамар и Правди и сестему који је такву инаугурише.

Можда би се овде могло приметити да је општи пропис о утаји (§ 318) већ рекао да ће се због утаје гонити по предлогу. Да, општи пропис је то заиста рекао, али само није рекао и да ће се за сваку преступну утају тако гонити, према чему се да закључити да је законодавац оставио да код сваке утаје, коју посебно предвиђа, каже како ће се гонити. И још нешто. Ако је законодавац хтео да општи пропис о утаји у погледу гоњења важи за све преступне утаје, шта му је требало да у последњем одељку §-а 320 опет прописује да ће се гоњење за дела из другог и трећег одељка истога параграфа предузимати по предлогу, у толико пре што су то блажи случајеви преступне утаје? Рећи ће се да је то учинио зато што ти одељци говоре истовремено и о блажим случајевима преступне крађе, а он је хтео да се за ове случајеве гони по предлогу, пошто се за крађу уопште гони по службеној дужности (§ 314). Да, али у том случају зар он није могао рећи: Гоњење и за дела крађе из другог и трећег одељка овога параграфа предузимаће се по предлогу? Оваква стилизација последњег одељка казала би нам јасно да ће се и за утаје из §-а 320 гонити по предлогу, као што је то општи пропис о утаји наредио, али да ће се тако гонити и за крађе из другог и трећег одељка §-а 320, противно наређењу општега прописа о крађи.

Из предњег излагања очигледно је да је ово једна груба омашка законодавчева, али која се теоријским тумачењем не може исправити, јер кривично правни прописи имају да се тумаче само онако како гласе, кад год нису двосмислени, као што је овде случај.

Да ли ће се за неко кривично дело гонити по службеној дужности или по предлогу, зависи од тога је ли то дело злочин или преступ. За злочин се увек гони по службеној дужности, а за преступ само тада кад у закону није ништа прописано, односно кад није противно прописано. Кад је пак у закону прописано да ће се за неки преступ гонити по предлогу, онда се тако имају гонити и сви блажи случајеви тога престапа, сем ако какви законом предвиђени лични односи учиниоца према повређеном или оштећеном не чине да је што другаче прописано. На пример, за утају између одређених сродника и под нарочитим условима гониће се по приватној тужби — §§ 324. и 325.

Према свему изложеном, пошто се за утају ствари преко 300.— динара гони по предлогу, закључком *ab majorem ad minorem*, морало би се тако гонити и за утају испод те вредности, па према томе и за утају из првог одељка §-а 320. Али при свем том што би овако требало да буде, противно целој предњој аргументацији у томе смислу, с обзиром на то што је сваки закон — закон, јер је и у њему изјављена воља законодавчева, а она се мора поштовати и као неправна воља све док као таква траје, остаје да се за сада, мада неправично, за утају из првог одељка §-а 320 гони по службеној дужности. Ова аномалија вапи да је законодавац што пре исправи.

Казни ли се за покушај утаје из §-а 320 К. 3.?

Као и код претходног излагања, морамо се и код овога питања послужити сличном аргументацијом.

У §-у 31 прописано је: ... казниће се за покушај код злочинства увек а код престапа само кад то закон изрично прописује.

Одељак четврти §-а 320 прописује: За покушај ће се казнити.

Дакле, казниће се и за покушај утаје из првог, другог и трећег одељка овога параграфа. Јер, пропис о кажњењу покушаја долази, као четврти, после сва три прва одељка, у којима се истовремено говори и о крађи и о утаји.

Међутим, не односи ли се пропис о кажњењу покушаја само на дела крађе, а не и на дела утаје? Не, јер би, иначе, то подвајање, ради јасности, било изрично учињено. А да се пак пропис не односи само на дела крађе стога што је већ у општем пропису о утаји (§ 318) прећутно казано да се за покушај неће казнити? Ни тако не, јер је и у општем пропису о крађи (§ 314) речено да ће се за покушај казнити, па би понављање било излишно, ако би се могло узети да би општи пропис о кажњењу покуша-

ја преступне крађе важио за све посебно предвиђене преступне крађе.

Па то значи да се за покушај лакше утаје казни, док се за покушај теже утаје, напротив, не казни?! Тако је, бар према стилизацији прописа о покушају код §-а 320. Само, и овде се намеће питање: да ли је законодавац заиста хтео да то тако буде. А главно је оно што је он хтео, а не оно што би се само из стилизације једнога прописа могло закључити. Не, дакле, законодавац то није хтео, он то није могао хтети. Јер он мора бити и доследан и правичан. А ако би се остало при предњој констата-

цији, он не би био ни једно ни друго. За недоследност нема никаквих оправданих разлога.

Према овоме, јасно је да се ни за какву преступну утају не би могло казнити ако је иста остала само у покушају. Дакле, ни за покушај утаје из §-а 320 не би се казнило. Али, и овде, овако би само требало да буде. Нажалост, за сада, ипак, за овај покушај би се морало казнити. Јер пропис је категорички императиван и без ограничења. Да се пак ова неправда исправи, законски текст нестрпљиво чека на уклањање ове недоследности из § 320 К. З.

Проблем саучешћа

Д-р Марко С. Супић

Кривично дело може извршити једно или више лица. Први је случај, са гледишта кривичне одговорности, доста лак: извршилац се кажњава за своју инкриминисану радњу. Чим постоји кривично дело проузроковано радњом једног лица, има да се ефектуира одговарајућа казна, при чему ће се, сасвим разумљиво, претходно утврдити да ли су испуњени сви субјективни и објективни услови кажњивости. Други случај међутим задаје великих потешкоћа како са теориског тако и са практичног гледишта. Јер, за разлику од првог, овде се дело појављује као последица сарадње више лица. Самим тим намеће се врло деликатно питање система кажњавања појединих учесника у делу.

Као што сама реч каже, саучешће је проузроковање извесног дела сарадњом двају или више лица. За општи појам саучешћа довољно је дакле да бар два лица својим удруженим и спојеним напорима проурокују кажњиву последицу. Ово је општа и неодређена дефиниција саучешћа која обухвата све његове типове и облике. Али треба добро разликовати опште саучешће од саучешћа у техничком смислу. Нас у првом реду интересује ово последње али ћемо, ради потпуности, рећи коју реч и о другим типовима саучешћа.

У најширем смислу речи саучешће је и кад се више лица организују у удружење чији је циљ да противправно нападају правна добра заштићена кривичним законом. Тип таквог саучешћа предвиђен је у §§ 98 и 161 крив. закона. По § 98 кажњиво је: оснивање каквог удружења ради убеђивања и потстрекавања других да се насилним путем уништи поредак у држави или основи сваког друштвеног поретка;

постајање чланом таквог удружења, као и примање помоћи од таквог удружења — све ово, наравно, под условом да су поједине радње умишљено извршене. Кажњиви су, по § 161, чланови удружења чије би уређење или циљ били противни наређењима казних или војних закона, у колико такво удружење не прелази у теже кривично дело.

Као што се види, овде закон репримира и само постојање описаних удружења: није потребно да је било покушано, било извршено које друго кривично дело. Из самог законског текста види се разлика између наређења из § 98 и оног из § 161; прво наређење погађа чланове удружења чији је циљ насилно уништење државног поретка или унештење темеља сваког друштвеног поретка. Овде се мисли на анархистичка и комунистичка удружења. Друго наређење односи се на чланове удружења мање опасних по друштвену заједницу и примењује се супсидиарно. Има и једна друга разлика између ових законских наређења: § 98 претпоставља потпуно и дефинитивно организовано удружење, док је, напротив, по § 161 довољно и само удружење које није коначно организовано. Према томе за први случај услов је да постоје правила, вође и борци; у другом случају све то није потребно, јер је довољно да постоји и само удружење чије би уређење или циљ били противни наређењима казних или војних закона.

Други облик саучешћа у ширем смислу предвиђен је у §§ 96 и 138 крив. закона. По § 96 кажњиво је договарање више лица да се изврши које дело из §§ 91 — 94 к. з., ако је дело остало неизвршено. По § 138 кажњиво је договарање двају или више

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

лица да се изврши које злочинство, изузевши она из §§ 91—94. У § 96 реч је о комплоту за које се тражи договор више лица да изврше које велеиздајничко дело из §§ 91—94, а у § 138 о комплоту — договору двају или више лица — да се изврши које злочинство изузев она из §§ 91—94. Обе врсте комплота кажњиве су као самостална дела, иако се од њих није прешло ни на припремне радње. У § 138 каже се „два или више лица“ а у § 96 „више лица“. Из овог би се могло закључити да за комплот из § 96 мора постојати договор бар трију лица.

Најзад, закон кажњава и лица која се удруже ради вршења злочинства, иако ова у појединостима још нису одређена, став II § 138. Реч је о tzv. злочиначком удружењу, банди. Ова постоји кад се два или више лица умишљено договоре да ће вршити разна, унапред неодређена злочинства. Као и код комплота, ни овде се не тражи да је банда доиста извршила које злочинство; у самој таквој организацији закон налази друштвену опасност која се мора казнити као самостално дело.

По суштини својој све ове припремне радње, и да их законодавац није инкриминисао као посебна кривична дела, оне би остале, на основу § 32, ст. III, к. з., некажњиве. За нас је од нарочите важности, да се у свим овим случајевима кривична дела извршују уједињеним напорима двају или више лица, и да се свако од ових дела појављује као последица сагласне воље учесника, конкретизоване било у договору да се изврши које злочинство, било у облику криминалног удружења.

Од саучешћа у техничком смислу треба разликовати и неопходно саучешће. Ово постоји код таквих кривичних дела која по својој природи нужно претпостављају садејство више лица. Таква су дела: прељуб, бигамија, педерастичка, хазардне игре и др. С друге стране има неопходног саучешћа где један саучесник није у опште кажњив. То бива кад је кривичним наређењем заштићено које правно добро само саучесника, напр. дело из § 273 к. з. За разлику од неопходног саучешћа, саучешће у техничком смислу постоји кад се сарадњом више лица изврши које кривично дело, које би такође и једно лице могло извршити.

Али ни саучешће у техничком смислу речи није подједнако схваћено ни у правној науци ни у савременим законодавствима. У науци конструисане су разне теорије ради научног објашњења саучешћа. Но ма колико истих било, све се оне могу свести на две главне, основне теорије које се ме-

ђусобно у свему искључују. На једној страни је теорија акцесорности учесничких радња а на другој теорија самосталности учесничких радња. Све остале теорије су, у мањој или већој мери, варијанте ових теорија.

Теорија акцесорности учесничких радња до недавно је владала и у науци и у законодавствима. Она учи да је кажњивост саучесника зависна од кажњивости извршиоца дела. Ако радња подстрекнутог или помогнутог учиниоца није извршена или, у случају кажњивог покушаја, бар покушана, не може бити ни говора о кажњивости подстрекача или помагача. Кажњивост саучесника условљена је дакле кажњивошћу извршиоаче радње тако да непостојање последње искључује могућност прве. Радња саучесника сама по себи некажњива је, јер она, са гледишта кривично-правног, претставља равнодушан акт.

Да би радња саучесника постала кажњива, потребно је да је њихов творац њоме олакшао извршење неког туђег дела. Чим је он то заиста и постигао, солидарисао се са делом и природно је да се он мора за то учинити одговорним. Јер придружујући се делу извршиоачево саучесник га чини својим. С друге стране, као и код извршиоца, и код саучесника постоји тежња за извесном коришћу из дела. Према томе природно је да једнаке намере и напори воде једнакој одговорности. Но пошто је извршилац главно лице у извршењу дела, његова кажњивост меродавна је и за саучеснике.

Први услов за практичну примењивост ове теорије јесте да се пронађе поуздан критериј за разликовање извршиоца од саучесника. Споран у правној науци и кад је дело извршио појединац, појам извршиоца, у случају кад је дело проузроковано садејством више лица, постаје још замршенији.

Да би се утврдило ко је извршилац а ко саучесник, створене су две теорије: субјективна и објективна. Субјективна теорија даје премоћ субјективном моменту, смеру воље. Извршилац одн. саизвршилац, према њој, је онај који је сасвим или делимично учинио радњу извршења, као и онај који је само испунио један споредан услов последице, успеха, али је дело извршиоачево хтео као своје, који је дакле радио *animo auctoris*, иако није извршио радњу извршења. Саучесник је онај који испуни један споредан услов успеха, и који неће извршиоачево дело као своје већ као туђе, који дакле ради *animo socii*.

По објективној теорији меродавна је врста поступања појединих учесника. Извршилац одн. саизвршилац је онај који је са-

свим или делимично учинио радњу извршну, а саучесник је онај који ни делимично није учинио радњу извршења већ је само испунио један споредан услов успеха. Пример: А и Б су се договорили да изврше крађу; Б је провалио у кућу да узме ствари а А је остао на улици да стражари. Њихов пријатељ Ц који је случајно тамо дошао, на молбу А-ову стане на другу страну улице да стражари.

По субјективној теорији А и Б су саизвршиоци а Ц је саучесник; по објективној теорији Б је једини извршиоц а А и Ц су саучесници.

Овај пример најбоље илустрира сву непоузданост критерија којим располаже теорија акцесорности у погледу разликовања извршиоца од саучесника. Крај таквог стања ствари лако је претпоставити до каквих практичних потешкоћа доводи сама теорија акцесорности. Но ово није једина незгодност ове теорије; има и других још већих и тежих.

Из аксесорне природе подстрекивања и помагања излази да су они потпуно некажњиви, ако подстрекнути одн. помоћнути није, било извршио било покушао, кривично дело. Без обзира на социјалну опасност коју ствара радња подстрекача одн. помагача она, по овој теорији, остаје све дотле некажњива док извршилац бар не почне извршење дела. Кад се ма на уму да се кривац, сагласно учењу позитивне школе, кажњава много више због његове антисоцијалности него због његовог самог дела, — онда постаје очигледно од каквог је практичног значаја ова логична консеквенција теорије акцесорности. Нашавши се пред овом незгодом, законодавци су покушали да је колико-толико отклоне. Они су то покушавали постићи на тај начин, што су поједина подстрекавања и помагања, ма да ни до покушаја нити до извршења дела није дошло, угрожавали казном. Пример за то даје и српски законодавац, који је у § 47 а предвидео казну за јавно позивање, дражење... на какво злочинство или преступ, иако ово подстрекивање није проузроковало никаквог кривичног дела. Али оваквим изузетним одредбама не може се поправити један рђав систем.

Овим изнимним наређењима законодавци су донекле обезбедили друштво али су њима задали тежак ударац теорији акцесорности. Кад се има на уму да огроман број кривичних дела не би био ни извршен да није било подстрекача или помагача, била би, са гледишта криминалне политике, неопроштива грешка такве радње третирати као некажњиве. Чинити то значило би фаворизирати криминал.

Пошто се подстрекач и помагач кажњавају за туђе дело излази да се они не би могли казнити ни у случају кад радња учиниоца није кривично дело из разлога који постоје у учиниочевој личности, н. пр. кад је последњи неурачуљив или неодговоран за своје дело. Пример: А наведе лудог Б-а да запали кућу Ц-ову; луди Б заиста запали кућу. Пошто је виност један од елемената кривичног дела — а луд човек није вин — онда нема дела. Подстрекач А остао би у овом случају, по теорији акцесорности, некажњив, јер он одговара увек само за туђе дело.

Требало је дакле наћи неко решење којим би се овакви нонсенси објаснили, бар и вештачки. За тај циљ исконструисана је тзв. теорија „посредног“ учиниоштва према којој се подстрекач кажњава као посредни или фиктивни извршилац. Али поставља се питање на који се начин саучесник преобразио у извршиоца, макар и посредног, кад је радња извршиочева, према теорији акцесорности саучесничких радња, узрок последице а саучесникова само њен услов. Немачки писци су покушали да то објасне теоријом „прекидања узрочне везе“.

По овој теорији између радње извршиоцеве и последице постоји узрочна веза кад је извршилац вин или одговоран, а она је прекинута ако је он неодговоран или није вин. У таквом случају радња саучесника, која је иначе само услов, сматра се као узрок последице, а саучесници као посредни извршиоци. Одмах се види сва извештачност ове теорије. Од две могућности једна: радња саучесникова или је узрок последице или није. Ма која од ове две могућности била тачна, мора се узети да она претставља извесно објективно стање, један факат. Према томе узрочност је појам који постоји објективно, независно од радње других лица; она дакле или постоји или не постоји.

Најзад, теорија акцесорности саучесничких радња стоји у противречности са једним од основних принципа кривичног права: принципом индивидуалне одговорности. По овом принципу свако одговара само за своје дело. Теорија акцесорности, напротив, учи да саучесник одговара за туђе дело. Нема никакве логичне нужности да се саучесникова одговорност условљава одговорношћу извршиоцевом. Јер и радња саучесникова је један од услова противправног акта; следствено, и он треба као и извршилац да одговара за противправни успех који је хтео и проузроковао. Сасвим је неумесно, са гледишта правне логике, стављати у апсолутну зависност кажњивост

радње од кажњивости извршиоачеве радње.

Због ових великих незгода које нужно произилазе из теорије акцесорности саучешћа почела се у новије доба, и у науци и у законодавствима, да јавља оштра реакција против ове концепције. Нова теорија учи да идеју акцесорности саучесничких радња треба заменити идејом самосталности саучесничких радња. Другим речима радња подстрекача или помагача има се третирајући сама за се, независно од радње извршиоца. На тај начин постаје безпредметна разлика између извршиоца и саучесника, јер се сваки учесник у извршењу дела има сматрати као виновник своје учесничке радње. Место идеје јединственог дела проузрокованог сарадњом више лица долази идеја самосталности дела сваког саучесника. За оцену кажњивости, према овој теорији, није меродавно ни кривично дело ни личност извршиоца већ само оно што је поједини саучесник извршио и скривао. — Сви учесници извесног дела, без обзира на улогу коју су имали у извршењу дела, кажњиви су за дело као извршиоци, водећи само при томе рачуна о степену противдруштвености њихових радња, и индивидуализирајући према томе њихову кажњивост.

Ова се теорија ослања на познату теорију узрочности која сматра да су сви услови извесне последице једнако узрочни. По овој фон Бури-евој теорији свако кривично дело је, као и друге појаве, последица спајања узрока и услова који га опредељују; сваки од ових услова и узрока, у савезу са другим, помаже да се кривично дело произведе. Према томе сваки је од њих био потребан да се дело оствари, јер без њега се дело не би могло остварити уопште или не у даном облику. Из овог следи потпуна недељивост и објективна једнакост разних услова и узрока. Примени ли се ова теорија на питање саучешћа, долази се до закључка да, са узрочног гледишта, нема никакве разлике између радња појединих учесника који су произвели последицу, да се дакле у погледу произвођења последице ниједној од ових радња не може придати већа важност од осталих.

Приговара се овој теорији да има услова који су тако мало припомогли произвођењу последице да би ова наступила готово у истом облику и да су ти услови потпуно изостали. На овакве приговоре може се одговорити ово. Од многобројних теорија узрочности нема ниједне којој се не би могли учинити бар толики приговори. Затим, овакви приговори немају особите практичне важности, јер и највећи противници ове теорије не могу оспорити један необорив

факат а наиме да је сваки од услова извесне последице истовремено и њен узрок. Од тога момента кад је овај факат утврђен, сама теорија може врло добро послужити као база за оцену кажњивости појединих учесника у извршењу дела. Ово у толико пре што практично није ни потребно да је сваки од учесника у апсолутној једнакој мери проузроковао последицу. Довољно је да конкретна радња учиниоца веже истога са проузрокованом последицом. Ако постоје и остале погодбе за кажњивост извесног дела, нема никакве озбиљне сметње да се на овој теорији заснује самосталност радње свих учесника у делу, и да се установи њихова индивидуална одговорност независно од тога, да ли је радња учиниоца кажњива или не, према ономе што је поједини учесник хтео и учинио.

Питање је коју је од ове две супротне теорије прихватио кривични закон. Узалуд би се тражио одговор на ово питање у радovima који су непосредно претходили закону. Пројект казненог закона за Кр. Србију од 1910 год. чије су одредбе о подстрекивању и помагању из гл. V. § 57 готово потпуно пренете у § 34 к. з., према објашњењу његових редактора, усвојио је теорију акцесорности појединих учесничких радња. „Данашње схватање подстрекавања и помагања, кажу редактори на стр. 208 Мотива пројекта казни. зак., створило је много тешкоћа и спорних питања, на чије је расправљање узалудно утрошено много времена и много снаге... Индивидуална одговорност сваког појединца и самосталност учесничке радње долази дакле, настављају редактори на стр. 211, на место досадашње одговорности за туђе дело и туђу одговорност, на место зависности учесничке радње од учиниоачеве радње. „Супротно томе редактори пројекта за Кр. С. Х. С. од 1922. год., на стр. 91. свог Кратког Објашњења, кажу за битно исти текст ово: „Пројект остаје (као и други) при акцесорној природи саучешћа; саучесник се кажњава за туђе, извршиоачево дело, пошто његова радња није узрок последице”.

Овим фрапантно противречним објашњењем, по својој суштини, истог текста питање саучешћа, само по себи запетљано, постало је још замршеније. Кад се добро испитају законска наређења из § 34 к. з., мора се закључити, по нашем мишљењу, да је закон у главном прихватио теорију самосталности појединих учесничких радња. У прилог овог мишљења могу се навести следећа наређења из § 34 к. закона.

По ст. II § 34 свако умишљено подстрекивање другог на учињење каквог злочинства кажњава се као самостално дело, иако

подстрекнути није предузео никакву радњу. Другим речима овде закон кажњава и сам покушај подстрекивања без икаквог обзира на успех. Међутим из акцесорне природе подстрекавања, као што је речено, излази да је подстрекач увек некажњив кад је изостало дело, као и то да он не може бити оштрије кажњен од самог извршиоца. Кажњавајући и неуспело подстрекавање, ст. II § 34 к. з. негира ту најважнију и напресуднију логичну конвенцију теорије акцесорности и прави на тај начин од подстрекавања потпуно самостално кривично дело. Ово је наређење опште природе; следствено, његова ће примена бити најшира.

По ст. V § 34 кажњава се свако умишљено навођење другог да из нехата изврши кривично дело, као и умишљено помагање другом у извршењу нехатног кривичног дела. Овде закон третира подстрекаче и помагаче као саме учиниоце кривичног дела, што је такође противно теорији акцесорности учесничких радња. Јер по овој теорији саучесник увек одговара за туђе дело. Међутим на основу овог законског наређења умишљена радња подстрекача или помагача баца потпуно у заснак нехатног извршиоца дела: овај последњи може бити кажњен за нехатно дело али не мора. На овај начин створен је појам посебног кривца чија радња има сва обележја самосталности и који се кажњава као умишљен учинилац дела, мада није учинио радњу извршења. Све је ово из основа у очигвидној противности са теоријом акцесорности учесничких радња код које радња и кривична одговорност непосредног извршиоца, главног виновника, доминирају радњом и кривичном одговорношћу саучесника.

По ст. IV § 34 лични односи и околности, услед којих се или одговорност искључује, или кажњивост повећава, смањује или искључује, могу се узети у обзир само оном учиниоцу, подстрекачу или помагачу код кога се нађу. Циљ овог наређења је да се, у случају проузроковања кривичног дела сарадњом више лица, кривична одговорност што више индивидуализира. Стога је законодавац изречно наредио да лични односи, својства и околности који практично, у погледу оцене кривичне одговорности, могу имати огромног значаја дејствују само према оном саучеснику код кога су се нашли.

Ради примера наводимо неколико случајева. Мати која за трајања порођајног поремећаја изврши чедоморство над својим ванбрачним дететом казниће се по § 170 к. з. затвором, и суд јој може — у особито лаким приликама — ублажити казну по

слободној оцени. Напротив, лице које ју је на извршење тога дела подстрекло или које јој је у извршењу тога дела помогло казниће се по § 167 к. з. у в. § 34 к. з. Лично својство мајке — порођајни поремећај — утиче дакле само на оцену њене кривичне одговорности а не и на ону других саучесника у извршењу дела. Или други пример: А подстрекне Б-а, који је у поврату, да убије Ц-а; Б заиста убије Ц-а. А ће се казнити по § 167 у в. ст. IV § 34 к. з., а Б по ст. II § 167 к. з., с обзиром на ст. V истог параграфа. Околност што је Б повратник, при оцени кривичне одговорности, узеће се у обзир само њему а не и А-у који нема тога личног својства. Даљи пример: А подстрекне старијег малолетника Б-а да запали кућу Ц-ову што Б и учини. Старији малолетник Б казниће се по § 187 у в. § 30 к. з., а А по § 187 у в. § 34 к. з.

У сва три наведена примера долази до изражаја једна лична околност која као таква утиче на кажњивост једино онога лица код кога се наша. Има међутим и таквих околности које су релевантне и по одговорност свих саучесника у делу: то су стварне околности. Пример: А и Б су у позоришту; А опази у једном углу позоришта пламен који се све више развија и рече Б-у да бежи, да се спасава. Б преплашен појри напоље и крчећи себи пут одгурне на страну Ц и Д-а који тако несрећно падну да остану на месту обојица мртви. У овом случају ни А ни Б неће бити кажњиви са разлога што је по среди стање нужде — једна стварна околност која, пошто су испуњени сви услови из § 25 к. з., искључује кажњивост свих учесника у делу.

Од личних околности, својстава и односа који као такви утичу на кажњивост само оног саучесника у делу код кога су се нашли, треба добро разликовати оне личне околности које по закону чине елемент кривичног дела. Леп пример за такав случај даје § 384 к. з. Лице које би државног службеника навело на извршење овог дела одговараће као подстрекач овог дела без обзира на то што оно само није државни службеник. Оно ће одговарати као подстрекач овога дела због тога што је државни службеник елемент дела из § 384 к. з. Теорија акцесорне одговорности саучесничких радња, нема никакве сумње, не може трпети овакву широку и свестрану индивидуализацију кривичне одговорности појединих саучесника. Кажњавајући саучеснике за туђе дело, она, строго и доследно примењена, искључује ову могућност. На изложеним примерима види се најбоље колико је логичнија, природнија и целисходнија са практичног гледишта теорија са-

www.бранич.рф

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Истина је да, кад се дело остварује сарадњом више лица, ова могу имати разне улоге. У § 34 к. з. не одређује се ни појам учиниоца нити саучиниоца у делу; за обоје су меродавни прописи у појединим кривичним делима. Према томе учинилац је онај који оствари биће кривичног дела, а саучиниоци су они који то учине заједнички. Али за то закон има нарочите одредбе о другим учесницима у делу који непосредно не остварују биће кривичног дела већ у истом на други начин садејствују, а то су подстрекачи и помагачи. Строго примењена теорија самосталности појединих учесничких радња, искључила би ово разликовање. Али практичне потребе наређују да се сваком учеснику да име које одговара његовој улози у извршењу кривичног дела.

Став I § 34 к. з. говори о подстрекавању. Ово постоји кад ко другог умишљено наведе или подстрекне да учини кривично дело. Према томе за подстрекавање се тражи следеће.

1) Да је подстрекач умишљено радио. Појамно, могуће је и нехатно подстрекавање на одређено кривично дело. Да ли ће се оно казнити то је једно чисто криминално-политичко питање које сваки законодавац има да оцени према потребама односне заједнице. Наш законодавац је сматрао, очевидно у жељи да што више ограничи број нехатних дела, да би кажњавање нехатног подстрекавања било нецелисходно. Према томе подстрекавање мора бити увек умишљено. Да ли је у даном случају подстрекач делао умишљено треба оценити по општим прописима о умишљају — § 16 к. з. С обзиром на то могуће је подстрекавање са евентуалним умишљајем. Није потребно да је подстрекач желео дело; довољно је ако је он био свестан могућности дела па је, и поред тога, пристао на то, радио.

2) Да је подстрекач изазвао одлуку код другог лица да учини кривично дело. Из овог следи да нема подстрекавања, по овом ставу, ако се учинилац већ раније био одлучио да изврши дело. Подстрекавање оног који је „iam alias facturus”, ако се подстрекава на злочин, могло би се казнити по ставу II § 34, у колико не би било места примени ст. II § 32 к. з. о неподобности предмета, неподобности која повлачи некажњивост покушаја. С друге стране овакво подстрекавање може прећи у помагање, па би се исто могло казнити по ст. III § 34 као интелектуално помагање. Подстрекнути мора радити умишљено, јер ако би он поступао нехатно или без икакве виности, сматрао би се као умишљени учинилац, по ст. V § 34, к. з.

3) Да се подстрекачева радња односи на извршено дело. Подстрекавање, по овом ставу, није кажњиво, ако је остало безуспешно. Безуспешно подстрекавање могло би се казнити само по ст. II и то само онда ако се подстрекавало на које злочинство. Из тога излази да је, по нашем закону, покушај подстрекавања на извршење преступа увек некажњив. Као и у питању нехатног подстрекавања, законодавац је сматрао да не би било, с гледишта криминалне политике, целисходно кажњавати и покушај подстрекавања на извршење преступа. Из ст. I излази да се подстрекач може казнити само за онолико колико је радња извршена; следствено, ако би подстрекнути кривично дело само покушао, подстрекач би се могао казнити само за тај покушај.

4) Да је подстрекнути извршио дело на које је био подстрекнут. Из овога излази да подстрекач одговара само за оно што је хтео и колико је хтео. Према томе, ако подстрекнути учини више но је био подстрекнут, подстрекач неће бити кажњив за тај вишак. За екцес извршиоца подстрекач је дакле редовно неодговоран. Ако је, на пр., подстрекач подстрекавао на тешку телесну повреду а извршилац је извршио убиство, подстрекач ће бити одговоран само за тешку телесну повреду. — Али ако је из дела подстрекнутог настала тежа последица но је била умишљена, а за исту закон предвиђа оштрију казну, питање је да ли ће и подстрекач одговорати за насталу тежу последицу. На овакве се случајеве има применити пропис § 17 к. з. За ову тежу последицу извршилац ће бити одговоран само онда, ако се то има приписати његовом нехату. Ми смо мишљења да би се по овим начелима имала оценити и одговорност подстрекачева. Например: А подстрекне Б-а да ошамари Ц-а, што Б и учини. Услед овог шамара Ц изгуби слух. Ако се Б-у може уписати у нехат тежа последица, он ће за њу, по § 17 к. з. одговорати. У овом случају Б би одговарао за тешку телесну повреду а не само за реалну увреду. Ако би се и Ц-у могао приписати нехат, он би такође одговарао за подстрекавање на тешку телесну повреду. Напротив, ако тога нехата не би било, он би био одговоран само за оно на што је умишљено подстрекао, за реалну увреду. По истим начелима казниће се подстрекач у случају тзв. „aberatio ictus”. А подстрекне Б-а да убије Ц-а; Б промаши и убије Д-а. Питање је да ли ће А одговорати за стицај покушаја убиства и нехатног убиства. У науци је питање врло спорно. Ми држимо да би А и у том случају одговарао за стицај пом. кривичних дела, ако је нехатно поступао. Његов би нехат

био несумњив, ако се Ц налазио у густој гомили људи. У случају „ergo in obiecto” подстрекач ће одговарати за дело. А подстрекне Б-а да убије В-а. Б сусретне Г-а и мислећи у заблуди да је пред њим В убије Г-а. А ће одговарати за проузроковано дело убиства Г-а.

5) Подстреквање мора бити стварно а не само привидно, тојест она мора заиста ићи за извршењем дела. Из овог следи да онај који истински не подстреква на извршење дела већ само на покушај истог није кажњив; следствено, агент провокатор неће бити кажњив, осим случајева где је његовим подстреквањем дошло до извршења кривичног дела. Но ако агент провокатор, ни поред свог највећег заузимања, није могао спречити извршење дела, биће одговоран за успех без обзира на мотив његовог подстреквања, тојест на његову жељу да извршиоца ухвати на делу.

Супротно већини страних закона, наш закон не означава и не прецизира поједине облике подстреквања. Он се задовољио општим појмом „подстреквања” и „навођења”, остављајући судији да у сваком конкретном случају оцени да ли су употребљена сретства била подобна за навођење на дело. Овај пропис добар је, јер ма колико било обимно набрајање разних сретстава и начина подстреквања, оно не може све могуће случајеве обухватити. Греше писци који у овом систему виде опасност од судијске самовоље и повреду „врховног начела легалности деликата и казна”. Ако би се усвојило овакво схватање, онда би се у име истог начела морала одузети судијама сва овлашћења која иду за тим да судија може казну према индивидуалним приликама ублажити и — у нарочито лаким случајевима — извршиоца од сваке одговорности ослободити. Циљ свих ових широких овлашћења која модерни законодавци дају судији је да се омогући што већа индивидуализација кривичних дела и казна, и да се на тај начин ублажи крути формализам који је мање или више својствен, по нужности ствари, сваком закону.

Подстреквање је свака умишљена радња која иде за тим да се код другог лица изазове одлука да учини извесно кривично дело. Према томе свака радња која је подобра да се одлука подстрекнутог оживотвори сматра се као сретство подстреквања. То може бити: хвалење, убеђивање, претња, молба, обећања, итд. Крај ове опште одредбе о подстреквању, било је сасвим сувишно додавати и реч „наведе”, јер између речи „подстрекне” и „наведе” нема у суштини никакве разлике. То се види из самог наслова § 34 к. з., где стоји: „Под-

стреквање и помагање” а не: „Подстреквање, навођење и помагање”. „Из дефиниције подстреквања излази да подстреквати може, било једно било више лица; исто тако подстреквање се може односити на више лица под условом да је круг тих лица довољно означен.

Став III § 34 к. з. говори о помагању. Ово постоји кад ко другоме умишљено помогне да учини кривично дело. Помагање обележавају ови моменти.

1) Радња помагача мора бити увек само помагање. Кад ће та радња помагача бити акт извршења а кад акт помагања? По објективној теорији, као што је речено, помагач је онај који није ни делимично извршио радњу извршења већ је само испунио један споредан услов последице; по субјективној помагач је онај који испуњава један споредан услов успеха али дело неће као своје већ као туђе. Обе ове теорије су погрешне и једностране. Претераним наглашавањем једне стране кривичног дела руши се његово јединство. Закон изречно тражи, с једне стране, да радња помагачева буде помагање а, с друге стране, да она иде за учињењем дела, другим речима у радњи помагача морају доћи до једнаког изражаја обе стране дела, што не искључује могућност да, практично, час једна, час друга буде јаче наглашена.

2) Помагање се мора чинити било делом, физичком радњом, било саветом, интелектуалном радњом; следствено, помагање је или физичко или интелектуално. Интелектуално помагање и подстреквање имају у себи један идентичан моменат: обоје је психичке природе. Иначе разлика између њих огромна је; док подстрекач опредељује другог на извршење дела, изазива у њему одлуку на учињење дела, дотле помагач само ојачава већ постојећу одлуку. Подстреквање дакле претходи одлуци за учињење дела а интелектуално помагање јој следује.

3) Помагање се мора чинити ради извршења кривичног дела. Из овог следи да помагање мора постојати пре радње извршења дела или најдаље за време радње извршења. Свако помагање које би доцније дошло не би било помагање из § 34 к. з. већ погодовање, кажњиво у посебном делу закона као посебно дело. Тако закон кажњава, као погодовање дела из §§ 141; 143; 333. к. з. и сл.

4) Помагање се мора односити на извршење кривичног дела. Где нема кривичног дела не може бити ни кажњивог помагања. Тако не би било кажњиво помагање и подстреквање другог на самоубиство, кад се ове радње по § 169 к. з. не би кажњавале

како посебна кривична дела. Односно кривичног дела чије се извршење помаже, оно може бити како злочин тако и преступ. Што је у овом погледу речено за подстрекавање важи и за помагање. Није потребно према томе да је дело, чије се учињење помагало, довршено: довољно ако је покушано, под условом, сасвим разумљиво, да је покушај односног дела кажњив.

5) Помагање мора бити умишљено. Као и код подстрекавања и овде је законодавац стао на гледиште да нехатно помагање не треба кажњавати. И овде су исти разлози за то као и тамо. Несумњиво је међутим да је, са гледишта виности, могуће и нехатно помагање. На пример: А који је опште познат као жестока свађалица затражи од Б-а на посуду револвер. Б не знајући да се А спрема да убије Ц-а дадне му исти. А стварно убије Ц-а Б неће бити кажњив.

Кад постоји умишљено помагање? Онда кад је учињено на начин означен у § 16 став I; дакле, онда кад је помагач био свесан да се његовом радњом доприноси извршењу одређеног кривичног дела од стране извесног лица. Као ни за подстрекавање, ни за помагање закон не даје нарочиту дефиницију. Према томе као и тамо и овде

је препуштено судији да у сваком конкретном случају, у оквиру општих прописа § 34 к. з., оцени да ли се радња помагачева може сматрати као способно сретство за помагање. Све што је речено код подстрекавања у погледу општости односног законског наређења вреди и за помагање.

Што се тиче кажњавања подстрекавања и помагања, закон прописује да ће се подстрекавање казнити као учињење кривичног дела а помагање се може и блаже казнити. Погрешно би било закључити из овог начелног наређења да се и практично разни учесници у делу морају једнако казнити. Јер у ствари у закону је реч о апстрактној једнакости кажњавања. Кад судија искористи сва овлашћења, призната му од законодавца, у погледу одмеравања, ублажавања и ослобођења од казне, примењена казна за поједине саучеснике у делу биће сасвим различита. С обзиром на то нема никакве нарочите незгоде што је у закону предвиђена *in abstracto* једнака казна за учеснике у делу. На судији је да у сваком конкретном случају, узевши у обзир субјективну и објективну страну дела, степењује кривичну одговорност разних учесника.

Коцка — §§ 158. и 362. Крив. Закона

Драгутин Н. Ристић

адвокат

Појам коцке. — Коцка је игра сасвим или у главном случајног исхода, у којој два или више лица, као две противне стране, улажу једнаку или неједнаку своту новца или ствари имовинске вредности, под условом да страна која, према правилима игре, добије, присвоји улог обеју страна.

Из појма коцке следеће:

1. — да је то игра чији исход сасвим или у главном зависи од случаја, односно од среће, т. ј. од околности независних од наше воље, вештине, умешности, интелигенције, неке посебне способности, на пр. комбинације, рачунања и т. д. Тако, коцкарске игре би биле: жандар, табланет, ајнц, фарбл, шлага, покер, пикет, шмен де фер, домине, рулет и сл., при свем том што би при којој од ових игара могли на исход игре утицати и знање, памћење, вештина појединог играча; битно је да је исход игре у главном и по природи саме игре условљен случајем. Не би, на против, биле коцкарске игре: шах, билијар, мице, куглање и сл., јер оне у главном и по природи саме игре траже вештину, измежбаност играча.

2. — да је то игра у којој постоји могућност добити за једну и губитка за противну страну. Тако, коцка постоји, ма да ниједна страна није ништа ни изгубила ни добила, јер су, на пр. код шлага, биле „ан карт“, т. ј. обе су стране имале карте исте вредности, те је, по правилима игре, остало стање као и пре.

3. — да је то игра у којој се добит или губитак, дакле улог играча, састоји у новцу или стварима имовинске вредности. Тако, не би било коцке ако би играчи гажирали: да онај који добије удари шамар ономе који изгуби; а било би је, на против, ако би, уместо новца, уложили по један прстен.

4. — да је, најзад, то игра у којој мора учествовати бар два лица са противним надама, са противним интересима, јер и коцка је један уговор, и то двострани уговор. Тако на пр., не би било коцке ако би играчи, по свршеној игри, вратили једни другима оно што су добили, и то не из каквих побуда сажаљења, кајања и т. сл., већ зато што је унапред уговорено да ће се тако поступити, дакле зато што се играло „од шале“.

За постојање коцке потребно је да су испуњена сва четири наведена услова. Недостаје ли ма кога од њих, не би ни коцке било, па ма како, у осталом, игра личила на коцку.

Коцка као кривично дело. — Сама по себи коцка није кривично дело. Она то постаје тек ако испуњава ма и један од ова четири услова:

1. — да се обавља у виду заната. Коцка се обавља у виду заната кад је коме сталан, ма да не једини, извор прихода. То би на пр. био случај кад је неко трговац, занатлија, рентијер или што друго, па се свакодневно, или скоро свакодневно, коцка и отуда црпи приход, односно нада се приходу, ма да он може, у конкретном случају и губити. За играча од заната коцка ће бити кривично дело па ма где се он коцкао: на јавном месту или у приватном стану.

2. — да се обавља у виду професије, т. ј. као стално и искључиво занимање, за разлику од коцке „у виду заната“. Законодавац у §-у 158 к. з. вели да таква коцка треба још и да је из одвратности према послу. Међутим, то је један негативан факт који се не може утврђивати, те је, по нашем мишљењу, професионална коцка свака она, која се обавља као стално и искључиво занимање. Другим речима: чим се неко стално и искључиво бави коцком и од тога живи, он је професионални коцкар, те се има сматрати и да је таквом коцкару посао (други посао, јер и коцка је посао) одвратан. И за професионалног играча коцка ће бити кривично дело па ма где се он коцкао: на јавном месту или у приватном стану, — јер друкчије није прописано и јер се тако за њега још пре мора узети, кад се већ тако узима за коцкара од заната.

3. — да се обавила на јавном месту. Јавно место је свако оно место које је приступно сваком лицу, без ограничења или са ограничењем, као што су: кафане, ресторани, хотели, разне радње, радионице, паркови и т. д. Према овоме, нема кривичног дела коцке ако је иста обављена у приватној кући, сем ако играче ту није прикрио власник или закупац кафане, механе и других сличних јавних места, на пр. ресторана, бифеа, хотела и т. д. Није потребно да је власник или закупац оваквих места прикрио играче у свом стану; довољно је да их је он прикрио, па ма и у туђем, но, у овом случају, за то нарочито знајмљеним; јер, и такав стан је јавно место, приступно свакоме, односно само онима којима власник или закупац напред означених јавних места то допусти, пошто својим или знајмљеним станом он располаже. Да се овако мора узети доказ је у томе, што

власник или закупац кога од напред означених јавних места чини од оваквог стана органску везу са својим локалом у циљу обављања своје радње и што ни у играчницу („шпилцимер“) у локалу не пушта свакога, већ само онога кога хоће и од кога не зазире. Да се овако мора узети доказ је још и у томе, што се по §-у 363. к. з. овакви власници или закупци казне ако играчима дају могућности за коцку или их прикривају. Закон не вели где ако их прикривају, што значи ма где, па према томе и у приватном стану. А да би се пак прикривање могло утврдити, то треба констатовати „на лицу места“. А како ће се то констатовати ако се овакав приватни стан не буде сматрао као јавно место, у које ће полицијска власт моћи да продре и без образложеног решења, само ако утврди да се у њему обавља коцка и да је играче ту прикрио овакав власник или закупац? Ако би се противно узело, пропис §-а 363. к. з. остао би неостварљив у највећем броју случајева, бар што се тиче казне због прикривања играча.

4. — да се у њој послужило лажним картама или иначе каквом обманом ради личне користи. А то значи: кривичног дела коцке биће ма где оно било извршено, на јавном месту или у приватној кући, и то само за онога играча у приватној кући, који се послужило лажним картама или иначе каквом обманом ради личне користи. Кривац може бити неиграч, који је деловао у своју корист, рецимо на тај начин, што је спаковао или маркирао карте у корист једнога играча, с којим ће после поделити добит. Тако, то би на пр. могао бити крупиче код „шмен де фера“.

Коцка као започето и свршено кривично дело. — Кривично дело коцке започето је полагањем улога, а свршено је започињањем игре. Према овоме, ако игра није започета, онда би дело са полагањем улога остало само у покушају, јер се све до отпочињања игре од исте може одустати.

Кривац. — Кривац може бити или извршилац или саучесник.

Извршилац је сваки играч, т. ј. сваки онај који стварно учествује у игри, непосредно или посредно. Извршилац је дакле и компанјон у игри.

Саучесник може бити или подстрекач или помагач.

Подстрекач је онај који је другога подбоо, навео или наговорио на извршење дела. На пр. неко нема намеру да се коцка, али му ја кажем: „Море, што се и ти не коцкаш?“ Он се предомишља и у следству моје опомене одлучи се на коцку. Ја сам тада подстрекач.

Помагач је онај који је другоме помагао да изврши дело. То ће бити случај кад неко већ има намеру да се коцка, али му то није могуће, па га ја ставим у ту могућност. Помагач ће, на пример, бити онај који другоме даје новац на зајам ради коцкања; ко за веме коцкања чува стражу да полиција не наиђе; ко играчима даје, набавља карте или друге предмете помоћу којих се обавља коцка; крупније је такође помагач; и т. д.

Код кривичног дела коцке постоји и једна нарочита врста кривца, то је мамљивач. Мамљивач је онај који другога мами, позива на коцку. Позивање, мамљење може извршити како онај који ће учествовати у игри, тако и онај који неће учествовати, на пр. онај који је за то нарочито најмљен. Кривично дело мамљења на коцку свршено је чим је извршена радња мамљења, без обзира на то је ли се мамљени и коцкао или не.

Казна. — За различите врсте криваца код коцке, различите су и казне. Тако:

Извршилац који се у виду заната коцка, казниће се новчано до 20.000.— динара, а у поновном случају и строгим затвором до годину дана и губитком часних права.

Ако се извршилац коцка као професионални коцкар из одвратности према послу, казниће се затвором до годину дана — § 158. к. з. (Овај пропис упућује на § 52. к. з., који пак прописује да ће суд пресудом противу професионалних скитница, просјака и блудница, који би у поврату учинили ма какво кривично дело, за које се гони ex offio, изрећи да се после издржане изречене им казне имају упутити у завод за

рад као опасни за јавну безбедност, ако наиђе да су склони вршењу кривичних дела а способни су за рад. Али, докле § 158 к. з., који прописује казну, обухвата и професионалног коцкара, дотле § 52 к. з. не помиње и њега, поред наведених лица. С тога, како § 52 к. з. лимитативно набраја лица на која се има применити оно што он прописује, то сматрамо да се он не би могао применити и на професионалног коцкара. Ово је једна омашка законодавчева, и то омашка која је заиста од велике штете).

Извршилац који се иначе на јавном месту коцка, казниће се новчано. Закон не вели колика може бити та новчана казна. У §-у 42. к. з. каже се само да она не може бити мања од 25.— дин. Ми мислимо да она у конкретном случају не може достићи ни своту од 20.000.— динара, јер би онда били подједнако кажњени како коцкар од заната тако и случајни коцкар.

Извршилац који се при коцкању послужује лажним картама или иначе каквом обманом ради личне добити, казниће се робијом до пет година и новчано.

Подстрекач се казни као и извршилац — ст. 1. §-а 34. к. з.

Помагач може бити и блаже кажњен но извршилац — ст. 3. §-а 34. к. з.

Мамљивач се казни као и извршилац, према томе је ли он коцкар од заната, професионални коцкар или случајни коцкар, ако мами свет да се с њим коцка; ако, на против, мами свет да се с другим коцка, казниће се онако како ће се казнити или би се имао казнити онај с којим би се намамљени коцкао или, мамљен, имао да коцка.

Да ли је одлука Одбора Коморе:

да адвокат, који пресељава пословно седиште из места једне у место друге коморе, мора платити уписнину из ст. 1 § 61 пословника, сагласна са законом

Овај је случај објављен у јуриспруденцији адвокатске коморе — Бранич Бр. 1—6 за годину 1930. Решен је тако: да адвокат приликом пресељења из места једне у место друге коморе, има платити уписнину по ал. 1 § 61 пословника коморе.

Према одлуци Адвокатске коморе сам пропис § 34 Закона о адвокатима предвиђао би два разна овлашћења за Адвокатске коморе у погледу наплате коморине таксе. По тумачењу Одбора коморе, кад адвокат пресељава своју канцеларију из места једне у место друге коморе, онда то није случај пресељења већ нови упис, а последња

алинеја § 34 Закона о адвокатима има се применити само на случајеве пресељења из места у место исте Коморе. Ово не стоји. Тумачећи пропис § 34 у целини јасно је: да оба горе поменута случаја спадају у пресељење. То се види већ из прве алинеје овога прописа: „...но ово пресељење има на три месеца унапред пријавити Одбору адвокатске коморе којој припада, а ако прелази и у другу комору, онда и одбору ове коморе“. Сем овога овлашћења за наплату пристојбе, односно коморине таксе за пресељење, постоји још једно овлашћење у § 6 Закона о адвокатима односеће се на на-

плату коморине таксе. II став овога прописује овлашћује коморе, да од лица која траже упис у именик адвоката могу захтевати уписнину. Из упоређења ових двеју одредаба види се, да обе садрже по једно овлашћење за коморе, али да та овлашћења нису до крајности идентична. Прво овлашћење — § 34 — односи се на пристојбу по термину закона, друго — § 6 — на уписнину, а величину и једне и друге таксе имају одредити пословници комора. Одбор адвокатске коморе у Београду, користећи ова овлашћења, одредио је обе таксе у свом § 61 Пословника одбора и то уписнину у I ставу, а таксу за пресељење у II ставу и то на начин сагласан закону Идентификовао је дакле оба случаја пресељења. Па кад је Одбор дато му овлашћење искористио на овај начин и кад је и за пресељење из места једне у место друге коморе одредио таксу од 300.— динара, а закон јасно одвојио уписнину од „пристојбе”, онда је несумњиво: да се уписнина може захтевати само приликом првога уписа у именик, а при том и при сваком новом упису лица, које је већ било уписано у именик адвоката, а у моменту уписа не достаје му континуитет у адвокатском позиву. Сви остали случајеви мимо ових, где постоји континуитет у позиву, долазе у пресељење и могу се теретити само пристојбом у овом слу-

чају коморином таксом из II става § 61. Пословника одбора. Ово је смисао закона, а Одбор коморе заборавља, да закон важи за целу Краљевину и да правилник, коме не споримо његову територијалну надлежност, мора бити сагласан са законом.

Још нешто специјално за конкретни случај. Пословници комора, базирани на законском овлашћењу, не могу бити у колизији са њима изворним законом. Закон је извесне адвокате ослободио уписнине и државне таксе. То је нормирано у II одељку § 124 Закона о адвокатима. Ослобођена су уписнине лица, која су у моменту ступања на снагу Закона о адвокатима од 17 марта 1929. године била уписана у именике адвокатских комора односно у постојећи списак адвоката. Ова лица одбори су дужни увести у именике по званичној дужности и без наплате таксе и уписнине. Па кад је закон јасно нагласио, кад се има наплатити уписнина а кад „пристојба” и кад је у овом случају молилац као предратни адвокат био у списку Министарства Правде и у моменту пресељења канцеларије поседовао континуитет позива, онда је, мислимо, одлука Одбора коморе, па следствено и Касационога суда у колизији не само са Пословником коморе већ и њему изворним законом. **Д. И.**

Судска и административна пракса

За тужбу из § 303. а. грађ. зак. надлежан је Првостепени Суд за град Београд, иако је посао, који се тужбом напада, трговачки I. Љ. Н. поднео је тужбу Београдском Трговачком Суду под Бр. 9512 на основу § 303. а. грађ. зак. Представио је да је у фирму Б. С., чији је сопственик био М. С., ступио Ч. С. После неког времена М. С. је иступио из фирме, а иста остала на Ч. С., који је примио на себе да исплати све дугове фирме Б. С. Тужилац Љ. Н. имао је потраживање лично од М. С., а не од фирме Б. С., и када је, хотећи да се обезбеди, ставио забрану, одобрену решењем Београдског Трговачког Суда од 30. децембра 1927 год. Бр. 85159 установио је да М. С. нема у фирми Б. С. никакве имовине, пошто је из фирме иступио. Извршна власт је ипак извршила попис.

Сматрајући да је у овом случају извршен пренос, о коме говори § 303 а. грађ. зак. Љ. Н. је тражио од Трговачког Суда да пресудом поништи тај пренос радње, да би на тај начин утврдио: да су ствари које

су узете у попис ипак својина првобитног сопственика фирме — М. С., а не својина садашњег сопственика Ч. С.

Тужени М. С. и Ч. С. у одговору на тужбу изјавили су: да Трговачки Суд није надлежан за расправу овога спора, зато што Трговачки Суд није надлежан за расправу о својини ствари. Београдски Трговачки Суд у своме решењу од 28. новембра 1928 год. Бр. 93541 нашао је: да је у овом случају основ спора поништај преноса фирме, односно уништај уговора о ортаклуку између М. С. и Ч. С.; да је сваки уговор о ортаклуку трговачки посао, јер је закључен између трговаца у циљу трговине — § 17. зак. о устрој. Трг. Суда; да је према тач. 2. § 16 истога закона Трговачки Суд надлежан за расправу сваке парнице, која се односи на трговину, и према томе да је и у овом случају он апсолутно надлежан за расправу овога спора.

II. М. С. и Ч. С. изјавили су на то решење жалбу, и у њој понова истакли: да се у овом спору у суштини расправља питање

о својини, на име да ли ће се узети да пописане ствари припадају М. С. или Ч. С., и да за расправу питања о својини Трговачки Суд није надлежан. Осим тога су истакли да се тужбом из § 303 а. грађ. зак. иде за тим: да се докаже, како је извесан пренос учињен у преварној намери. Према томе том тужбом се има расправити само то: да ли је какав посао учињен у преварној намери или не. Питање о намери, која се имала приликом закључења правнога посла, је према томе предмет спора, а не сам посао као такав.

По тој жалби Касациони Суд својим решењем од 11. априла 1929 год. Бр. 4014 поништио је решење Београдског Трговачког Суда са ових разлога: — „Погрешан је разлог Трговачког Суда: да је за расправу овог спора, који је покренуо тужилац, тражећи — да се поништи пренос фирме закључен између тужених М. С. и Ч. С. — надлежан Трговачки Суд. У овом спору се тужилац не појављује као саговорач при преносу фирме између тужених, већ као треће лице. Према томе, иако је овај пренос фирме по §§ 16 и 17 зак. о Устрој. Трг. Суда трговачки посао између саговорача, он према трећим лицима не представља трговачки посао. Јер, баш и кад би се овај пренос фирме на основу § 303 а. грађ. зак. поништио, поништио би се само у онолико у колико се односи на тужиочево потраживање, а не би изгубио важност према самим уговорачима. Како се из акта види, да питање важности овог уговора не покрећу саговорачи, да би за расправу спора могао бити надлежан Трговачки Суд, већ га покреће лице ван тога уговора, тражећи да се тај пренос фирме поништи, — то је за расправу таквог спора надлежан Првостепени Суд за град Београд, а не Београдски Трговачки Суд.

III. На рочишту, које је потом заказано, тужени су остали при своме захтеву да се тужилац одбије од тражења, као упућеног ненадлежном Суду.

Тужилац је истицао: да је и самим примедбама Касационог Суда утврђено да се тужбом напада трговачки посао, и да је зато Трговачки Суд надлежан. Осим тога, иако се узме да је тај пренос фирме трговачки посао само за тужене, а не и за тужиоца — дакле само за једну парничну страну — имамо по среди мешовити трговачки посао (трговачки за једну, а нетрговачки за другу страну). И како се код тих послова надлежност Суда опредељује према томе какве је природе он за тужену страну, надлежан је и за овај случај Трго-

вачки Суд — пошто је посао, који се тужбом напада, трговачки за тужене. Београдски Трговачки Суд поступајући по примедбама Касационог Суда — по § 303 грађ. суд. пост. решио је 2 јуна 1930 год. под Бр. 42264 да је за расправу покренутог спора Београдски Трговачки Суд апсолутно ненадлежан, и да се стога тужилац има одбити од тражења као упућеног ненадлежном Суду.

Самуило Демајо, адвокат.

Правила за одмеравање казни старијим малолетницима предвиђена су у § 30 крив. зак. и по том пропису казна се има и одмеравати а не по § 71 крив. зак., јер § 30 крив. зак. нормира специјално кажњавање старијих малолетника.

Милосав Радовановић и Миливоје Милутиновић одлуком поротног суда оглашени су за криве за дело опасне крађе. Суд их је као старије малолетнике за дело из т. 1, 2 и 3 § 316 крив. зак., с обзиром на олакшавне околности по наведеном законском пропису и § 30 крив. зак. казнио са по три месеца затвора без губитка часних права.

По жалби приватног тужиоца, Касациони Суд поништио је ову пресуду у погледу закључка државних судија и то приметбама бр. 8376:

„Када је утврђено да су оптужени учинили кривично дело из § 316 т. 1, 2 и 3 крив. закона за које је прописана казна до десет година робије, али без назначења најмање мере, онда је државни суд погрешно, што је овима због олакшавајућих околности казну спустио на затвор, јер је по § 71 т. 4 крив. зак. робију могао заменити само строгим затвором, а не и затвором“. Суд није усвојио поменуте примедбе из ових разлога:

„Кад је у поменутој пресуди утврђено да су оптужени Милосав и Миливоје старији малолетници јер су у времену извршења дела имали више од 17 година а мање од 21 године — § 14 кр. зак. то суд налази да им је правилно одмерио казну по т. 3 § 30 крив. зак. у коме је предвиђено специјално кажњавање за старије малолетнике с обзиром на признате им олакшавне околности § 70 крив. зак. У § 316 крив. зак. предвиђена је казна робије до 10 година а у § 30 ал. 3 истог зак. остављено је суду да ако нађе да казну треба ублажити може место робије и заточења изрећи строги затвор или затвор. Према овоме суду је остављено да по својој дискреционарној моћи оцени, да ли старијем малолетнику треба ублажити казну и изрећи строги затвор или затвор, које су обе предвиђене

факултативно. Суд налази да су правила за одмеравање казне старијим малолетницима предвиђене у § 30 и да им се по том пропису казна има одмеравати а не по § 71 крив. зак., јер § 30 крив. зак. нормира специјално кажњавање старијих малолетника.

Касациони Суд у својој општој седници на дан 14 августа ове године нашао је да стоје поменути противразлози и пресуду прв. суда оснажио.

Саопштио

Д. Д. Бранковић, судија

Страно правосуђе

Заблуда правде или оцеубица Случај студента Халсмана

Са порастом криминалитета расту и сутски злочини. Од Драјфуса до данас они су многобројни. Лига за Заштиту Човекових Права рехабилитирала је десетине француских бораца односно гробова, чије породице нису мировале док су Нацију увериле да њихови покојници нису били издајници, већ жртве преког правосуђа. Исти је случај био и у Немачкој, Енглеској и Италији, али сви ти случајеви спадају у трагедије Светског Рата.

После рата Немачка Република је имала неколико ретких политичких процеса, од којих су многи тек доцније расветљени, а највеће од њих још и данас покрива тама. У неким од тих процеса осуђени су према доцнијим резултатима невини људи. Али и у политичким процесима специјално ако је правда у рукама предатних, кајзерских судија — сутске заблуде су лакше објашњиве. У чисто кривичним процесима, где не долазе у питање политичке личности, а преко ових и моћне партије — већ искључиво част и живот изолираних појединаца, судски злочини су ређа појава.

Па ипак у неколико месеци ове године немачки судови су открили више оваквих злочина. Један од убица открио је три случаја, у којима су невини људи осуђени за убиства, која он себи на терет ставља, и која он до ситница са невероватним памћењем извршиоца тешких кривичних дела — описује.

Један злочин, који је месецима интересовао и данас интересује немачке и аустријске криминалисте, одиграо се у северним границама Доломита. Злочин још није расветљен, и ако је пресуда донета, те се не зна да ли и овде постоји случај сутске заблуде. Макс Халсман пошао је на пут са својим сином Филипом, својом женом и кћерком. Кћер, уморна од пута остала је у Милану, а жена у Инсбруку, дочим су отац и син наставили путовања по Тиролу и Долмитима. Отац, дентист по професији, био је весела природа, дочим син, студент технике из Дрездена, резервисан, вредан

младић, који и онда кад се уз глечере пење, пред очима има само тешке уцбенике и техничке моделе.

Једног дана испод планинске стазе, главом у планинском потоку нашао се мртав Макс Халсман. Нити у његовом друштву, нити у његовој близини није било никог сем његовог сина Филипа. Филип овај догађај објашњава тако, да је отац изостао на краће време, а сину казао да лагано продужи пут. Кад је одмакао неколико коракаји он је чуо очев јаук, и по његовом сећању видео како отац пада са стазе у поток. Пожурио је натраг, нашао оца непомичног, извукао му главу из потока, па у недоумици и престрављености, а гоњен љутским инстинктом социјалности, пошао је да тражи било кога, коме би одиграни ужас поверио.

Нашао је пастира Ридерера, и с њим се у највећој журби повратио након једног сата. Отац Халсман био је тада мртав, а около њега — све крвљу преливено. У међувремену туда су прошле две сељанке и то приближно за 10 минута после одласка сина Халсмана. Оне су оца Халсмана гледале са даљине од 12 метара, али нису могле утврдити, да ли је он био жив или мртав. Кратко време после тога поред места су прошла 3 сељака, према чијем исказу се даје закључити да Халсман није био мртав, дакле, да је онда кад га је син оставио — још био у животу.

Све околности на лицу места искључивале су могућност да је смрт последица несретног случаја, иако је сам пад са стазе и тешка телесна повреда тим падом причињена — то могла бити. Близу леша пронађен је празан портмоне, а на обронку стазе пронађено је место, где је један камен недостајао, те се узело да је на том месту убијени пао с пута. Седамнајест дана после злочина под једним каменом у близини, пронађена су три шилинга, који су по причању сина Халсмана били међу 17 шилинга у ташни његовог оца. Путем полицијског пса још истог дана пронађен је одроњени камен, и по траговима крви и рани, утврђено је да повреде потичу од тог камена.

Преставку да је камен пао с телом, и да је у паду пао на главу, или да је Халсман пао на камен, па овај у дубину са собом повукао, обара поред осталих чињеница и та, да је камен пронађен у грмену на даљини од више метара. Постојање убијства било је ван сумње, али које онда могао бити убица? На лицу места сем сина Халсмана нико није био.

Кад је син упитан да детаљно опише догађај, он је почео да пада у контрадикције. Место свог удаљења од места несреће означено је најпре са 8 корака, на другом са слушању са 180, а на трећем са 3—5 минута. Ове контрадикције биле су главни повод, да је истрага у Филипу Халсману видела убицу свог оца. Противу њега и није постојало других доказа сем овог основа подозрења, који је по теорији слободног судијског уверења био довољан за убеђење поротног суда, пред којим је трагедија расветљавана.

Одбрана се пре свега побринула да правда ову контрадикцију, јер је било јасно, да је син раздаљину морао двојачко да запамти: прошао је од места несреће и вратио се на место несреће. Правдање је нашла у психолошком стању несретног сина, код којег су услед тако ненадног удара судбине покидате жице меморије, тако да су се на покиданим местима појавиле празнине, које нити примају нити одају ни спољне ни унутрашње догађаје или утиске. Услед тих празнина у сећању, које престављају прве степеннице губљења памћења, син више није имао сталног временског критеријума. Да ли је таква појава код њега могућа или не, требао је да одлучи криминално-психолошки завод инсбрушког универзитета, а овај је појаву негирао.

Најзад нек се узме да је од места несреће био удаљен за 180 корака, то овако мала просторност искључује могућност, да је неко други незапажен, могао дело извршити.

Положај оптуженог сина био је у толико тежи, у колико о другом извршиоцу дела није било ни трага, а у толико лакши у колико је утврђено да поред убијства постоји и разбојништво. Ако је син желео само смрт свог оца, он би код убијства стао, а да је жртву још и опљачкао, тај би новац код њега био пронађен, што није био случај. Постојање разбојништва олакшавало је судбину сина.

Друга повољна околност за њега била је проналажење камена, којим је повреда извршена. Син оца без свађе, без афекта, по срачунатом плану, могао би гурнути у провалију, али се теже претпоставља, да би га каменом усмртио, па онда у дубину оти-

снуо, или га случајним падом тешко рањеног дотукао.

Нађени камен био је за усмрћење изабрат, те се по томе закључује, да је убица био вешт занату. Постојање оваквог камена обара претпоставку, да је син оца могао у афекту за време случајне свађе усмртити, јер ниједна случајност није тако случајна, да би се све то одиграло баш код тог камена, који је у читавој околини за усмрћење био најподеснији. Најзад између оца и сина није никад до свађе долазило, па ваљда почетак не би био намењен пустим Доломитима. Љутска психологија одаје факат да се свађе увек дешавају кад је трећи ту или је близу. Отац и син били су сами, на свом туристичком путу, под којим околностима не долази лако до свађе, ни између најватренијих темперамената. Најзад оваква свађа одавала би трагове на оделу или телу сина Халсмана, на којему није било ни најмањег нерета, или мрље крви.

Све ове околности остављају још једну могућу хипотезу: да је Макс Халсман несретним случајем пао у поток, где га је син нашао; да је услед пада био рањен и због његове тежине од 100 кг. онесвешћен; да је иза њих ишао убица који је веровао да ће убиством доћи до великог плена; да је убица дело извршио над тешко рањеним Халсманом у време кад га је син ради тражења помоћи оставио; да је убиство извршено за првих 10 минута док су туда наишле две сељанке, пред којима се убица прво сакрио у грмену, где су нађена три шилинга.

По овој хипотези убица је следио кораке убијеног, и камен изабрао на обронку пута, скојег је и он ка жртви кренуо. Око места било је много крви, а то уводи у сумњу да је жртва дошла к себи, кад јој је убица отео порт-моне, и да је можда новац био узрок кратке неједнаке борбе, у којој је рањени Халсман подлегао под ударцима разбојника, за којег пред угледаним новчаником падају сви љутски обзир.

Ову хипотезу истрага није уопште узимала у обзир, јер крај у којему се трагедија одиграла не познаје слична разбојништва. Овде и лежи највећа грешка истраге, која се слепо повела за исказом сведока Едерера, у чијој су кући отац и син претходну ноћ провели. Њутљивост младог студента код гостионичара Едерера изазвала је антипатију, тако да је овај у том антипатичном госту од првог погледа и сусрета лако могао да види оличење свих порока. Психологији је познато колико је зала у стању да произведе ова прва импресија, под којом је Едерер, кад на сина нико ни сумњао није — пред иследном комиси-

јом отворено казао, да само Филип може бити убица.

Као што је њега Едерера прва импресија детерминисала противу Филипа, тако је исто противно њега оваква изјава детерминисала иследнике, који су напустили остале путеве истраге, не саслушавши пре претреса ни мајку, ни сестру оптуженога, чије су изјаве све ишле у његову корист. На претресу су се узбудљиве сцене низале једна за другом. Жена и кћер убијенога оца, а мајка и сестра оптуженог сина сваком речју и вапајем пред поротницима одавале су невиност младог студента. Његови школски другови, који су из Дрездена похитали у помоћ свом врлом колеги давали су изјаве, које само честити људи у таквој ситуацији, добијају и заслужују. Поротници су дрхтали од бола; сродници и пријатељи гушили су се у сузама, а одбрана чинила своје да апелом на љутска срца истисне остатак сумње у љутским разумима.

И кад се заиста на лицу поротника могло читати да је топло срце надвладао хладан разум — избио је сукоб између одбране и државног тужиоца, сукоб фаталан по оптуженога, а вероватно и по саму правду. Криминално-психолошки завод дао је своје мишљење о природним празнинама у сећању код оптуженога, не узимајући у обзир све доказе и прилоге. Такав извештај одбрана је напала као непотпун, те је и била противу његовог читања, па је суд закључио да се тражи нови извештај на основу свих доказа.

Претрес је одложен, а судбина Филипа Халсмана отета из руку поротника, у моменту, када су се теразије правде сасвим

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Примена правилника о наградама адвоката

Правилник о наградама адвоката на територији Београдског апелационог суда у самом почетку свога важења наишао је у примени на тешкоће. Разни судови различито су тумачили поједине његове одредбе, разуме се, увек на штету адвоката. Комори су почеле стизати жалбе и она је одмах интервенисала код Господина Министра правде. Резултат интервенције била су два расписа упућена свима судовима на територији Београдског апелационог суда, чију садржину доносимо овде текстuelно.

Р а с п и с

Господина Министра Правде свима судовима на територији Београдског апелационог суда.

„Адвокатска Комора у Београду актом својим Бр. 1038. од 22. маја 1930. год. прет-

преокренуле на његову страну. Одбрана није била свесна да преношењем тежишта са људских срца на хладне кабинетске мозгове, који својим ушима не чују аргументе, нити својим погледима прате све емоције, све покрете, сва дејства оптужбе и одбране. Они све то не виде већ замишљају, и то не само према реалном објекту, већ према хладним догмама, често тачним, још чешће и нетачним. Извештај је поново био исти.

Претрес је настављен тек након месец дана после врхунца узбуђења и убеђења. Тада више није било речи сведока, нити плодојаеа бранилаца, који каткад у великом срцу откривају сузу. Све је то једном било, и сада се налази само у сећању љутских разума, али не више у дубинама љутског срца, из којих је све избрисао месец дана произвољног препричавања и коментарисања. Прочитан је само извештај, одбрана остала при речи и — пресуда је пала: Филип Халсман је крив за убијство свог оца.

Случај младог студента Халсмана је један од најинтересантнијих случајева из криминалистике. Да ли у њему постоји један од примера сутског злочина или заблуде — неће можда никад бити расветљено. Али је ван сваке сумње да у њему према извештајима са овог ретког процеса постоји еклагантан случај — како је често у интересу материјалне истине боље један доказ или основ обарати живим речима и противразлозима него мртвим прилозима, па кад би они били и сигурни, и за изналагање истине уопште потребни.

Д-р Радоје Вукчевић

ставила ми је, да Ужички првостепен суд не примењује Правилник о наградама адвоката на територији Београдског апелационог суда, који сам прописао 25. априла 1930. год. Бр. 39442. а који је у животу ступио и обавезну снагу добио 3. маја 1930. год., јер сматра, да његова примена долази у обзир само у случају, кад се адвокат и странка коју је заступао споре о висини награде.

Оваква пракса погрешна је, јер је Правилник прописан баш ради тога, да судови досуђују трошкове по ставовима које он предвиђа у сваком спору где се адвокат појављује као заступник парничке странке, пошто парнична странка досуђене трошкове даје адвокату као награду. И до сада по устаљеној пракси, адвокати су у највећем броју случајева заступали странке за

ону суму, коју суд странци на име парничног трошка досуди. Таква пракса имала је недостатак у томе, што досуђивање трошкова није било једнообразно. Да би се то избегло, прописан је Правилник о наградама адвоката, по коме судови имају досуђивати трошкове парничној странци кад год је заступана од стране адвоката.

Да се не би десило, да још који суд стане на погрешно гледиште и заведе погрешну праксу у примени пом. Правилника, **Препоручујем** свима судовима на територији Београдског апелационог суда, да Правилник о наградама адвоката примењују приликом досуђивања парничних трошкова странкама кад год их заступа адвокат.”

Бр. 513:4
27. маја 1930 год.
Београд.

Министар правде
Др. М. Сршкић, с. р.

Р а с п и с

Господина Министра Правде свима судовима на територији Београдског апелационог суда

„Адвокатска Комора у Београду актом својим Бр. 1098. од 13. јуна 1930. год. претставила ми је, да лознички првостепени суд неправилно примењује § 12. Привременог правилника о наградама адвоката на територији Београдског апелационог суда, који сам прописао 25. априла 1930. год. под Бр. 39442 а који је у живот ступио и обавезну снагу добио 3. маја 1930. године. Ова неправилност састоји се у томе, што пом. суд сматра, да се браниоцима стец. маса по стечајима отвореним пре ступања у живот новог закона о стечају има двојако одмеравати бранилачка награда и то: за извршене радње пре ступања у живот правилника о наградама адвоката по слободној оцени суда, т. ј. као и раније кад правилника није ни било, а за радње извршене после ступања у живот правилника, по табели, коју предвиђа његов § 12.

Оваква пракса погрешна је, јер је у правилник о наградама адвоката унет § 12. баш ради тога, да се по њему одмере трошкови браниоца стец. маса, које још нису ликвидирани а које су образоване пре 1. маја 1930. год. т. ј. пре ступања у живот новог закона о стечају уз који иде и специјална уредба о тарифама за награде управитеља стечајне масе, без обзира да ли су извесне радње извршене пре или после ступања у живот правилника.

Да се не би десило, да још који суд стане на погрешно гледиште и заведе погрешну праксу у примени § 12. привременог правилника о наградама адвоката, **Препоручујем** свима судовима на територији Београдског апелационог суда, да браниоцима стец. маса по стечајима отвореним пре ступања у живот новог закона о стечају, т. ј. пре 1. маја 1930. год., — досуђују награде по § 12. пом. правилника без обзира на то, да ли су извесне радње од стране браниоца стец. маса извршене пре или после његовог ступања у живот.

Бр. 5931
27. јуна 1930. год.
Београд.

Министар правде
Др. М. Сршкић, с. р.

И ако се из ова два расписа јасно види, да су и како су судови дужни примењивати правилник о наградама адвоката, ипак је скорих дана Комора примила извештај, да Шабачки првостепени суд не примењује правилник како треба. Комора се одмах заинтересовала за овај случај и кад прикупи потребне податке, учиниће што јој дужност налаже. Свакако пак да ово неће бити последњи пут да судови погрешно примењују правилник, те се моле чланови, да Комори најхитније достављају ма и најнезнатији случај нетачне примене истога, како би путем интервенције постигла, да судови правилно и једнообразно одмеравају трошкове по јасним одредбама правилника.

Да ли адвокати имају право заступања пред духовним судовима и одбране пред војним судовима

Ово питање интересује у јакој мери све адвокате, те је његовом решењу комора поклонила велику пажњу. И усмено и писмено, комора је тражила, да се адвокатима дозволи рад и код војних и код духовних судова. У овоме је наишла на тешкоће, а колико су оне оправдане и у чему се састоје видеће се из текста преписке, коју је комора са надлежнима по овом питању водила.

Ево те преписке:
Бр. 861.
30. априла 1930. год.
Београд.

Господину Министру Правде

Примена закона о адвокатима наишла је у пракси на извесне сметње. То је, у осталом, судбина свих нових закона. Није само згодна ствар, што се у примени закона о

адвокатима истичу сметње, које не резултирају из компликованости правне материје коју треба исправно тумачити и доводити у склад са осталом материјом обухваћеном другим позитивним законским прописима и животом. Сметње се постављају без икаквог ослонаца у закону, још горе, оне се постављају против закона.

На пример. Духовни судови не примају адвокате као заступнике парничних странака у брачним парницама. Ови судови сматрају, да нови закони па ни Закон о адвокатима немају моћ дерогирања ниједне одредбе Зак. о цркв. властима источно православној цркве. Међутим, у праву је то питање пречишћено. Доцнији закон укида ранији у колико један поред другог не могу опстати. Чим једна одредба новог закона регулише извесну материју на други начин што је то до тада чинио стари закон, онда важи нови закон, сем случаја ако се у новом закону изречно не каже, да ће извесне одредбе старог закона остати и даље на снази. Овакво тумачење усвојено је у науци правној без изузетка.

Конкретно, имамо овакав случај. Закон о адвокатима у § 20. изречно стипулише овлашћење за адвоката да заступа странке **пред свима судовима** (па дакле и пред духовним), другим државним и самоуправним властима и јавноправним телима.

С друге стране Закон о црквеним властима источно-православне цркве у § 211. тражи, да парничне странке у брачном спору лично предстану духовном суду, као и да брачне стране не могу имати заступнике код духовних судова осим случаја које закон предвиђа.

Пропис § 20. Зак. о адвокатима доцнији је од прописа § 211. Зак. о црквеним властима источно-православне цркве. Значи, ако нађе у пракси потреба за тумачењем да ли извесно спорно питање треба расправити по једном или другом пропису, свагда ће се то чинити по новом зак. пропису, т. ј. по § 20. Зак. о адвокатима.

Ако се добро уочи жеља законодавчева, онда се види јасно, да је он право адвоката да заступа странке тако широко предвидео да се у истини не може наћи ниједна државна и самоуправна власт, чак ни јавноправно тело, пред којима адвокат не би имао право заступања странака. Још мање се може замислити, да може бити суда који расправља приватно правне спорове, а да адвокати пред њима немају право заступања парничних странака. Духовни судови су судови као и други. Законодавцу није била непозната специјална природа неких судова и да је он осећао потребу, да пред

те судови не пусти адвокате, он би их свакако изузео, али он то није учинио. Друкчије није ни могао, јер је до очигледности јасно, да не постоје никакви разлози ни морални ни етички да се адвокату законом не дозволи право заступања странака пред духовним судовима.

Осим свега овога у § 129. Зак. о адвокатима јасно се каже „..... Закон овај ступа .....

Од тога дана престају важити ....., сви досадашњи закони о адвокатима ..... и други законски прописи из специјалних закона, уредба и декрета, који се односе на адвокате и адв. приправнике изузев адвокатске тарифе, која остаје на снази до доношења правилника у смислу § 28. овога закона.

Закон о црквеним властима источно-православне цркве јесте специјалан закон, те је законодавац у § 129. Зак. о адвокатима и на њега мислио, када се онако јасно и одређено изјаснио.

Ствар је, дакле, јасна. Адвокатима закон даје несумњиво право заступања странака пред дух. судовима као и пред свим осталим судовима. То њихово законско право не признају им духовни судови, већ их константно одбијају чим се који јави да заступа странку у брачном спору.

Да се оваква пракса (у ствари повреда јасних законских прописа) не би и даље проводила и доводила у питање правилна примена Закона о адвокатима, као и да би се заштитили интереси брачних парничара и адвокатима омогућило да врше своје занимање онако како то Зак. о адвокатима прописује, Комори је част умолити Господина Министра за дејство, да се ова погрешка надлежним путем исправи, с тим, да духовни судови у будуће примају адвокате као заступнике парничних странака у брачним спорима.

У доказ да духовни судови одбијају да приме адвокате као заступнике парничних странака прилажемо решење духовног суда Београдске епархије од 5. фебруара т. г. Бр. 1255., из кога се види да је овај духовни суд одбио члана наше Коморе г. Д-р Видана О. Благојевића, адв. да заступа једног парничара а прилажемо и препис његове жалбе великом духовном суду противу овога решења по којој још није пала одлука, али Комора ова има сазнање да и велики духовни суд схвата ово питање као и првостепени духовни суд.“

Министарство Правде под Бр. 43902 од 29. јула 1930. г. одговорило је Комори: „Поводом акта Адвокатске Коморе број 861/30 да духовни судови не примају адвокате као заступнике парничних странака у

брачним парницама, Министарство Правде има част известити Комору, да до одлуке Великог Духовног Суда по овом питању, Министарство Правде не може поступити по молби Коморе.“

Бр. 879.

30. априла 1930. год.

Београд.

Господину Министру Војске и Морнарице

По § 20. Зак. о адвокатима, адвокат је овлашћен да заступа странке пред свима судовима (па дакле и војним), другим државним и самоуправним властима и јавноправним телима. Законодавац није направио никакав изузетак за војне судове.

Према сазнању Коморе, војни судови не примају адвокате као браниоце оптужених на претресима пред војним судовима. Оваква пракса и овакво тумачење закона нису основани ни на једном пропису позитивног законодавства.

Природа војних судова законодавцу није била непозната када је стипулисао право адвоката да заступају странке пред свима судовима. А како је адвокатура занимање јавног поретка (§1. Зак. о адвокатима), то не постоји никакав разлог, да се војни судови нарочито изузму. Вршењем занимања јавног поретка адвокати не могу шкодити интересима војске, у толико пре, што је највећи број од њих резервни официр.

Законодавцу је све ово било познато, па с тога не само да у § 20. Зак. о адвокатима није изузео војне судове, већ је широком стилизацијом пом. §-а баш намерно хтео да истакне, како нема ниједне власти у земљи, чак ни јавноправног тела, пред којим адвокат не би могао заступати странке, а још мање би то могао бити ма који суд. Војни судови несумњиво спадају под појам суда, те адвокати и пред њима, као и пред свима осталим судовима имају право заступања странака.

У интересу правилне примене Закона о адвокатима, чије одредбе стоје у пуној важности док се која од истих надлежних путем не укине или не измени, Комори је част умолити Господина Министра за наређење војним судовима, да у смислу § 20. Закона о адвокатима примају адвокате на претресима као браниоце оптужених.“

Бр. 886.

30. априла 1930. год.

Београд.

Господину Министру Правде

У вези представке ове Коморе Бр. 861 од данас по питању примене § 20. Зак. о адво-

катима, којим је Комора известила Господина Министра, да духовни судови не примају адвокате као заступнике парничних странака у брачним споровима, Комори је част известити Господина Министра, да ни војни судови према сазнању не примају адвокате на претресима као браниоце оптужених.

Оваква пракса очевидна је повреда права и адвоката и странака, јер § 20. Зак. о адвокатима даје право адвокату да заступа странке не само пред свима судовима (па дакле и војним) већ и пред другим државним и самоуправним властима па чак и јавноправним телима. Стилизација § 20. Зак. о адвокатима толико је широка и прецизна, да не оставља места ни најмањој сумњи. С друге стране, ниједан законски пропис поред прописа у § 20. Зак. о адвокатима нема важности, а прописи Зак. о адвокатима обавезни су за све судове и власти у земљи, па и његов § 20.

Сматрајући, да овде постоји очигледна повреда Закона о адвокатима, специјално његовог § 20., Комора се данас обратила представком Господину Министру Војске и Морнарице, чији се препис овде прилаже, и тражила, да Господин Министар изда наређење војним судовима, да у будуће примају на претресе адвокате као браниоце оптужених.

Да би се пак што пре и сигурније дошло до правилне примене Зак. о адвокатима, Комори је част умолити Господина Министра, да изволи порадити код Господина Министра Војске и Морнарице да донесе повољну одлуку у смислу напред наведене представке.“

Министарство Правде под Бр. 68719. концем јула 1930. године доставило је Комори:

„У вези претставке Адвокатске Коморе од 30. априла 1930. год. Бр. 862, да војни судови не примају адвокате на претресима као браниоце оптужених, Министарство Правде има част доставити Комори обавештење Министарства Војске и Морнарице од 10. јула ове године С. Бр. 8589 које гласи:

„Према предњем захтеву част ми је известити, да Господин Министар Војске и Морнарице не може доносити ма какву одлуку у погледу предње преставке Адвокатске Коморе т. ј. да се адвокати признају за браниоце код свих војних судова, докле год постоји у важности садањи § 174. Закона о поступку војних судова у кривичним делима без обзира што је по § 20. Закона о адвокатима адвокат овлашћен да заступа странке пред свима судовима. Закон о поступку војних судова у кривич-

ним делима је *lex specialis* и одредба § 174. овог закона специјално регулише питање ко све може бити бранилац оптуженог код војних судова, па се као таква не може да дерогира једном општом одредбом из Закона о адвокатима. Војска живи својим специјалним животом, уређење њених судова и поступак при ислеђењу и суђењу војних лица предмет је специјалног законског третирања и док се год одредбе које говоре о праву браништва код војних судова не измене путем закона или који други специјални закон изречно не предвиди, да адвокати имају право да буду браниоци и код војних судова, не може се сматрати да је § 174. поменутог закона укинут, односно измењен.“

„ Бр. 879.

8. септ. 1930. год.

Београд.

Господину Министру Војске и Морнарице

Актом Бр. 862. од 30. априла т. г. Комора је молила Господина Министра, да изволи наредити војним судовима да у смислу § 20. Зак. о адвокатима примају адвокате као браниоце оптужених.

Преко Министарства правде Комора је примила негативан одговор у акту С. Бр. 8589 од 10. јула 1930. године. Разлози, који су у овом акту наведени не могу да издрже критику, јер ако је закон о поступку вој. судова у кривичним делима специјални закон, то исто је и Закон о адвокатима. Закон о адвокатима је према закону о поступку војних судова у кривичним делима доцнији закон и он дерогира све одредбе овога у колико нису у складу са одредбама његовим. До сада у науци није познато начело, да одредбе специјалног закона могу бити дерогиране само ако то доцнији специјални закон изречно напомене. На пр. према резонувању у акту Господина Министра, Закон о адвокатима требало би да има једну одредбу, која би гласила, да се укида § 174. зак. о поступку војних судова у кривичним делима, иначе, тиме што је рекао да адвокат има право заступања пред свим судовима, тај циљ није постигао. По оваквој логици не би имали право заступати странке ни пред једним другим судом сем пред првостепеним грађанским судовима а то није тачно, нити је законодавац само на те судове мислио. Јер, да је законодавац мислио само на ове судове, одредба у § 20. Зак. о адвокатима не би му ни била потребна.

Али има још нешто. Закон о адвокатима у §-у 129. каже изречно, да кад исти

ступи у живот и добије обавезну снагу, престају важити баш прописи из специјалних закона, уредаба и декрета, који се односе на адвокате. Законодавцу је ово много лакше било, него да набраја пропис по пропис из специјалног закона, који даље неће важити, кад и оваквом стилизацијом постиже оно што жели.

Закон о поступку војних судова у кривичним делима специјални је закон баш као и сваки други специјални закон. Он не садржи одредбу, да се његови прописи не могу мењати ни укидати другим специјалним доцнијим законима, а то није ни потребно, нити такву одредбу садржи и један специјални закон, пошто је начело: да доцнији закон дерогира ранији јасно и у практној примени бар до сада није стварало никакве тешкоће.

Због тога што ствар овако стоји Комора остаје при свом ранијем тражењу од 30. априла 1930. год., сматрајући, да је њено тумачење потпуно правилно и на закону основано, те јој је част поново умолити Господина Министра за наређење војним судовима да адвокате на претресима примају као браниоце оптужених; у противном, да Комори изволи издати формално решење ради расправе овога питања код више надлежне власти“.

Закон о адвокатима добио је своју снагу у марту 1929. године. По овом закону адвокати су у праву да бране оправдане интересе и права других лица, као и да у примени закона, пред другим државним и самоуправним властима и јавно правним телима — помажу да се доносе правилне и правичне одлуке.

Кад законодавац у § 1 Закона о адвокатима јасно каже „пред судовима“, а у § 20. истог закона „пред свима судовима“ — онда је његова воља толико јасна, да искључује потребу сваке интерпретације. Да је било потребе да се један ред судова изузме из овог општег правила, онда би то законодавац нарочито нагласио. Међутим ове потребе нема, јер је по закону адвокатура занимање јавног поретка, а адвокат лице, које уз заклетву, мора испуњавати највише квалификације, које закони траже за једну професију.

Пред војним судовима не може бити тајне за једног заклетог адвоката, а ње још мање може бити пред духовним властима, где се износе много мање породичне трагедије од оних које адвокати заједно са судијама у редовном поступку свакодневно расветљавају. Кад дело бигамије или браколомства, дело уморства или другог

злочина према супружнику — закон није искључио од адвокатске помоћи, зашто онда ту помоћ одузети обичним бракоразводним парницама, од чијег успеха и брзине зависи судбина многе деце и многих породица. Најзад и берзански судови имају своје специјално поступање, па им никад није пало на памет да после новог закона о адвокатима — своје спорове огласе за тајне или светиње, и тим из њих искључе једино позвати ред за њихово расветљавање.

Одговор начелника Министарства Правде г. Ајнера по питању заступања пред духовним судовима носи у себи једну законску неразумљивост. Ако је закон нејасан, њега законодавно тело исправља и допуњава а по потреби и расписима објашњава. Да је нејасан тако би и било поступљено, али текст закона не само што је јасан, већ је и категоричан. Па и нејасан да је, откуда то да њега тумачи Велики Духовни Суд, и по којему се законском пропису овом суду даје такво право. Зар Министар Правде у админи-

стративном погледу, кад се ово питање пребаци на то поље, није увек виши од Духовног Суда? И зар јасни законски текст за ово питање није меродавнији од сваког мишљења Духовног Суда, који се не може појавити као судија у једном спорном питању између њега и Адвокатске Коморе.

Најзад Закон о адвокатима је новији од § 174 закона о поступку војних судова у кривичним делима те као новији закон derogира све оне одредбе старијих закона, који су са њим у опречности. Па и само правило „*lex specialis derogat legi generali*“ иде искључиво у корист Закона о адвокатима, не само као најновијег већ и као најспецијалнијег закона по овом питању. А што се духовних судова тиче, они ово своје гледиште не могу бранити никаквом законском одредбом. Законодавац законе даје да им се сви како појединци тако и власти покоравају. Пошто црква не стоји над државом, то онда ни духовни суд не може стајати над законодавцем.

Мишљење Београдске Адвокатске Коморе по пројекту унифицираног међународног чековног закона

1. Чек може издати свако лице, које код трасата има неоспорно покриће у новцу или у пречишћеној обавези.

2. Довољно је да трасант чека има потребно покриће код трасата у моменту фактичне наплате.

3. Назначење покрића треба као облигаторно прописати (у смислу тачке 2 § 1 нашег закона о чеку).

4. Чек мора да буде увек по виђењу. Буде ли доспелост друкче одређена чек задржава своје својство као чек по виђењу.

5. Рокови за презентацију су:

а) 8 дана ако је место издања и плаћања једно исто и у истој држави.

б) 15 дана ако су места издања и плаћања у једној држави.

в) 30 дана ако су места издања и плаћања на једном континенту.

г) 60 дана ако су места издања и плаћања на разним континентима.

6. Трасант може чек опозвати после 3 дана по истеку рока одређеног за презентацију. Трасат је у обвези према трасанту, да неопозвати чек и после овог рока исплати.

7. Треба задржати оба типа чека: прецртани — чек и чек за обрачун. Помоћу првог који се вуче на једну институцију (општи и посебни прецртај) осигурава се накнада штете за случај неправилне исплате.

Исплата се овде врши у готову. Помоћу другог врши се само обрачун, без исплате у готову новцу.

8. Трасант је одговоран за обвезе из чека иако чек није прописно поднесен на исплату (из истих разлога из којих у обвези остаје и акцептант непротестиране менице). Ову одговорност за исплату трасанта по непрезентираном чеку треба временски ограничити на 3 месеца, ако су имацац и трасант из једне државе, на 6 месеци ако су са једног континента и на 12 месеци ако су са разних континената.

9. Ималац чека је у праву да противу трасанта, односно свог непосредног индосанта подигне регресну тужбу. Ово право ималац чека има према свим лицима и онда, када није испунио услове за регрес, или је овај застарео, али се од његовог потраживања има одбити штета, коју би тужени претрпео због пропуштене или неблаговремено учињене презентације чека.

10. Лажност једног потписа на чеку не утиче на ваљаност исправних потписа осталих обвезника. Накнада и одговорност проузрокована неисправним потписом на чеку пада на оно лице, које је тако неисправан чек трасирало. За накнаду са њим солидарно је одговоран сваки потписник чека, који је знао да је било који потпис

на чеку неисправан, или чији су намеште-
ници то знали.

11. Трасат сме ускратити делимичну исплату чека за који не би при исплати имао потпуно покриће.

12. Ваљана је меница која гласи на исплату у чеку, без обзира на које је место или државу вучен.

13. Ваљан је чек, чији је текст писан на писаћој машини. Потписи морају бити аутентични.

(Уношење ове одредбе у нови закон било би излишно, јер су елементи чека предвиђени те је ирелевантно да ли су они унети у текст руком или машином. Ово тим пре што обвеза из чека настаје тек потписом).

14. Лице које је чек изгубило или му је украден може тражити амортизацију истог код суда надлежног за место плаћања.

Поступак би имао бити исти, који је предвиђен за амортизацију меница.

15. Дође ли до сукоба између клаузула о уступању између законодавства једне

државе и овог интернационалног закона о чеку, то ће у свему важити одредбе овог специјалног закона.

16. Домицилиран чек је ваљан.

17. Чек, који је платив ван државе издања а не гласи на доносиоца може бити трасиран у више једнаких примерака, од којих сваки мора носити текући број.

18. Регресни захтеви имаоца чека против индосанта и против трасанта застаревају за 3 месеца откада је протекао рок за подношење ради исплате. За регресне захтеве индосаната једних против других и против трасанта овај се рок рачуна од дана када је индосант купио чек, или од дана када му је саопштено да је противу њега поведен судски поступак.

20. Постдатирани чек нема ваљаности чека (узрок: недостајање елемента из тачке 5 чл. 1. пројекта).

21. Акцепт, сертификација и визирање чека нису обвезни.

Статут часописа „Бранич“

1. Бранич је орган Адвокатске Коморе у Београду а излазиће као часопис једанпут месечно на 3—4 табака у досадањем формату.

2. Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду, коју претставља њен претседник.

3. Бранич ће у име Адвокатске Коморе уређивати Редакциони Одбор од 3 члана, које бира Одбор Коморе на годину дана.

4. Редакциони Одбор је за уређивање Бранича одговоран само Одбору Адвокатске Коморе, која по свом нахођењу чланове редакције може и пре рока мењати.

5. Претседник Адвокатске Коморе је уједно и уредник Бранича.

6. Бранич ће доносити: актуелне чланке из теорије свих правних наука, саопштења сутске и управне праксе, домаће и стране са коментарима; чланке којима је смер заштите интереса адвокатског реда и ширења професионалне свести; службена саопштења адвокатских комора, које Бранич имају за свој орган; приказе и оцене правних дела, као и друге занимљивости из правних наука.

7. Материјал за Бранич предаје се Комори директно или преко чланова Редак-

ционог Одбора, и тај материјал стоји на расположењу свим члановима Одбора.

8. Чланци се дају на реферисање и оцену члановима Редакционог Одбора, а по потреби и члановима Адвокатске Коморе. На седници одбора у присуству већине одлучује се о избору материјала и о свим питањима за број Бранича из тог месеца. Ова седница се има одржати 10 и 15 у месецу а одабрани материјал има се предати у штампу до 18 у месецу.

9. Одбор Адвокатске Коморе ће уз своје редовне ствари на седници, која следи публикацији броја Бранича— већати о потребама свог часописа и давати обавезна упутства о даљем начину уређивања.

10. За обављање свих послова на уређивању часописа Одбор Адвокатске Коморе делегираће Редакционом Одбору једног секретара.

11. За издавање, администрацију, експедицију, финансирање и слично стараће се одбор коморе.

12. Хонорисање рукописа вршиће одбор коморе по предлогу Редакционог одбора. Рукописи чланова Адвокатске Коморе неће се хонорисати.

АДОВКАТИ-ЧЛАНОВИ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У ЗАГРЕБУ

1. Александер др. Божић
2. Анђелиновић др. Данко
3. Андраси др. Мирослав
4. Андрес др. Иван
5. Арко др. Бранко
6. Банаковић др. Антун
7. Баришић др. Милан
8. Бауер др. Хуго
9. Базала др. Густав
10. Бек др. Павао
11. Белај др. Стјепан
12. Бенковић др. Вилим
13. Бергер др. Алфред
14. Блис др. Рудолф
15. Бливајс др. Арнолд
16. Болски др. Јосип
17. Болски др. Леон
18. Борић др. Ђуро
19. Борковић др. Милан
20. Босанчић др. Јосип
21. Безенбахер др. Винко
22. Брандафи др. Емил
23. Братић др. Богољуб
24. Браун др. Ото
25. Брихта др. Милан
26. Брић др. Иво
27. Бричић др. Фрањо
28. Брозовић Броза
29. Брук др. Филип Адолф
30. Будац др. Милан
31. Будисављевић др. Срђан
32. Џрнчић др. Владимир
33. Кукулић др. Томо
34. Чачић др. Федор
35. Чепулић др. Иван
36. Чоп др. Вјекослав
37. Дапчић Антун
38. Дечак др. Милан
39. Де Мархи др. Љубомир
40. Демл др. Драгутин
41. Деренчин др. Мирко
42. Деспот др. Дејан
43. Дајч др. Стјепан
44. Девиде др. Фрањо
45. Дежелић др. Бранимир
46. Домак др. Бранко
47. Донер др. Казимир
48. Драганец др. Иван
49. Дражић др. Маријан
50. Дринковић др. Божић
51. Дујмовић др. Драган
52. Дукач др. Зорислав
53. Дурбешић др. Владимир
54. Егерсдорфер др. Златко
55. Ајзнер др. Ото
56. Елеговић др. Иво
57. Енгел др. Феликс
58. Ербен-Вукелић др. Рудолф
59. Фаркаш др. Роберт
60. Фаркаш др. Жељко
61. Фишер др. Леон
62. Фишер др. Оскар
63. Франчеши др. Вјекослав
64. Франић др. Никола
65. Франк др. Едмунд
66. Франк др. Гејза
67. Франк др. Саша
68. Франић др. Владимир
69. Фрковић др. Мијо
70. Фрелих др. Мирослав
71. Фрелих др. Павао
72. Гајер др. Ђуро
73. Гавела др. Ђорђе
74. Гавранчић др. Ото
75. Гавранић др. Лука
76. Ђакони др. Јосип
77. Ђорђевић др. Душан
78. Ђуриш др. Владоје
79. Гликштал др. Роберт
80. Гмајнер др. Иван
81. Гога др. Карло
82. Гојтан др. Сергије
83. Голубић др. Ђуро
84. Горјан др. Шандор
85. Готшлих др. Велимир
86. Готлиб др. Хинко
87. Грмек др. Милан
88. Хајдић др. Милош
89. Хајнрих др. Густав
90. Хајнц др. Отон
91. Херцег др. Мавро
92. Хиршл др. Иван
93. Хиршл др. Отон
94. Хофер др. Никола
95. Холцман др. Хуго
96. Хондл Ватрослав
97. Хорн др. Марко
98. Хорват др. Јосип
99. Хорват др. Маријан
100. Хорватић др. Хинко
101. Хрибар др. Мијо
102. Хршак др. Антун
103. Илић Иван др. Мико
104. Илијић др. Станиша
105. Исаковић др. Алекса
106. Иштвановић др. Иван
107. Ивануш др. Фердо
108. Ивковић др. Светозар
109. Јагић др. Рудолф
110. Јаковић др. Иван
111. Јаковац др. Антун
112. Јанчиковић др. Томо
113. Јанда др. Стјепан
114. Јанковић др. Ђуро
115. Јанковић др. Антун
116. Једловски др. Јосип
117. Јелић др. Матија
118. Јелушић др. Казимир
119. Јемершић др. Миливој
120. Јуришић др. Крешимир
121. Јуриша др. Иван
122. Кајапић др. Шиме
123. Кастл др. Драган
124. Катачић др. Натко
125. Катушић др. Драгутин
126. Кавић др. Стјепан
127. Кон др. Срећко
128. Коларић-Кишур др. Р.
129. Колмар др. Милан
130. Кон др. Хуго
131. Коренић др. Драган
132. Костић др. Властислав
133. Кошчевић др. Јанко
134. Кошутућ др. Стјепан
135. Кошутућ др. Мирко
136. Ковачевић Иван
137. Козјак др. Милорад
138. Крамер др. Густав
139. Крањчевић Антун
140. Крековић др. Никола
141. Кривопац др. Михајло
142. Крижан др. Теофил
143. Кулчар др. Ђуро
144. Кумичић др. Ђуро
145. Кумичић др. Томо
146. Кунтарић др. Златко
147. Кусуља др. Милан
148. Лауфер др. Јосип
149. Лакса др. Еуген
150. Лајстек др. Владимир
151. Лихт др. Александар
152. Лихтенберг др. Павао
153. Либерман др. Драгутин
154. Лорин др. Иван
155. Лорковић др. Иван
156. Лошиц Александар
157. Ловрић др. Миливој
158. Левингер др. Бернардо
159. Лукшић др. Карло
160. Мачек др. Владимир
161. Махуља др. Срећко
162. Мајнкас др. Стјепан
163. Макале др. Антун
164. Маричић др. Лујо
165. Маркулин др. Стјепан
166. Маркулин др. Владимир
167. Мајер др. Павао
168. Медаковић др. Богдан

171. Меледа др. Мирослав
 172. Михајловић др. Пајо
 173. Милер др. Александар
 174. Минтас др. Мате
 175. Мишкулин др. Миле
 176. Митлер др. Ђуро
 177. Млинарић др. Мирослав
 178. Млинарић др. Стјепан
 179. Моган др. Јулијо
 180. Мор др. Божо
 181. Московић др. Владимир
 182. Мршуља др. Вуко
 183. Најбергер др. Павао
 184. Најфелд др. Филип
 185. Њемчић др. Богдан
 186. Новак др. Јосип
 187. Новосел др. Марко
 188. Омчикус др. Никола
 189. Ортнер др. Стјепан
 190. Осжалд др. Јулио
 191. Пајнић др. Милан
 192. Павичић др. Славко
 193. Павловић др. Чедомир
 194. Печаревић др. Јурај
 195. Пејић др. Мирко
 196. Пелеш др. Бранко
 197. Перс др. Драгутин
 198. Перлберг др. Сигфрид
 199. Пернар др. Иван
 200. Петај Петар
 201. Петричић др. Живко
 202. Пилар др. Иво
 203. Пливерић др. Јосип
 204. Побор Јосип
 205. Политео др. Иво
 206. Полак др. Отон
 207. Помпер Јосип
 208. Поповић др. Душан
 209. Посиловић др. Стјепан
 210. Пребег др. Вељко
 211. Пребег др. Владимир
 213. Предраговић др. Ернест
 214. Премужић др. Константин
 215. Прица др. Илија
 216. Протулипац др. Иван
 217. Пшерхоф др. Максимил.
 218. Радошевић др. Мијо
 219. Рајновић др. Милутин
 220. Рамљак др. Анте
 221. Рамљак др. Иво
 222. Рамљак др. Петар
 223. Ранкл др. Јашо
 224. Растовчан др. Иво
 225. Рајн др. Мавро
 226. Роданић др. Рудолф
 227. Росандић др. Анте
 228. Розенберг др. Драган
 229. Ротер др. Леон
 230. Рубели др. Мирко
 231. Шик др. Феликс
 232. Шенбаум др. Јулио
 233. Шварц др. Иван
 234. Шварц др. Људевит
 235. Седеј др. Јосип
 236. Седеј др. Илија
 237. Семић др. Шиме
 238. Сибенштајн др. Роберт
 239. Сингер др. Лео
 240. Сингер др. Самуел
 241. Смољан др. Стјепан
 242. Сомоги др. Тасило
 243. Спевец др. Иво
 244. Шпиглер др. Оскар
 245. Шпиглер др. Карло
 246. Шпицер др. Филип
 247. Шпорчић Иван
 248. Сркул др. Владимир
 249. Штетлер др. Алберт
 250. Штајнхарт др. Драгутин
 251. Штајнхарт др. Шандор
 252. Штерн др. Армин
 253. Стипановић др. Фрањо
 254. Стојсављевић др. Данило
 255. Стопар др. Богдан
 256. Сторов др. Бранко
 257. Стожир др. Иво
 258. Штулхофер др. Александ.
 259. Сусман др. Лавослав
 260. Сијер др. Павао
 261. Шафар др. Драгутин
 262. Шеркић др. Иван
 263. Шик др. Лавослав
 264. Шмит др. Александар
 265. Шпанић др. Звонимир
 266. Штернфелд др. Хуго
 267. Шумановић др. Светислав
 268. Талер др. Мирко
 269. Томак др. Драгутин
 270. Томашић др. Љубомир
 271. Томић Валентин
 272. Томљеновић др. Томо
 273. Топаловић др. Ђуро
 274. Торбар др. Јосип
 275. Трбојевић др. Урош
 276. Троар др. Драган
 277. Трупинић др. Силверије
 278. Варићак др. Владимир
 279. Видрић др. Ловро
 280. Видман др. Владимир
 281. Вимпулшек др. Властимир
 282. Винек др. Младен
 283. Вранић др. Мирослав
 294. Вранковић др. Владимир
 285. Вукелић др. Милан
 286. Валтер др. Радивој
 287. Вајлер др. Максо
 288. Вајзман др. Људевит
 289. Верк др. Хуго
 290. Волф др. Славко
 291. Забрешћак др. Вјекослав
 292. Цимерман др. Освин
 293. Цимперман др. Људевит
 294. Цистлер др. Рудолф
 295. Цвибак др. Драгутин
- У Дугом селу**
296. Бачић др. Петар
 297. Домак др. Божидар
 298. Драженовић др. Звонимир
 299. Владен др. Љубомир
- У Јастребарском**
300. Банковић др. Иван
 301. Бркић Јосип
 302. Чорак др. Људевит
 303. Хлача др. Маријан
 304. Крајач др. Иван
 305. Лончарић др. Јосип
 306. Микуличић др. Здравко
 307. Рендулић др. Јурај
 308. Матија др. Зубчић
- У Карловцу**
309. Бек др. Милан
 310. Брајша др. Ђирил
 311. Цар др. Вјекослав
 312. Чоп др. Срећко
 313. Грахо др. Иван
 314. Крамер др. Јосип
 315. Лонгино др. Зденко
 316. Лукинић др. Берислав
 317. Матанић др. Нико
 318. Миљушевић др. Душан
 319. Миљушевић Љубомир
 320. Оршанић др. Анте
 321. Пасек др. Никола
 322. Рајнер др. Ватрослав
 323. Рендулић др. Станко
 324. Вујичић др. Милан
 325. Жидовец др. Феликс
- У Писаровини**
326. Андрлић др. Милан
 327. Шипрак др. Никола
- У Самобору**
328. Дивковић др. Иван
 329. Хорват др. Ђуро
 330. Орешковић др. Стјепан
 331. Пресечки др. Владимир
 332. Вебер Адолф
- У Стубици Долњој**
333. Бачић др. Стјепан
 334. Сенечић др. Драгутин
- У Св. Ивану Зелини**
335. Беровић др. Јосип
 336. Черлек др. Петар
 337. Гобин др. Никола
 339. Прша др. Шиме

www.unibg.rs

У Великој Горици

340. Бошњак др. Мирослав
341. Цувај др. Златко
342. Фангон др. Антун
343. Гашпарац др. Антун
344. Хадровић др. Драгутин
345. Петрачић др. Милан

У Бјеловару

346. Белобрк др. Петар
347. Бубић др. Стево
348. Деркос Мијо
349. Доброволни др. Већеслав
350. Фабек др. Ватрослав
351. Габај Пајо
352. Галковски др. Никола
353. Хржић др. Јаков
354. Калафатић др. Ладислав
355. Кватерник др. Дражен
356. Ковачевић др. Лазо
357. Лаксар др. Маријан
358. Лебовић др. Иван
359. Омчикус др. Милан
360. Шошки др. Лука
361. Винтер др. Франко

У Чазми

362. Бошкић-Стиповић Мато
363. Поргес Бертолд
364. Релић др. Иван

У Гарешници

365. Хрватинић др. Петар
366. Колибаш др. Петар
367. Новосел др. Драган
368. Шлумпф др. Рудолф

У Бурђевцу

369. Бек др. Божидар
370. Беганић др. Јосип
371. Лихтенберг др. Изидор
372. Мајер др. Петар
373. Саболић др. Маријан
374. Саболић др. Владимир
375. Снагић др. Јосип

У Грубишном Пољу

376. Аџија др. Анте
377. Ведриш др. Иван
378. Злошило др. Лука

У Копривници

379. Црнић др. Ладислав
380. Дорчић др. Едо
381. Илић др. Вељко
382. Маланец др. Вељко
383. Пулграм др. Арнолд
384. Штајнер др. Рикард
385. Сучевић др. Фрањо
386. Шчрбак др. Иван Неп
387. Шварц др. Бранко
388. Трстењак др. Рудолф

У Крижевцима

389. Бичанић др. Ђуро
390. Хајзлер Карло
391. Ханжек др. Ладислав
392. Кетиг др. Бранко
393. Мартињац др. Драгутин
394. Оштрић др. Фердинанд
395. Оштрић др. Ђуро
396. Оштрић др. Огњан
397. Помпер др. Стјепан

У Кутини

398. Голнер др. Златко
399. Куртагић др. Решид
400. Петринић др. Игнације
401. Станић др. Павао

У Госпићу

402. Артуковић др. Андрија
403. Брајковић др. Јосип
404. Гојтан Иван
405. Калембер др. Бранко
406. Касумовић др. Марко
407. Мравуњац др. Јосип
408. Наранчић др. Никола
409. Павелић др. Јакоб

У Грачацу

410. Бинички др. Миле

У Кореници

411. Хорват др. Драгутин

У Отоццу

412. Бранковић др. Ђорђе
413. Илијић др. Милан
414. Локмер др. Крунослав

У Сењу

415. Худоба др. Станко
416. Крајач др. Адолф

У Удбини

417. Лукатела др. Бранимиир

У Илоку

418. Бенешкић др. Фрањо
419. Коларовић др. Маријан
420. Миколић др. Гига

421. Пауновић др. Бранко

У Иригу

422. Корач др. Љубомир
423. Орешковић др. Душан
424. Шијак др. Никола
425. Вучинић др. Божидар

У Ср. Карловцима

426. Костић др. Милан
427. Пауковић др. Богдан
428. Рашкај др. Јурај пл.
429. Симеоновић др. Чокић
Стеван

У Митровици

430. Аранички др. Гига
431. Баум др. Сигмунд
432. Чобанић др. Владимир
433. Гвоздић др. Петар
434. Јунг др. Драган
435. Кишнер др. Славко
436. Лончаревић др. Иван
437. Прерадовић др. Прерад
438. Рачки др. Владимир
439. Радојевић др. Никола
440. Рашовић др. Лазар
441. Ривола др. Петар
442. Сремчевић др. Стево
443. Стевановић др. Јован
444. Стојшић др. Љубомир
445. Тањурдшић др. Милутин
446. Видић др. Јеврем

У Руми

447. Дворник др. Јанко
448. Фишер Шандор
449. Георгијевић др. Вељко
450. Јанчо Ладислав
451. Јовић др. Петар
452. Карчић др. Андрија
453. Ламешић др. Марко
454. Михајловић др. Игњат
455. Милер др. Ђуро
456. Соретић др. Гвидо
457. Стојковић др. Стеван
458. Трбојевић Петар

У Старој Пазови

459. Босанчић др. Јосип
460. Чипчић Брагадин др.
Бранко
461. Кирина др. Бранко
462. Руп др. Виктор
463. Симоновић др. Милутин
464. Шверер др. Адам

У Шиду

465. Пурић др. Адалберт
466. Радивојевић др. Јован
467. Станић др. Анђелко
468. Стојковић др. Стјепан

У Земуну

469. Абафи др. Ђирил
470. Бертић др. Живко
471. Брандајс др. Леополд
472. Црнобарић др. Стеван
473. Даријевић др. Димитрије
474. Добросављевић
др. Богомир
475. Дрљевић др. Секула
476. Георгијевић др. Младен
477. Гојак др. Марко
478. Херман др. Виктор
479. Котур др. Ђуро

480. Марковић др. Петар
481. Марсић др. Нико
482. Мозер др. Иван
483. Николић др. Владимир
484. Нинковић др. Милош
485. Пауловић др. Петар
486. Поповић др. Душан
487. Поповић др. Светислав
488. Прица др. Богдан
489. Саутер др. Иван
490. Соненфелд др. Самуел
491. Спаић др. Алекса
492. Станишић др. Павао
493. Стојаковић др. Сава

У Бакру

494. Батаглиарини Станко
495. Чубранић др. Клемент
496. Кватерник др. Владимир

У Цриквеници

497. Брелић др. Фрањо
498. Дворнички др. Мато
499. Кунтарић др. Анте
500. Поточњак др. Вања
501. Шафарић Златко
502. Мажуранић-Јанковић
Маријан

У Чабру

503. Коритник др. Богдан

У Делницама

504. Крниц др. Иван
505. Линић др. Антун
506. Линић др. Руде
507. Муврин др. Божо
508. Таусани др. Вилим

У Крњаку

509. Грубић др. Јован
510. Шеатовић Мишо

У Огулину

511. Хорват Стјепан
512. Ленац др. Здравко
513. Михелић др. Антун
514. Соколић др. Милан
515. Сушић др. Ловро
516. Карчић др. Андрија
517. Кухарић др. Анте
518. Поповић др. Милан

На Сушаку

519. Бакарчић др. Драгомир
млађи
520. Чебухар др. Иван
521. Червар др. Ђуро
522. Фигатнер др. Аурел
523. Франчић др. Божо
524. Главан Анђел

525. Јелушић др. Фрањо
526. Корлевић др. Миливој
527. Кошак др. Јулијо
528. Краљић др. Антун
529. Ленац др. Рикард
530. Марунић др. Ернест
531. Микуличић др. Винко
532. Орлић др. Иво
533. Павелић др. Фердо
534. Перчић др. Емануел
535. Перушић др. Анте
536. Розенберг др. Оскар
537. Ружић др. Виктор
538. Шпехар др. Милан
539. Турина др. Оскар
540. Витезић др. Динко

У Врбовском

541. Кулишић др. Шиме
542. Шубашић др. Иван

У Новом Винодолу

543. Мажуранић др. Милутин

У Ђакову

544. Ашпергер др. Мирослав
545. Белић др. Матија
546. Црвић др. Антун
547. Кенфељ др. Иван
548. Клемен др. Жељко
549. Ницерле др. Антун
550. Шпицер др. Жига
551. Штерн др. Херман
552. Вишт др. Мартин
553. Шварцмајер др. Мартин

У Доњем Михољцу

554. Франчић др. Иван
555. Мајдан др. Иван
556. Рошерд др. Алфред
557. Шисел др. Виктор

У Нашицама

558. Албини др. Стјепан
559. Хаџија др. Звонимир
560. Моган др. Дане
561. Плеше др. Станко

У Осијеку

562. Блох др. Максо
563. Бошњаковић др. Фердо
564. Божић др. Јован
565. Бујхер др. Виктор
566. Цеплић др. Изидор
567. Диклић др. Славко
568. Фирингер др. Камило
569. Фишер Едмунд
570. Фишер др. Ернест
571. Фишер др. Павао
572. Ђуричић-Биорац
др. Никола

573. Хајдуковић др. Станко
574. Хефер др. Стјепан
575. Хенгл др. Вјекослав
576. Хорн др. Јосип
577. Кајзер др. Јулијо
578. Карнер др. Иван
579. Клајн др. Аладар
580. Клајн др. Мозин
581. Колски др. Алфред
582. Ледерер др. Мирослав
583. Лајтнер Марко
584. Мергенталер др. Павао
585. Михл др. Густав Славко
586. Милинковић др. Душан
587. Муачевић др. Јован
588. Муачевић др. Стојан
589. Пинтеровић др. Антун
590. Пинтеровић др. Милован
591. Перић др. Мато
592. Петровић др. Аугуст
593. Поповић др. Миливој
594. Прохаска др. Фрањо
595. Рајзнер др. Оскар
596. Свећенски др. Јулијо
597. Шпицер др. Хуго
598. Симоновић др. Младен
599. Шпрингер др. Златко
600. Штефиновић Јосип
601. Толнауер др. Никола
602. Урновић др. Едо
603. Вујић др. Анета
604. Вајсман др. Херман
605. Вагнер др. Хуберт

У Слатини

606. Франолић др. Владимир
607. Иванчић др. Рудолф
608. Ореб др. Иван
609. Раданчевић др. Милош
610. Толић др. Игњат

У Винковцима

611. Дежма Јакоб
612. Јањанин др. Пајо
613. Јаноши др. Антон
614. Ланг др. Игњат
615. Марић др. Миша
616. Милашиновић др. Богдан
617. Орлић Јован
618. Племић др. Левин
619. Серваџи др. Рудол
620. Станић др. Јакоб
621. Шумановац др. Пајо
622. Урбиха др. Виктор
623. Вуковић др. Виктор
624. Вујић Стипе

У Вировитици

625. Антош др. Јосип
626. Бадовинац др. Милан
627. Гавранчић др. Милован

628. Митровић др. Марио
629. Рачек Милан
630. Шуберт др. Едуард
631. Сингер др. Јосип

У Вуковару

632. Елес др. Иво
633. Георгијевић Андрија
634. Грубер др. Фрањо
635. Илић др. Ђуро
636. Кишбаум др. Мато
637. Клајн др. Даниел
638. Крашковић др. Људевит
млађи
639. Крашковић др. Људевит
старији
640. Кунер Мијо
641. Митровић др. Ђорђе
642. Палечек др. Иван
643. Протић др. Момир
644. Тићак др. Милутин
645. Житвај др. Еуген

У Жупањи

646. Бергер др. Оскар
647. Перушић Драгутин
648. Пингеровић Фрањо
649. Пољак др. Мирослав

У Двору

650. Цвијановић др. Никола
651. Пеклић др. Милан
652. Прибићевић др. Раде

У Глини

653. Бранковић др. Стеван
654. Девчић др. Јурај
655. Фатори др. Ј. Спасоје
656. Метикош др. Милан
657. Пук др. Мирко
658. Трбљанић др. Драган

У Костајници

659. Машег др. Јосип
660. Шврљуга Звонимир
661. Тадић др. Глигорије
662. Вурдеља др. Димитрије

У Петрињи

663. Крунић др. Симеон
664. Немец др. Јосип
666. Стилиновић др. Звонимир
667. Винковић др. Стјепан

У Сиску

668. Ајер др. Људевит
669. Ферић др. Лав
670. Фромер др. Жига
671. Гавранић др. Лука
672. Годлер др. Јосип

673. Пишкулић др. Јосип
674. Шеноа Златко
675. Валентековић др. Алек-
сандар
676. Здунић др. Мијо

У Вргин Мосту

677. Чоп Рудолф

У Броду

678. Абрамовић др. Јосип
679. Бига др. Василиј
680. Бизер др. Јосип
681. Голубић др. Радован
682. Кнежевић др. Дане
683. Колар др. Рудолф
684. Крмпотић др. Јосип
685. Крпан др. Јосип
686. Маркотић др. Филип
687. Милчић др. Александар
688. Никић др. Никола
689. Петрић др. Иван
690. Полак др. Милан
691. Шварц др. Алберт
692. Штефановић др. Бранко

У Дарувару

693. Цувај др. Милан
694. Граховац др. Мирко
695. Красовић др. Левин
696. Лапчевић др. Петар
697. Латковић др. Матко
698. Васербауер др. Бранко

У Новој Градишци

699. Чуповић др. Платон
700. Мацаревић др. Фрањо
701. Штокхаммер др. Марсел
702. Шеатовић др. Ђуро
703. Уроић др. Миховил
704. Зец др. Ранко
705. Жанић др. Милован
706. Живковић др. Симеон

У Новској

707. Бешић Јосип
708. Хајм др. Стјепан
709. Кос др. Стјепан

У Пакрацу

710. Богдановић - Томић
др. Михајло
711. Динчећ др. Фрањо
712. Ивковић др. Јован
713. Легин др. Карло
714. Марковић др. Миленко

У Пожеги

715. Арх. др. Шчитомир
716. Беран др. Фрањо

717. Брихта др. Оскар
718. Цираки др. Леон
719. Фрим Јулијо
720. Комланац др. Милан
721. Краљевић др. Драгутин
722. Кунтарић др. Ђуро
723. Магарашевић др. Стеван
724. Мрвош др. Бранко
725. Радочај др. Јулијо
726. Шобат др. Никола
727. Танај др. Емил

У Иванцу

728. Банековић пл. Аугуст
729. Кригловић др. Фрањо
730. Штајнер др. Бруно

У Клањцу

731. Ивековић др. Стјепан
732. Штахуљак др. Авелин
733. Хрвој Драгутин

У Крапини

734. Барбот Богдан
735. Барбот др. Јурај
736. Физир др. Крешимир
737. Кис др. Вук
739. Зидарић Јосип
739. Димић др. Максо
740. Хилд Милан
741. Перић др. Милан
742. Шлезингер др. Лео
743. Шпиглер др. Отон

У Новом Марофу

744. Бишћан др. Хијацинт
746. Племић др. Иван

У Прегради

747. Коштица др. Владоје
748. Шурина др. Мартин

У Вараждину

749. Буразовић Стјепан
750. Дајч др. Милан
751. Дајч др. Рудолф
752. Девчић др. Звонимир
753. Енгелхарт др. Аугуст
754. Ернест др. Теодор
755. Гашпарац др. Вјекослав
756. Херман др. Рудолф
757. Калабар др. Фердо
758. Крајански др. Ернест
759. Киш др. Радослав
760. Магдић др. Антун
761. Милковић др. Звонимир
762. Мрзљак Јосип
763. Печорник др. Никола
764. Пулграм др. Оскар
765. Шолц др. Људевит
766. Талер др. Никола

767. Уршић др. Адолф
768. Врачун др. Драгутин
769. Вајс др. Аладар

У Виноци

770. Штајнер др. Давид
771. Магдић др. Миливој

У Златару

772. Мор др. Оскар
773. Сакс др. Оскар
774. Шибеник др. Владимир
775. Ваљавац др. Диниозије

Адвокати — чланови Адвокатске Коморе у Љубљани**Брежице**

1. Дрновшек др. Јанко
2. Мегушар др. Антон
3. Розина др. Густав
4. Здолшек др. Јосип

Цеље

5. Божић др. Антон
6. Ерхартич Иван
7. Горичан др. Алојз
8. Хоцар др. Јаков
9. Храшовец др. Јуро
10. Храшовец др. Милко
11. Калан др. Ернест
12. Карловшек др. Јосип
13. Лазник др. Карол
14. Новачан др. Антон
15. Огризек др. Антон
16. Пержан др. Милан
17. Пинтер др. Рихард
18. Рајх др. Штефан
19. Ракун др. Алојзиј
20. Рибл др. Валтер
21. Сернец др. Гвидон
22. Скоберне др. Георг
23. Станоник др. Иван
24. Воршић др. Векослав
25. Вречко др. Јосип
26. Вречко др. Драготин
27. Цангер др. Фриц

Церкница при Ракеку

28. Крашевец др. Цирил

Чрномель

29. Малнерич др. Игнациј

Долња Лендава

31. Лесковец др. Јанко
32. Пикуш др. Јанко
33. Штрасер др. Армин

Горњи Град

34. Розина др. Ернест

**Додајтак о промијенама за
вријеме од I.-I-1930. до I.-III-1930.**

Уписани су:

У Загребу

- Визнер др. Јосип
Шол др. Жига
Новосел др. Вјекослав
Ферић др. Вилим
Ђал др. Драгутин
Гроспић Милан
Гиromeга др. Дује
Хенгштер др. Иван
Мажуранић др. Желимир

Горња Радгона

35. Безио др. Ленард
36. Шабец др. Карл

Јасенице

37. Вовк др. Јанко

Камник

38. Јанежић др. Конрад
39. Потокар др. Иво
40. Трампуж др. Фран
41. Жвокељ др. Доминик

Коњице

42. Макарол др. Фрањо
43. Прус др. Антон
44. Рудолф др. Иван

Кочевје

45. Арко др. Ханс
46. Лаврич др. Јанко
47. Сајовиц др. Иван
48. Сигмунд Фердинанд

Козје

49. Клоар др. Фрах
50. Шкрињар Драготин

Крањ

51. Јанк др. Иго
52. Сајовиц др. Станко
53. Саботи др. Бено
54. Шилар др. Иго
55. Женко др. Франс

Кршко

56. Борштник др. Владимир
57. Дубовишек др. Рудолф
58. Менцингер др. Јанко

Лашко

59. Дрновшек Доминик
60. Флего др. Јосип
61. Рош др. Фран

У Вараждину

- Милковић др. Владимир

У Цирквеници

- Штангер др. Армин

У Старој Пазови

- Живић др. Мирко

**Промјенили сједиште кан-
целарије**

- Брајша др. Тирил из Карлов-
ца у Загреб
Пеклић др. Милан из Двора у
Загреб

Св. Ленарт в Слов. Горица

62. Горишек др. Милан
63. Скет др. Иван

Литија

64. Мазек др. Иван
65. Шлибар др. Иван
66. Вурцбах др. Артур

Љубљана

67. Адлешић др. Јуро
68. Ахазић др. Виктор
69. Ажман др. Јосип
70. Андрејчић др. Антон
71. Бенкович др. Иво
72. Брејц др. Јанко
73. Буловец др. Антон
74. Цепудер др. Јосип
75. Фетих-Франкхајм др. О.
76. Фрлан др. Франц
77. Гољар др. Срећко
78. Грабловиц др. Јосип
79. Груден др. Иго
80. Хацин др. Јосип
81. Јашке др. Јосип
82. Јеленец Целестин
83. Кандаре Албин
84. Кандаре др. Фран
85. Клепец др. Јосип
86. Кнафлич др. Владимир
87. Кокаљ др. Алојзиј
88. Кобал Алојзиј
89. Корун др. Милан
90. Креч др. Владимир
91. Крејчи др. Виљем
92. Кривиц др. Рудолф
93. Крапеж др. Јосип
94. Кухељ др. Карл
95. Лапајне др. Станислав
96. Лемеж др. Милан
97. Ловренчић др. Иван
98. Локар др. Франс
99. Лулик др. Иво
100. Лукман др. Фридерик

101. Мајарон др. Данило
 102. Марушић др. Драго
 103. Мохорич Јакоб
 104. Милчински Фран
 105. Модич др. Иван
 106. Моро др. Виктор
 107. Натлачен др. Марко
 108. Новак др. Фран
 109. Новак др. Јанже
 110. Облак др. Јосип Ц.
 111. Папез др. Отон
 112. Пеган др. Владислав
 113. Першин др. Алеш
 114. Пирц др. Максо
 115. Почек др. Фран
 116. Поје др. Франс
 117. Пуц др. Динко
 118. Равнихар др. Владимир
 119. Ражем др. Јоахим
 120. Сајовић др. Јосип ст.
 121. Сајовић др. Јосип мл.
 122. Смоле др. Албин
 123. Старе др. Егон
 124. Старе др. Емил
 125. Становник др. Иван
 126. Сејер др. Албин
 127. Шубиц др. Милан
 128. Швигељ Антон
 129. Тавчар др. Иван
 130. Текавчич др. Фран
 131. Томиншек др. Фран
 132. Томиншек др. Станко
 133. Томшић др. Јосип А.
 134. Торнаго др. Лео
 135. Трео др. Драготин
 136. Трео др. Луце
 137. Тума др. Хенрик
 138. Урбанц др. Антон
 139. Вовк др. Виктор
 140. Водушек др. Божидар
 141. Водушек др. Конрад
 142. Вртачник др. Алојзиј
 143. Зупанц др. Фран
 144. Жировник Јанко
 145. Житко Станислав
 146. Жужек др. Богдан

Љутомер

147. Стајнко др. Марко
 148. Салбергер др. Адолф
 149. Жмавец др. Јосип

Маренберг

150. Винтерхалтер др. Иван

Марибор

151. Бергоч др. Јошко

152. Бланке др. Отон
 153. Боштјанчић др. Леополд
 154. Брандштетер др. Франс
 155. Бучар др. Едвард
 156. Фанингер др. Рихард
 157. Гозани др. Леон
 158. Хојник др. Фран
 159. Ирголич др. Фран
 160. Јан др. Јуро
 161. Јуван др. Алојзиј
 162. Кизер др. Карл
 163. Кимовец др. Иван
 164. Клеменчић др. Алојзиј
 165. Кодерман др. Карл
 166. Комавли др. Данило
 167. Кумбатович др. Филип
 168. Кумовец др. Векослав
 169. Купник др. Едмонд
 170. Лашич др. Фердо
 171. Лесковар др. Јосип
 172. Липолд др. Фрањо
 173. Милајзен др. Лотар
 174. Милер др. Фердо
 175. Мулеј др. Антон
 176. Новак др. Јосип
 177. Пернат др. Тоне
 178. Рапоц др. Јосип
 179. Рапотец др. Винко
 180. Равник др. Рудолф
 181. Равникар др. Александар
 182. Рајсман др. Аугуштин
 183. Розина др. Игор
 184. Слокар др. Карол
 185. Станко др. Михаел
 186. Стор др. Станко
 187. Скапин др. Карл
 188. Шнудерл др. Максо
 189. Томшич др. Фран
 190. Вауник др. Милош
 191. Вебл др. Андреј

Метлика

192. Претнар др. Славко
 193. Штурм др. Карл

Мурска Собота

194. Флек др. Фридерик
 195. Гољевшчек др. Јосип
 196. Пинтер др. Миклош
 197. Шемен др. Лајош
 198. Шкерлак др. Владимир
 199. Вали др. Александер
 200. Весник др. Славко

Ново Место

201. Чесник др. Иво
 202. Фурлан др. Антон

203. Гарзароли др. Франц
 204. Глобевник др. Јосип
 205. Иванетич др. Фрањо
 206. Режек др. Јосип
 207. Вашич др. Иван
 208. Жупанчич др. Адријан

Ормож

209. Бан др. Адам
 210. Ловрец др. Фрањо

Преваље

211. Стефановић Емил

Птуј

212. Брумен др. Антон
 213. Фермец др. Иван
 214. Фихтенау др. Сикст
 215. Хорват др. Антон
 216. Ремец др. Алојзиј
 217. Сенчар др. Матеј
 218. Шаламун др. Фрањо
 219. Висењак др. Алојзиј

Радовљица

220. Добравец др. Иван
 221. Криштоф Владимир
 222. Коблер Фран
 223. Трилер др. Мирко

Севница

224. Јасенко др. Рок

Словењградец

225. Братковић др. Алојзиј
 226. Черне др. Фердо
 227. Лаврић др. Јосип
 228. Шрајнер др. Хинко

Словенска Бистрица

229. Лемеж др. Урбан
 230. Пучник др. Јосип
 231. Шауба хдр. Боштјан

Шкофјалока

232. Јерала др. Фран

Шмарје при Јелшах

233. Храшовец др. Шандор
 234. Рупник др. Срећко

Шостањ

235. Мајер др. Фран
 236. Терчич др. Франц

Вранско: Срез Цеље

237. Годнић др. Јосип

Адвокати — чланови Адвокатске Коморе у Новом Саду

Нови Сад

1. Илиј др. Бранко
2. Адамовић др. Стеван
3. Хаџи др. Коста
4. Брук др. Бене
5. Ковач др. Бодог
6. Лустиг др. Фердинанд
7. Балаж др. Игњат
8. Рожа др. Макс
9. Продановић др. Михајло
10. Григоријевић др. Миљивој
11. Секељ др. Геза
12. Бокшан др. Милош
13. Тибор др. Деже
14. Нађ др. Фрања
15. Марош др. Карло
16. Кенингштетлер др. Ото
17. Хандлер др. Сигмунд
18. Вермеш др. Имре
19. Латинчић др. Јован
20. Павлас др. Игњат
21. Шварц др. Јован
22. Моч др. Александар
23. Циприс др. Оскар
24. Липковић др. Марко
25. Шлезак др. Рудолф
26. Керекеш др. Стеван
27. Храшко др. Јосиф
28. Матић др. Милан
29. Секулић др. Милан
30. Мајински др. Коста
31. Недељковић др. Ђура
32. Илиј др. Радослав
33. Лауровић др. Јован
34. Поповић др. Стеван
35. Тапавица др. Ђорђе
36. Могин др. Сава
37. Арадски др. Димитрије
38. Табаковић др. Ђура
39. Јанкелић др. Драгољуб
40. Милутиновић др. Арсен
41. Поповић др. Душан
42. Клајн др. Рудолф
43. Кауримски др. Мирко Фрида
44. Кавеџић др. Петар
45. Видаковић др. Рудолф
46. Тодоровић др. Константин
47. Мацак др. Матија
48. Секулић др. Милован
49. Лампел др. Бела
50. Маркуш др. Мита
51. Ђирић М. др. Славко
52. Булик др. Јанко
53. Николић др. Никола
54. Медаковић др. Душан
55. Шкреблин Иван
56. Арсенијевић Милорад
57. Миловановић др. Милан

58. Хаџи Коста мл.
59. Лемајић др. Јован
60. Јоџић др. Милорад
61. Керењи др. Дезидер
62. Дохањ др. Јулијо
63. Радосављевић др. Петар
64. Степановић Мирко
65. Гавриловић др. Владимир
66. Адамовић др. Федор
67. Кирић др. Миљивој
68. Купусаревић др. Михајло
69. Шаламон др. Фридрих
70. Најнер др. Виљем
71. Обрадовић М. Душан
72. Савић Мирко
73. Станковић др. Василије
74. Кел Филип
75. Адамовић др. Александар

Жабалъ

76. Леви др. Јулије
77. Хајнал др. Михајло
78. Драчански др. Александар
79. Шикопарија Радивој

Бачка Паланка

80. Поповић др. Михајло
81. Бунда др. Роберт
82. Франц др. Карло
83. Хилкене др. Лајош
84. Матијевић Иван
85. Јанковић К. Станоје

Стари Бечеј

86. Влаховић др. Иван
87. Давидовац др. Милан
88. Дебелачки др. Ђорђе
89. Балаша др. Павле
90. Галамбош др. Павле
91. Драшкоци др. Едуард
92. Нађ др. Александар
93. Секељ др. Игњат
94. Хаваш др. Лајош
95. Зеленаји др. Никола
96. Влаховић др. Милош
97. Галамбош др. Фрања
98. Јовановић др. Марко
99. Парвањ Драгутин

Србобран

100. Јовановић др. Ђока
101. Павловић др. Момир
102. Мајор др. Оскар
103. Капларски др. Павле

Темерин

104. Вајс др. Јене
105. Фехер др. Михајло

Тител

106. Абоњи др. Леополд
107. Фишер др. Евген
108. Анојчић др. Стеван

Апатин

109. Гребер др. Људевит
110. Речеј др. Јован
111. Шмаус др. Дезидер
112. Шнепф др. Фрања
113. Берлековић др. Јосип
114. Крамар др. Здравко

Дарда

115. Бергер др. Људевит
116. Печи др. Карло
117. Рот др. Александар
118. Андрић Арсен

Кула

119. Штифелмајер др. Карло
120. Беч др. Хенрик
121. Келер др. Леринц
122. Кениг др. Шома
123. Курц др. Хенрих
124. Секељ др. Јосиф
125. Фамлер др. Густав
126. Фамлер др. Густав
127. Шик др. Карло
128. Штолц др. Фрања
129. Ледерер др. Тибор
130. Штифелмајер др. Ладислав
131. Дујић др. Лазар
132. Хофман др. Јован

Оџаци

133. Вилман др. Матија
134. Тришлер др. Аладар
135. Шуц др. Никола
136. Вучерић др. Миленко
137. Јаноши др. Карло
138. Царић др. Војин
139. Кнежевић др. Иван

Сомбор

140. Абрамовић др. Иван
141. Брук др. Јосиф
142. Коњовић др. Јован
143. Кречаревић др. Александар
144. Лалошевић др. Јоца
145. Николић др. Корнел
146. Поповић др. Коста
147. Радић др. Тихомир
148. Тапавица др. Сима
149. Цајзл др. Људевит
150. Вирц др. Михајло
151. Деак др. Лав

152. Гал др. Реже
 153. Гаудер др. Фрања
 154. Гланц др. Аврам
 155. Гутман др. Жига
 156. Ледерер др. Дезидер
 157. Милер др. Јован
 158. Облат др. Хенрих
 159. Палашти др. Едмунд
 160. Рона др. Јулије
 161. Турањи др. Жига
 162. Турски др. Жига
 163. Фратричевић Аст др. Винце
 164. Хенеберг др. Геза
 165. Хетесхајмер др. Имре
 166. Шајб Карло др. Јосиф
 167. Шер др. Армин
 168. Шмит др. Конрад
 169. Рајић др. Тома
 170. Ђурић др. Давид
 171. Кристман др. Адам
 172. Бекљанов др. Јован
 173. Гал др. Стеван
 174. Блажевац др. Паја
 175. Веселовски др. Јосиф
 176. Маглић др. Цвета
 177. Вукотић др. Грга
 178. Павловић др. Озрен
 179. Мајер др. Бене
 180. Маширевић др. Михајло
 181. Нађ др. Бела
 182. Тот др. Јосиф
 183. Мајер др. Нандор м.л.
 184. Вујевић др. Паја
 185. Томић др. Ђорђе
 186. Николић др. Ђура
 187. Жганец др. Винко
 188. Панић др. Светозар
 189. Радишић др. Лазар
 190. Гросман др. Адолф
 191. Колар Матија
 192. Ботлик др. Дезидер

Црвенка

193. Гете др. Фридрих
 194. Балањи др. Александар
 195. Волф др. Бела
 196. Кираљ др. Карло
 197. Холо др. Оскар
 198. Бешлић др. Димитрије

Мол

199. Хан др. Ђула
 200. Шварц др. Фрања

Сента

201. Пецарски др. Бранислав
 202. Балаж др. Јене
 203. Балаж др. Золтан
 204. Биро др. Карло
 205. Бошан др. Александар

206. Брихта др. Нандор
 207. Виг др. Карло
 208. Кецели Месарош др. Фрања
 209. Лебл др. Нандор
 210. Табаковић Андрија
 211. Холо др. Денеш
 212. Хорват др. Фрања
 213. Хушаг др. Нандор
 214. Шоти др. Адам
 215. Шпицер др. Мор
 216. Шик др. Бела
 217. Репаш др. Фердинанд
 218. Арадски др. Иван
 219. Ференци др. Антал
 220. Лудајић др. Милош
 221. Боднар др. Александар
 222. Денеш др. Јосип
 223. Кнежевић др. Милош
 224. Вујић др. Светозар
 225. Нинчић др. Милош

Стара Кањижа

226. Бата др. Петар
 227. Терек др. Андор
 228. Шоти др. Имре
 229. Верначки Стеван

Суботица

230. Димитријевић др. Драгомир
 231. Келерт др. Бене
 232. Мамузић др. Вецо
 233. Малагурски др. Бабијан
 234. Манојловић др. Јован
 235. Мијатов др. Милорад
 236. Прчић др. Јосиф
 237. Скаљер др. Ловро
 238. Бан др. Лајош
 239. Бардош др. Иса
 240. Бекефи др. Ђорђе
 241. Биро др. Андор
 242. Бренер др. Јосиф
 243. Ваш др. Антун
 244. Вереб др. Ђула
 245. Вечеи др. Шаму
 246. Вилхајм др. Евген
 247. Гереб др. Михајло
 248. Гутман др. Јосиф
 249. Дохањ др. Александар
 250. Ђерђ др. Имре
 251. Калмар др. Елемер
 252. Киш др. Јосиф
 253. Клајн др. Исидор
 254. Клајн др. Матија
 255. Кришхабер др. Јулије
 256. Кунец др. Бела
 257. Лебл др. Марцел
 258. Лорант др. Золтан
 259. Мајорош др. Адолф
 260. Нађ др. Еден

261. Палоц др. Симон
 262. Патаки др. Антун
 263. Пирницер др. Микша
 264. Руби др. Ђула
 265. Секел др. Арон
 266. Секел др. Золтан
 267. Силаши др. Еден
 268. Сингер др. Бела
 269. Сингер др. Шимун
 270. Стрелички др. Дионисије
 271. Тордаи др. Исо
 272. Фишер др. Јакоб
 273. Хаваш Мано др. Емил
 274. Хирт др. Фрања
 275. Швицер др. Данило
 276. Магарашевић др. Алекс.
 277. Огњанов др. Светозар
 278. Катанец др. Миховил
 279. Ивковић М. др. Ивандекић
 280. Рафајловић др. Милкош
 281. Чањи др. Тибор
 282. Кенђелац др. Миливој
 283. Хорват др. Мор
 284. Бакуле др. Геза
 285. Грабовац др. Павле
 286. Шварц др. Људевит
 287. Вујић др. Милан
 288. Барта др. Адам
 289. Миладиновић Слободан
 290. Ковач др. Драгутин
 291. Пакаши П. Бранко
 292. Гавански Александар
 293. Дедић Никола
 294. Вукотић др. Милан
 295. Липозенчић др. Владислав
 296. Табаковић др. Павле
 297. Благојевић Божидар
 298. Тиса др. Андрија
 299. Дијамант др. Ернст
 300. Грин др. Александар
 301. Ђенеро др. Марко
 302. Ристић А. Божидар
 303. Дољанин Стјепан
 304. Оршић др. Лазар
 305. Стипић др. Драгутин
 306. Јанкач Матеј
 307. Пилић Ђорђе

Бачка Топола

308. Франк др. Карло
 309. Лустиг др. Золтан
 310. Лабуд Стакић др. Светозар
 311. Јесенски др. Фердо
 312. Геровић др. Јосиф
 313. Бер др. Јене
 314. Милер др. Александар
 315. Бошан др. Шаму
 316. Урошевић Радомир

Хоргош

317. Ковач др. Лауш

Чантавир

318. Ожвар др. Вилмош

319. Заклан Благоје

Вел. Бечкерек

320. Васић др. Андрија

321. Грчић др. Паја

322. Жупански др. Славко

323. Јакшић др. Жарко

324. Мијајев др. Лука

325. Михајловић др. Јован

326. Павловић др. Ђока

327. Радосав др. Стеван

328. Жупунски др. Иса

329. Боршоди др. Људевит

330. Варади др. Имре

331. Винтер др. Људевит

332. Голдман др. Јосиф

333. Ђенеш др. Виктор

334. Картал др. Арпад

335. Милих др. Јаша

336. Подвинец др. Ижо

337. Хандлер др. Лазар

338. Хуберт др. Сигмунд

339. Штерн др. Лазар

340. Петровић др. Драгутин

341. Шећеров др. Влада

342. Елмер др. Јулиус

343. Дошен др. Војислав

344. Рајић др. Тоша

345. Ђермеков др. Душан

346. Недељковић др. Марко

347. Анкић др. Божа

348. Лозанић др. Славко

349. Мркушић др. Јосиф

350. Гранжан др. Јене

351. Подградски Јосиф

352. Братић др. Душан

353. Шејтери Никола

354. Несторов др. Драгољуб

Нови Бечеј

355. Бачмеђеј др. Елек

356. Каниц др. Деже

357. Михајловић др. Иван

358. Шафрањ др. Ладислав

359. Чипчић др. Сима

360. Јеремић др. Стојан

361. Златар Л Јеремија

Бела Црква

362. Милетић др. Живко

363. Нешков др. Паја

364. Козма др. Емерих

365. Кун др. Фрања

366. Шаб др. Матија

367. Шимићен др. Аугуст

368. Вулетић др. Јован

369. Живковић др. Негосим

370. Сладки др. Рудолф

371. Радивојевић Ђ. Гаврило

372. Милунов др. Тодор

373. Путник др. Јован

374. Вуксановић Светозар

Вршац

375. Ђурић др. Никола

376. Миленковић др. Иван

377. Николајевић др. Стеван

378. Станојевић др. Бранислав

379. Филипон др. Мартин

380. Агулар др. Исидор

381. Аделмајер др. Фрања

382. Вајтнер др. Јосиф

383. Запе др. Лео

384. Керер др. Јулиус

385. Керпел др. Жига

386. Менцер др. Аладар

387. Розенберг др. Максим

388. Сингер др. Никола

389. Хаг др. Аладар

390. Путник др. Миливој

391. Мијатовић др. Светомир

392. Јеврић др. Славко

393. Цинер др. Макс

394. Бошњак др. Лазар

395. Стојановић Богдан

396. Топаловић др. Бора

Банатски Карловац

397. Брајер др. Мавро

398. Целер др. Људевит

399. Рогић др. Јосиф

400. Карпати др. Коломан

Ковин

401. Лекић др. Илија

402. Франк др. Александар

403. Бартулов др. Гашпар

404. Левин др. Геза

405. Њамцул П. др. Ранко

Алибунар

406. Јовановић др. Бранко

407. Хас др. Хинко

408. Николић др. Богосав

409. Коршош др. Лајош

410. Зестријан др. Милета

Ковачица

411. Ђахун др. Јулије

412. Лајтнер др. Јован

413. Јанковић др. Никола

414. Спенул Александар

415. Абоњи др. Хинко

Панчево

416. Бошковић др. Душан

417. Лозовић др. Радован

418. Пајић др. Ђорђе

419. Радивојевић др. Иван

420. Стојшић др. Глиша

421. Топаловачки др. Мита

422. Шендл др. Емил

423. Шчитински др. Адолф

424. Бартош др. Никола

425. Киш др. Ђура

426. Лоц др. Акош

427. Мајерхефер др. Фрања

428. Херцл др. Александар

429. Грабер др. Ладислав

430. Полак др. Аладар

431. Вујић др. Драгомир

432. Зако др. Милан

433. Прелер др. Александар

434. Розенберг др. Евген

435. Бартман др. Сима

436. Гађански др. Милан

437. Дадић др. Љубомир

438. Голошин др. Сава

439. Томандл др. Миховил

440. Хајм др. Јован

441. Пурковић др. Стеван

442. Јовановић др. Владислав

443. Петровић др. Душан

444. Атанацковић др. Михајло

445. Кнежевић Бранко

446. Фаркаш Фрања

447. Дебрецени Аладар

448. Марјановић др. Андрија

Перлез

449. Терек др. Арнолд

450. Салонтај Адолф

451. Примовић Јован

Вел. Кикинда

452. Волф др. Јакоб

453. Волф др. Леополд

454. Жирош др. Лауш

455. Јанковић др. Жарко

456. Ајденмилер др. Елемер

457. Пинтер др. Јакоб

458. Шисер др. Виљем

459. Гроб др. Иван

460. Бојанић др. Петар

461. Белонић др. Марко

462. Сремац др. Јован

463. Гранфил др. Ђока

464. Бем др. Золтан

465. Карловац др. Винко

466. Рајичевић Г. др. Стеван

467. Ереш др. Владислав

468. Фење др. Александар

469. Мартиновић др. Душан

470. Коробов И. Александар

471. Вртипрашки Радован

472. Драгојовић М. Јован

Нова Кањига

473. Ковач др. Арпад

474. Перени др. Људевит
475. Ласло др. Дезидер
476. Деспотовић др. Тома
477. Брудер др. Вилим
478. Матић др. Стеван
479. Лазин др. Сава
480. Адамовић Средоја

Бајмок

481. Болић др. Јосиф
482. Пјецко Руде
483. Чулић Звездан

Чаковац

484. Ремењи др. Золтан
485. Волак др. Бела
486. Шварц др. Људевит
487. Ласло др. Бела
488. Ковач др. Лавослав

489. Хидвеги др. Макс
490. Франетовић др. Јерко
491. Слобода др. Миленко
492. Одић др. Анте

Прелог

493. Сингер др. Еуген
494. Лалић П. др. Никола
495. Себестијан др. Матија
496. Рамов др. Виктор
497. Славичек Матија

Секић

498. Таус др. Филип

Јаша Томић

499. Кон др. Леополд
500. Јунг др. Антон

501. Кауш др. Петар
502. Матејић Дејан
503. Шафрањ др. Стеван

Дебељача

504. Хоровиц др. Дезидер

Чуруг

055. Глумац Богдан

Нови Врбас

506. Рериг др. Кристијан

Стара Моравица

507. Богосављевић Спасоје

Бачко Градиште

508. Рајковић М. Емил

Фекетић

509. Поповић Славко

Адвокати — чланови Адвокатске Коморе у Подгорици

Подгорица

1. Бојовић Бошко
2. Бошковић Радован
3. Вулетић Саво
4. Вујовић др. Илија
5. Вучинић Душан
6. Гојнић Војислав
7. Даковић Марко
8. Коларовић др. Душан
9. Луковић Александар
10. Лукачевић Јован
11. Радовић др. Саво
12. Павићевић Мато

Никшић

13. Баровић Никола
14. Бошковић Михајло
15. Вуковић Ђорђевић
16. Ковачевић Новак
17. Лучић Радисав
18. Павић Јефто
19. Пулевић Радован
20. Церовић Гаврило

Цетиње

21. Буј Милан
22. Добричанин Милисав

23. Јерговић др. Никола
24. Милошевић Гавро
25. Радановић Божићар

Андријевица

26. Дрљевић Јанко
27. Никовић Јанош
28. Радевић Милић
29. Ђулавић Ђорђе

Колашин

30. Мијатовић Драгиша

Адвокати — чланови Адвокатске Коморе у Сарајеву

Бања-Лука

1. Чондић др. Филип
2. Цинић др. Али-Кјамил
3. Ђермановић др. Радомир
4. Лазаревић др. Тодор
5. Мољевић др. Стево
6. Никић др. Фрањо
7. Политео др. Анте
8. Пољокан др. Моско
9. Ребац др. Марко
10. Закић др. Димитрије

18. Кохаровић др. Чедо
19. Милишић Јово
20. Павловић др. Мато
21. Станишић др. Владимир
22. Виолини др. Мојсије

Брод Бос.

23. Хабијанац Влатко
24. Кубовић др. Миле

Брчко

25. Цебало др. Анте
26. Хаџи-Ристић др. Милан
27. Костић др. Милорад
28. Кудрначек др. Мирко
29. Куленовић др. Џафер
30. Пандуровић др. Владислав
31. Савић др. Драган

- Цазин**
33. Грозданик др. Анте

Чапљина

34. Цанки др. Паво

Дервента

35. Божић др. Ристо
36. Бркић др. Иван
37. Куленовић др. Мухамед
38. Оршанић др. Мирко

Добој

39. Рукенштајн др. Мориц
40. Јокановић др. Стево

Дубица Бос.

41. Рубић др. Давид

Грачаница

42. Мондшајн др. Мојсије
43. Жокаљ др. Мишко

Бијељина

15. Богдановић др. Ацо
16. Цветковић др. Ђорђе
17. Чалдаревић др. Владимир

- Бугојно**
32. Поповић др. Васо

Градачац

44. Дуић др. М. Даворин
45. Татар др. Драгутин

Градишка Бос.

46. Бухић др. Иво
47. Перушина др. Анте
48. Шуркић др. Иван

Јајце

49. Агатоновић др. Даутбег
50. Филиповић др. Ислам

Кључ

51. Гутман др. Паво

Коњиц

52. Јелавић др. Иво
53. Новак др. Едо

Крупа Бос.

54. Храбар др. Јосип

Ливно

55. Гргурић др. Јанко
56. Тудор др. Иван

Љубушки

57. Нуић др. Петар
58. Рафаели Никола

Мостар

59. Божић др. Божидар
60. Хадровић др. Омер
61. Иванишевић др. Љубо
62. Колбе др. Иван
63. Мадираза др. Анте
64. Мандић др. Петар
65. Николић др. Божо
66. Новак др. Хуго
67. Смољан др. Раде
68. Смољан др. Бариша
69. Семиз др. Веселин
70. Спужевић др. Цвјетан
71. Тамбић др. Влатко

Нови Бос.

72. Гозе-Гушетић др. Антон.
73. Меч др. Самуел-Херш

Петровац Бос.

74. Вујевић др. Јозо

Приједор

75. Остојић К. Иван
76. Стјепановић др. Ђирило

Рогатица

77. Клиnger др. Рудолф

Сански Мост

78. Церјан др. Јосип

Сарајево

79. Алкалај др. Вита
80. Андријашевић др. Нико
81. Атијас др. Сумбул
82. Барух др. Израел
83. Барух др. Силвио
84. Будовинац др. Илија
85. Бесаровић др. Саво
86. Бемен др. Махмуд
87. Чалета др. Рафаел
88. Дражић др. Амброс
89. Дурбешић др. Ивица
90. Енгел др. Ото
91. Фелдбауер др. Максо
92. Фирст др. Роберт
93. Хорвиц др. Ото
94. Иванишевић др. Урош
95. Израел др. Алберт
96. Јелачић др. Љубомир
97. Јурјевић Анто
98. Кајон др. Јакоб
99. Калуђерчић др. Бранко
100. Кемпф Б. Алекса
101. Кон Густав
102. Котечек др. Драгутин
103. Леви др. Исидор
104. Маестро др. Самуел
105. Мандић др. Никола
106. Мувелић др. Мустајбег
107. Најер др. Лудвиг
108. Ник Исак
109. Њежић др. Живко
110. Озмо др. Мориц
111. Павичић др. Иван
112. Перишић др. Срећко
113. Пинто др. Самуел
114. Пољокан др. Исак-Брацо
115. Поповић др. Тодор
116. Премуџић др. Паво
117. Роткопф др. Мавро
118. Роткопф др. Јулиус
119. Рундо др. Васо
120. Салом др. Даниел
121. Салом Исак
122. Семјан др. Михајло
123. Сингер др. Емануел
124. Спахић др. Ивица
125. Стипанчић Јосип
126. Струтински др. Владимир
127. Сунарић др. Јозо
128. Субашић др. Иван
129. Шутеј др. Јурај
130. Шутеј др. Здравко
131. Шарај др. Заим
132. Шушњар др. Иван
133. Тановић др. Јусуф
134. Васиљевић Душан
135. Везел др. Јосип
136. Видивић др. Богдан
137. Зечевић др. Сафвет

Столац

138. Милковић др. Јакша

Шамац Бос.

139. Мاستиловић др. Обрад
140. Мехмедагић др. Џафер
141. Одић др. Тадија

Тешањ

142. Фајн др. Емил
143. Оберман др. Нико

Травник

144. Алечковић др. Сулејман
145. Филиповић др. Драго
146. Јелиновић др. Иван
147. Котларић др. Марко
148. Љубичић др. Нико
149. Маканец др. Милан
150. Микуш др. Драган
151. Субашић др. Нико

Требиње

152. Мехмедбашић др. Осман

Тузла

153. Баљић др. Иво
154. Ђерић Душан
155. Хорват др. Ђуро
156. Хакман Михајло
157. Кадић др. Бахрија
158. Лалић др. Фрањо
159. Мехмедбашић др. Алија
160. Микула Леополд
161. М-илчић др. Стево
162. Пелеш др. Љубомир
163. Рознер др. Игњат
164. Стакић Бранко
165. Томић др. Марко
166. Васиљевић Јован
167. Жужић др. Шиме

Високо

168. Микољи др. Винко
169. Зекић др. Марко
170. Криле др. Мато

Вишеград

171. Алтарац др. Задик

Зеница

172. Гхеј др. Иво

Зворник

173. Павловић др. Владимир
174. Салер др. Иван

Жепче

175. Омеровић Дервиш

Адвокати — чланови Адвокатске Коморе у Скопљу

Скопље

1. Анастасијевић Глигор
2. Анастасијевић Димитрије
3. Басекић Вукашин
4. Бумбић Милоје
5. Вићентијевић Божидар
6. Гинић Велибор
7. Грубић Јован
8. Грубишић Антоније
9. Друшковић др. Андра
10. Ђукић Војислав
11. Живановић Љубомир
12. Здравковић Арсеније
13. Јанићијевић Риста
14. Јанковић Боривоје
15. Јевтић С. Данило
16. Калик Жарко
17. Капор др. Јован
18. Костић Живко
19. Кремнац Милан
20. Крушковић Александар
21. Милентијевић Милисав
22. Михајловић Драгомир
23. Мутавцић Момчило
24. Николић Јевта
25. Органџијевић Крунислав
26. Петровић Влада
27. Поповић Благоје
28. Смаилагић Јусуф Зија
29. Спасић Коста
30. Тасић Т. Драгутин
31. Томић Коста
32. Шуњевић Мирко

Беране

33. Драгојевић Алекса
34. Лалевић Радомир

Битољ

35. Алтипармарковић Јован
36. Атанасијевић Горча
37. Бераха Моша
38. Борисављевић Будимир
39. Вујовић М. Радмило
40. Дивац Миленко
41. Исајловић Здравко
42. Јаковљевић Филип
43. Манојловић Драгутин
44. Марковић Никола
45. Михајловић Живота
46. Московљевић Живојин
47. Николић Филип
48. Петровић Спасоје
49. Петровић Слободан
50. Пјанић Милош
51. Протић Војислав
52. Радовановић Милош
53. Сотировић Атанасије

Велес

54. Илић Димитрије
55. Кртић Арсен
56. Магарашевић Милан
57. Пајић Михаило
58. Радојчић Миливоје
59. Тадић Божидар

Врање

60. Аћимовић Бранко
61. Влајковић Драгутин
62. Јанковић Сава
63. Јовчић Бора
64. Максимовић Душан
65. Нешић Душан
66. Спирић Н. Властимир
67. Стајић Јанча
68. Христић Александар
69. Христић Василије

Ѓвњилане

70. Бајић Х. Василије
71. Борисављевић Велибор
72. Драговић Н. Радуле
73. Илић Иван
74. Поповић Гл. Владан
75. Тодоровић Богдан
76. Тодоровић Петар

Кавадар

77. Бановић Војислав
78. Павловић Б. Милан
79. Раденковић Драгиша

Кичево

80. Животић Живојин
81. Илић Ј. Драгомир
82. Обрадовић Илија
83. Стојановић Таса

Косовска Митровица

84. Милојевић В. Драгослав
85. Нешковић Јован
86. Пајевић Никола
87. Чорбић Обрен

Куманово

88. Јоргачевић Никола
89. Карацић Душан
90. Лазаревић Драгутин
91. Стојковић Никола
92. Ступаревић Миодраг
93. Тодоровић Војин
94. Харизовић Живота
95. Цветковић Стојан

Лесковац

96. Антоновић Владимир

97. Грујић Светомир
98. Белошевић Братислав
99. Јовановић Драгиша
100. Костић Станиша
101. Крцалић Ђура
102. Крчић Милован
103. Луковић Сава
104. Манић Благоје
105. Миљковић Танасије
106. Николић Стојадин
107. Стојановић Атанасије
108. Стојановић Чедомир
109. Стојиљковић Душан
110. Тонић Тодор
111. Чичановић Тодор

Ниш

112. Антић Алекса
113. Бачић Антоније
114. Гојковић Боривоје
115. Денчић Јордан
116. Димитријевић В. Михаило
117. Димитријевић Радован
118. Илиџановић Димитрије
119. Милосављевић Т. Љубомир
120. Милошевић Добривоје
121. Митић Душан
122. Нешић Мирко
123. Слеччевић Александар
124. Стаменковић Стева
125. Тасић Милорад
126. Хаџи Пешић Александар

Нови Пазар

127. Давидовић Душан
128. Недић Светозар
129. Угриновић Чедомир

Охрид

130. Атанацковић Боривоје
131. Коцаревић Илија
132. Маневић Демостен
133. Марковић Петар

Пећ

134. Влаховић Урош
135. Вуксановић Љубомир
136. Вучинић Никола
137. Зоњић Милош
138. Зоњић Радивоје
139. Кажичић Симон
140. Микић Голуб
141. Мијушковић Ђорђе
142. Поповић М. Јевта
143. Шаљић Радивоје

Пирот

144. Лазовић С. Раденко
145. Милић Љубомир
146. Пешуновић М. Душан
147. Ранчић Ј. Ђорђе
148. Ранчић Т. Сава
149. Соколовић Крста
150. Цанић Милутин

Плевље

151. Бајић Душан
152. Јауковић Радуле
153. Станић Илија

Пријепоље

154. Богдановић Јакша
155. Борисављевић Светомир
156. Куртовић Војко
157. Милојевић Радисав

Призрен

158. Андрејевић Милан
159. Јакић Драгутин
160. Маринковић Божидар

Прилеп

161. Богосављевић Ђорђе
162. Корубиновић Милан
163. Најчевић Методије
164. Ненадовић М. Ђорђе
165. Христић Н. Лазар

Приштина

166. Божовић Божа
167. Дрмончић Никола
168. Ивановић др. Душан
169. Јелић Танасије
170. Поповић Богдан
171. Радивојевић Властимир
172. Фртунић Остривоје

Прокупље

173. Илић Илија
174. Каравезић Стеван
175. Љешевић Михаило
176. Марковић Славко
177. Петковић Милан
178. Ракић Огњан

Струмица

179. Делевић Радован
180. Димитријевић Глигор
181. Илић Градимир
182. Мирковић Драгослав

Тетово

183. Андријевић Светислав
184. Божовић Михаило
185. Захаријевић Михаило
186. Казазовић др. Салих
187. Момировић К. Сима
188. Петровић Душан
189. Поповић Влада
190. Салих Кадри

Штип

191. Илић В. Јован
192. Милићевић Павле
193. Михаиловић Михаило
194. Нешић Бранко
195. Петровић Сава
196. Хаџи Глигоријевић Димит

-Адвокати чланови Адвокатске коморе у Сплиту**Сплит**

1. Барбарић др. Анте
2. Барбиери др. Јосип
3. Бај др. Рикард
4. Бего др. Крунослав
5. Бего др. Марин
6. Бритвић др. Павао
7. Бркић др. Јосип
8. Булић др. Иван
9. Камбј др. Аугустин
10. Царић др. Иво
11. Церинео др. Анте
12. Церинић др. Лавро
13. Кузи др. Иво
14. Десница др. Урош
15. Ђунио др. Силвестар
16. Грисогоно др. Првислав
17. Јеличић др. Бруно
18. Караман др. Иван
19. Крстуловић др. Вицко
20. Кучић др. Божо
21. Леонтић др. Љубо
22. Љубић др. Никола
23. Лукшић Хинко
24. Мајсторовић др. Иван
25. Мандолфо Давид
26. Мангер Милан
27. Маошић др. Владимир
28. Матулић др. Силвије
29. Нисетео др. Вицко
30. Павковић др. Игњат
31. Педерил др. Рудолф
32. Перат др. Павао
33. Подује др. Михо

34. Саво др. Јосип
35. Шимунић др. Звонимир
36. Шкарица др. Вјекослав
37. Скочић др. Марко
38. Сокол др. Дамјан
39. Штангер др. Уликсе
40. Стипчевић др. Мирко
41. Томић др. Пашко
42. Вукушић др. Стјепан
43. Вулетић др. Марин

Бенковац

44. Глиго др. Иван
45. Глиго Петар
46. Медвеш др. Анте
47. Миовић др. Јово

Биоград н/м

48. Доминис др. Иван
49. Доминис Михо
50. Паделин др. Патрициј

Благо

51. Банишевић др. Нико
52. Куњашић др. Љубомир
53. Шепаровић др. Иво

Цавтат

54. Раше др. Божо
55. Дешковић др. Никола

Дрниш

56. Каменаровић Ш. Анте
57. Милић-Штркаљ др. Анте

58. Миовић др. Иван
59. Воларић Петар

Дубровник

60. Бирмиша др. Васо
61. Бјеловучић др. Н. Звонимир
62. Буџонић др. Антун
63. Чингрија др. Мелко
64. Дешковић др. Карло
65. Дражић др. Антун
66. Дробац Антун
67. Катић др. Ернест
68. Кисић Михо
69. Кнежевић др. Стјепо
70. Копривица др. Нико
71. Малнерић др. Мартин
72. Матијевић др. Паво
73. Мичић др. Миће
74. Перић др. Анте
75. Перић др. Стјепо
76. Подић др. Балдо
77. Поковић др. Балдо
78. Сараца др. Артур
79. Шкврце др. Михо
80. Стојковић др. Звонимир
81. Супило др. Ђиво
82. Свилокос др. Вицко
83. Видоевић др. Матија
84. Велцек др. Перо

Херцегнови

85. Мерло Спасоје
86. Радимири Милан

Имотски

87. Јерковић др. Иван
88. Јерковић др. Коломан
89. Пеликарић др. Франо
90. Радаковић др. Јован
91. Рако др. Јанко
92. Вучић др. Вјекослав

Книн

93. Барић др. Рикард
94. Гргић др. Иван
95. Новаковић др. Тоде
96. Вранковић Иво

Корчула

97. Арнери др. Јурај
98. Арнери др. Роко
99. Цвиличевић др. Петар
100. Ђунио др. Динко
101. Шкрабало Анте
102. Смерхних др. Марин

Котор

103. Драшковић Ђуро
104. Рађеновић др. Стефан
105. Венети др. Еуген
106. Вукотић др. Божидар
107. Вулетих-Вукасовић др. Стјепо

Крк

108. Манђарело др. Венцеслав
109. Велчић др. Петар

Макарска

110. Богдановић др. Аугуст
111. Негрини др. Петар
112. Павловић Андрија

113. Пухарић др. Клемент
114. Вела др. Иван
115. Вранковић др. Бартул
116. Занхи др. Иван

Метковић

117. Кошћина др. Мато
118. Сламниг др. Јосип

Обровац

119. Десница Бошко

Омиш

120. Махидо др. Иво
121. Мимица др. Тома
122. Палмаршан др. Анте

Преко

123. Милетић др. Вјекослав
124. Петрићоли др. Јосип
125. Салви др. Вјекослав

Раб

126. Маровић Марин
127. Пезел др. Алфонс

Шибеник

128. Блажевић Антун
129. Доминис др. Јурај-Марко
130. Газари др. Јулије
131. Иванчевић др. Лавослав
132. Јурин др. Јурај
133. Кожул др. Марко
134. Марин др. Хенрик
135. Матачић др. Јусто
136. Медини др. Чедомил
137. Николић др. Анте
138. Смолчић др. Винко
139. Штамбук др. Божидар

140. Суботић др. Никола
141. Влашић др. Шиме

Сињ

142. Циндро др. Миховил
143. Маровић др. Франо
144. Сесардић др. Анте
145. Трипало др. Петар

Скрадин

146. Доброта др. Константин

Стариград

147. Бојанић Стефан
148. Буић Вицко
149. Дулчић Јаков
150. Ружевић др. Петар
151. Врагнизан др. Марсел

Супетар

152. Дујмовић др. Макс
153. Господнетић др. Франо
154. Штамбук др. Анте

Трогир

155. Цицарели др. Лука
156. Кошћина Јосип
157. Поли Стјепан

Вис

158. Лучић-Роки др. Марко

Вргорац

159. Франић др. Душан
160. Иванишевић др. Ловро

Врлика

161. Ерделез др. Петар

Уписани у именик адвоката

1. Мишић Д. Војислав, Београд	погрешно био изостављен из списка адвоката Министарства Правде
2. Јевтић Радован, Београд	
3. Радовић З. Драгош, Београд	9. Пајић Михаило, Београд, пошто је погрешно био изостављен из списка адвоката Министарства Правде
4. Матић Обрад, Београд	10. Живковић Предраг, Београд
5. Ђорђевић Мих. Драгутин, Београд	11. Мајзер Д-р Антон, Београд
6. Којовић Н. Ђорђе, Београд	12. Живковић Љубомир Београд, пошто је погрешно био изостављен из списка адвоката Министарства Правде
7. Димитријевић Душан, Београд, пошто је погрешно био изостављен из списка адвоката Министарства Правде	13. Драгољуб Ђорђевић, Београд.
8. Вучићевић Богољуб, Београд, пошто је	

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Избрисани из адвокатског именика

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	сед. канцеларије	Услед чега	Примедба
1. Цветковић Станко	Београд	оставка	
2. Марковић Веса	„	услед стечаја	
3. Еренрајх Јосип др.	„	услед смрти	
4. Драгутиновић Милорад	„	оставка	
5. Дедиол Нико	„	услед ступања у службу бележн.	
6 Шујица Сава др.	„	брисан пошто је уведен на основу нетачних спи- скова адвоката Мини- старства Правде	
7. Тодоровић Милорад	„	„	
8. Костић Милорад	„	„	
9. Михајловић Ј. Михајло	„	„	
10. Јевтић Владимир	„	„	
11. Обуљен Михо	„	„	
12. Манђарело Венцеслав	„	„	
13. Тодоровић Миливоје	„	„	
14. Васиљевић Јован	„	„	
15. Омеровић Дервиш	„	„	
16. Јаковљевић Михаило	„	„	
17. Костић Јован	„	„	
18. Шаиновић Божидар	„	„	
19. Панић Милош	„	„	
20. Стојановић Михаило	„	„	
21. Вучковић Миливоје	„	„	
22. Стојановић Миодраг	„	„	
23. Јовановић Радивоје	„	„	
24. Радовановић Момчило	„	„	
25. Јовановић Немања	„	„	
26. Атанацковић Лазар	Београд	оставка	
27. Машић А Војин	Ваљево	оставка	
28. Недић К. Милош	Београд	услед ступања у општ. службу	
29. Спасојевић Боривоје	Шабац	услед ступања у државну службу	
30. Петровић Н. Петар	Београд	„ „	
31. Ђорђевић Илија	Пожаревац	услед ступања у општ. службу	
32. Јовановић Ј. Павле	Београд	оставка	
33. Трпковић Б. Милан	Београд	„	
34. Марковић Д. Бранислав	Лозница	услед ступања у државну службу	
35. Динић С. Мирослав	Зајечар	„ „	
36. Лазовић Драгољуб	Београд	„ „	
37. Петковић Д. Миливоје	„	„ „	
38. Кнежевић Емануел др.	„	„ „	
39. Ђорђевић Ненад	„	„ „	
40. Николић Милан	Алексинач	„ „	
41. Павловић Владимир	Јагодина	„ „	

Уписани у именик адв. приправника

1. Редкин П. Владимир, на вежби код адв. Миликића Михаила у Београду
2. Кордић Момчило, на вежби код адв. Кордића Љубомира у Чачку
3. Давичо Б. Арсен-Аврам, на вежби код адв. Јовановића Василија Др. у Београду
4. Поповић Александар, на вежби код адв. Кнежевића Богољуба у Крушевцу
5. Тајтац Живко, на вежби код адв. Милашевића Радомира у Београду
6. Здравковић Славмир, на вежби код адв. Цолића Милоша у Паланци
7. Гавровић С. Војин, на вежби код адв. Гођевића Драгослава у Београду
8. Перић К. Бошко, на вежби код адв. Алексића Б. Васа у Шапцу
9. Лаковић Ј. Арсен, на вежби код адв. Марковића Србољуба у Београду
10. Тричковић Д. Боривоје, на вежби код адв. Миловановића Драгољуба у Крагујевцу
11. Иванишевић Сима, на вежби код адв. Поповића И. Андреје у Београду
12. Меворак Р. Аврам, на вежби код адв. Челебоновића Јакова др. у Београду
13. Јевтић Ј. Селимир, на вежби код адв. Благојевића Јована у Шапцу
14. Трифуновић Никола, на вежби код адв. Трифуновића Јована у Београду
15. Петковић Василије, на вежби код адв. Тодоровића Павла у Београду
16. Тричковић Душан, на вежби код адв. Лучића Михаила у Крушевцу
17. Иванић др. Антун, на вежби код адв. Херцога Д-р Фрања у Београду
18. Петровић Миодраг, на вежби код адв. Петровића Драгољуба у Шапцу

19. Воркапић Живојин, на вежби код адв. Стојановића Јосифа у Београду
20. Андрејевић Андреја, на вежби код адв. Новаковића Радивоја у Београду

Адв. приправници — избрисани из именика

1. Ђорђевић Мих. Драгутин, постао адвокат
2. Мишић Д. Војислав, постао адвокат
3. Којовић Н. Ђорђе, постао адвокат
4. Богосављевић Раденко, прекинуо вежбу
5. Бранковић Недељко, прекинуо вежбу услед слабог здравља
6. Алексић Рајко, прекинуо вежбу услед ступања на бесплатну вежбу у суд
7. Мицић Мирослав, прекинуо вежбу услед ступања у суд на бесплатну вежбу.

Адвокатски приправници — променили канцеларију

1. Бранковић Селимир био раније на вежби код Гођевића Драг, адв. у Београду, сада на вежби код Живадиновића Милана, адв. у Београду
2. Станковић Милош, био раније на вежби код Станковића Немање, адв. у Београду, сада на вежби код Арсенивића Милоја, адв. у Београду.
3. Здравковић Миливоје био раније на вежби код Ивеше Михајла, адв. у Крагујевцу, сада на вежби код Ранковића Љубомира, адв. у Крагујевцу
4. Лаковић Арсен, био раније на вежби код Д-р Марковића Србољуба, адв. у Београду, сада на вежби код Д-р Стојића Миленка, адв. у Београду.

Делегирање члана за рекламациони одбор на територији финансијске дирекције Дринске бановине

Финансијска дирекција Дринске бановине из Сарајева обратила се телеграфски комори и тражила, да се за среска места: Чачак, Гуча, Ужице, Ужичка Пожега, Косјерић, Бајина Башта и Чајетина — делегира један члан за рекламациони Одбор и један заменик, с тим, да и члан и заменик буду из Сарајева.

На телеграфску молбу наше коморе, Сарајевска комора препоручила је свога претседника г. Д-р Срећка Перишића и свога

заменика претседника г. Д-р Уроша Иванишевића, те је наша комора хитним путем предложила фин. дирекцији у Сарајеву за члана рекламационог одбора г. Д-р Срећка Перишића а за заменика г. Д-р Уроша Иванишевића, оба адв. из Сарајева.

О овоме се обавештавају колеге чије се седиште канцеларије налази у напред наведеним местима на територији Дринске бановине.

Извештај

Одбора Коморе поднет II Редовној Скупштини Адвокатске Коморе у Београду, одржаној у згради Радничке Коморе 26. октобра 1930. год. у Београду.

Одбор Коморе, који је изабран на конституирајућој скупштини од 9. и 23. јуна 1929. год. има част поднети скупштини извештај о својој раду за време од I редовне скупштине, одржане 25. августа 1929. год., до данас.

Прва редовна скупштина сазвана на основу Уредбе Министарства Правде Бр. 31.220 од 20. априла 1929. год., донела је све пословнике и буџет у смислу § 49. зак. о адвокатима, и на тај начин завршила је сав посао који би иначе имала да обави октобарска скупштина, коју предвиђа § 38. зак. о адвокатима.

Зато је Одбор Коморе, по исцрпљеном дневном реду, поднео предлог I редовној скупштини, да се у октобру 1929. год. не одржи скупштина и овај је предлог једногласно усвојен.

Прва брига одбора после скупштине била је, да пословнике, које је скупштина примила, легализује, т. ј. да их поднесе Господину Министру Правде на одобрење, што је одмах и учињено. Господин Министар Правде одобрио је пословнике под Бр. 77224 од 5. октобра 1929. године. Пословници су примљени у целости, онако како их је Одбор предложио, а Скупштина усвојила, осим два параграфа који су изостављени, а односили су се и то: један на опште седнице дисциплинског већа, а други на учешће коморе при распореду приправника на бесплатну вежбу у суду. Дакле обе одредбе од мање важности.

Тек када су одобрени пословници, одбор је дошао у могућност, да развије потпуну своју делатност и он је то и учинио, у колико су му прилике допуштале.

Одбор је за ово време имао да реши и многе и тешке задатке. Пре свега и изнад свега, Одбор је сматрао својом светом дужношћу, да сачува сталешку аутономију адвоката и налази да је до данас у томе потпуно успео. Од колике је пак важности сталешка аутономија, није потребно нарочито објашњавати. Ваља напоменути само, да је то једна од најважнијих тековина добивена новим законом о адвокатима, коју због тога, поред Одбора коморе, мора да цени и чува и сваки члан Коморе понаособ.

Одбор је држао седнице по правилу сваке среде а по потреби и у друге дане. Укупно је одржано од 25. августа 1929. год. за-

кључно са 15. октобром 1930. год. 57. седница.

С овом констатацијом морамо се зауставити у даљем излагању „општег погледа“ на рад Одбора Коморе. Јер извештај који данас подносимо Скупштини има да обухвати, поред извештаја о раду Одбора Коморе, још и специјални извештај благајника, као органа Одбора Коморе, а исто тако и извештај Дисциплинског Већа.

I Део

РАД ОДБОРА КОМОРЕ

Дужности Одбора Коморе, у главном су све побројане у § 44. закона о адвокатима. Зато ћемо пре свега регистровати рад Одбора по овом законском пропису. Остали део овога извештаја обухватиће рад Одбора предвиђен опет по закону о адвокатима и по пословнику, затим рад Одбора на моралној и материјалној заштити адвоката. реда и најзад кратак извештај о администрацији.

A. ПОСЛОВАЊЕ КОМОРЕ У СМИСЛУ § 44 ЗАК. О АДВОКАТИМА

1. Именик адвоката

Одбор је према наређењу § 124. зак. о адвокатима био дужан, да устроји адвокатски именик према списку адвоката, који му је доставило Министарство Правде. Списак, који је овај Одбор примио од Министарства садржавао је само имена адвоката и место где врше адвокатуру. Међутим за устројење именика, Одбору су били потребни и други податци као дан и место рођења, датум адвокатског декрета, прекид у адвокатској пракси и т. д. Зато је Одбор Коморе, пошто није могао добити допуну списка Министарства Правде, позвао све адвокате преко Службених Новина и дневних листова, да у остављеном року пошаљу све потребне податке. До рока јавио се један незнатан број: мање од 100 адвоката. Продужен је рок и поново су дати огласи, али ни после овога, Одбор није имао одговор ни од једне трећине адвоката. После трећег и четвртог огласа и остављених нових рокова, прикупљени су најзад подаци за нешто више од половину броја адво-

ката на нашој територији. Одбор Коморе, увиђајући да више не може чекати са уређењем именика, решио је да се у именик уведу редом, по времену добијања декрета, сви они адвокати који су послали податке, а налазе се у списку Министарства Правде, а да се потом упишу преко реда сви остали адвокати који су добили декрете од Одбора адвоката који су доуили декрете од Одбора Коморе. На овај начин, одређивање ранга није могло да се потпуно спроведе, а поред тога именик је остао непотпун. У последњим огласима за слање података, Одбор је нагласио да су ови хитни и због потребног срачунавања за Правилник о Пензионском Фонду, надајући се да ће бар то побудити колеге да се покрену, али као што се види и позиви ове врсте остали су без дејства. Ова и оваква немарност произвела је две рђаве последице: прво, што именик није потпун и није правилно уређен и друго, што су калкулације за Пензиони Фонд вршене без потребних података о свима адвокатима и њиховим породицама на нашој територији.

До 9. октобра т. г. у адвокатски именик уписано је свега 743 адвоката, од којих су 640 постали адвокати пре а 103 после оснивања Коморе. Комора је, дакле, уписала 103 нова адвоката. Из именика избрисано је 60 адвоката и то: 14 адвоката избрисано је јер су се својевољно одрекли права на вршење адвокатуре; 3 адвоката су избрисана услед смрти; 3 адвоката избрисано је услед пресељења на територију других комора; 1 адвокат услед пада под стечај; 18 адвоката избрисано је због ступања у државну службу; и 21 адвокат због погрешног уписа на основу нетачних спискова адвоката Министарства Правде. Према томе, ова Комора је на дан 9. октобра 1930. год. имала свега 683 адвоката.

2) Именик адвокатских приправника

Осим адвокатског именика, Одбор је уређио и именик адвокатских приправника. Овај именик је много тачнији, јер су адвокатски приправници у исти уписивани како су се јављали. До 9. октобра т. г. уписано је 140 приправника, а избрисано је и то: 30 приправника због тога што су отишли у државну службу или другу приватну службу, на студије или на одслужење рока у војсци и 8 приправника због тога што су постали адвокати и уписани у именик адвоката. Прешло је из једне у другу адвокатску канцеларију 7 приправника.

У погледу контроле вежбе адвокатских приправника, Комора је учинила све што је могла, али дужност је и самих адвоката, да не омогућавају појединим лицима фиктив-

ну вежбу. Ако Одбор сазна за који случај фиктивне приправничке вежбе, поступиће строго по закону т. ј. приправнику неће признати вежбу, а адвоката ће кривично и дисциплински оптужити.

3) Извршење одлука скупштинских

На I редовној скупштини примљени су сви пословници, и Одбору је стављено у задатак да издејствује одобрење г. Министра Правде, што је учињено. О овоме је било мало више речи у уводу овога извештаја.

4) Економски послови

По овој тачци поднеће извештај благајник Одбора Коморе.

5) Давања мишљења о величини награде

У овоме периоду, Комори су се обратили за одмеравање награда два адвоката и два приватна лица. Решено је три предмета равнањем.

6) Именовање привремених заменика и преузиматеља канцеларија

За ово време одређено је три заменика и 29 преузиматеља канцеларија.

Именовања су у свакој прилици правилно вршена и за све време није било никаквих протеста, нити каквих незгода и неправилности.

7) Именовање и уклањање заступника у см. § 22 став други и § 27 став четврти

По овој тачци био је свега један случај у овоме периоду.

8) Представке, мишљења и предлози у см. тач. ј § 44. Зак. о адвокатима

За ово време Одбор Коморе развио је на овоме пољу велику делатност.

Од важнијих радова поред наведеног у предњој тачци да поменемо: а) представке упућене Г. Министру Унутрашњих Послова и Управнику Града Београда по предмету застоја у извршењима и неправилностима приликом удејствовања забрана; б) представке Дирекцији Пореза и Пореској Управи за град Београд у погледу правилног разреза порезе на адвокате; в) представке Г. Министру Правде са предлозима за побољшање судске администрације и повећање броја писара и нижег помоћног особља код Судова и т. д.

9) Надзор адвоката и адвокатских приправника

Због неодазивања наредбама Одбора, кажњено је у овоме периоду 17 адвоката са по 200.— дин.

Од овога броја наплаћена је казна од 6 адвоката, према осталим тражена је егзекутивна наплата.

Што се тиче надзора у погледу вежбе адвокатских приправника о томе је већ било речи у овоме извештају, а овом приликом напомињемо да ће Одбор у идућем периоду предузети и специјалну контролу у циљу проверавања, да ли је вежба адвокатских приправника онаква као што предвиђа закон о адвокатима или је упис у именик адвокатских приправника привидан односно фиктиван.

11) Савез Комора

По § 48. Зак. о адвокатима Адвокатске Коморе могу образовати Савез Комора ради заједничке заштите права и интереса адвокатског staleжа. Загребачка Адвокатска Комора обратила се нашој Комори и предложила, да наша Комора узме иницијативу за сазив скупштине свих Комора за оснивање Савеза Комора. Наша Комора прихватила је овај предлог и на седници од 26. марта 1930. год. Одбор је одредио своје изасланике и решио, да се скупштина изасланика свих комора за оснивање Савеза Комора сазове за 27. април 1930. год.

Скупштина изасланика одржана је заказаног дана у просторијама наше Коморе. Савез комора је основан, пословници примљени и донети закључци по разним питањима. Нашој Комори припала је част, да њен први претседник г. Обрад Благојевић буде и први претседник Савеза Комора, изабран акламацијом.

У овом извештају ми смо предмет оснивања Савеза само нотирали, а ко се од чланова подробније интересује за питање Савеза Комора, слободни смо упутити га на „Бранич“ за 1930. год. свеска јануар—јуни у коме ће наћи све податке детаљно изложене.

12) Пискарачи

По тач. м. § 44. зак. о адв., одбору је стављено у дужност да пази да нико не врши бесправно адвокатске послове и да таква лица оптужује.

Обор је поклатио пуну пажњу овоме питању и развио највећу делатност, да сузбије рад пискарача. Искоришћена су сва средства која су стајала на расположењу, али ниједно се није показало довољно ефикасним.

Пре свега, за добијање података о пискарачима, Одбор Коморе ограничен је само на своје чланове Одбора, заступника Коморе и његове заменике. Али они их не познају све, нити их могу знати. Два пута је добила

податке од полицијских власти. Остали адвокати се не интересују довољно. Ретки су случајеви, да је Комора по овоме питању добијала по неко обавештење од осталих адвоката и то већим делом из унутрашњости. Ово је прва незгода, јер Одбор без помоћи и пуне сарадње свих адвоката на овој територији, не може развити ону и онакву борбу, какву му налаже озбиљност овога питања.

Друга и још тежа невоља је у томе, што се појавио један случај везе пискарача са једним адвокатом. Овим свечано изјављујемо, да ћемо најенергичније продужити истрагу ради утврђивања ове чињенице и ако се буде доказала ова врста кривице, виновник ће бити предан Дисциплинском Суду и тражиће се безусловно брисање из именика.

Осим овога, Одбор Коморе, у колико је имао података и подносио тужбе наилазио је код судова на велике тешкоће.

Судска пракса још није једнообразна. У већини случајева судови сматрају поднете доказе као недовољне, али Комора је посветила нарочиту пажњу овоме питању и у будуће се очекују повољнији резултати.

До сада је поднето 94 тужбе. Осуђено је 6 пискарача, а ослобођено 19. По осталим тужбама судови још нису донели одлуке. Осуђени су: 1) Никола Ристић пресудом Првостепеног Суда за град Београд са два месеца затвора и да плати Комори 600.— дин. 2) Јованка Хаџи Старевић пресудом Првостепеног Суда за град Београд на један месец затвора, да плати Комори 2.000.— дин. и Држави 1.000.— дин. 3) Станисав Ђорђевић пресудом Петровач. Првостепеног Суда да плати Комори 200.— дин. 4) Ђорић Живко пресудом Петровачког Првостепеног Суда осуђен новчано 300.— дин. и Комори трошкове 200.— дин. 5) Милић Ђорђе пресудом Београдског Округ. Суда осуђен на новчану казну 500.— дин. и Комори да плати 600.— дин. Пресудом Апелационог Суда кажњен 1000.— дин. новчано. 6) Спаса Јанковић пресудом Првостепеног Суда за Град Београд 8 дана затвора и Комори 200.— дин. 7) Аксић Војислав пресудом Крагујевачког Првостепеног Суда кажњен са 300.— дин. новчане казне или ако не плати са пет дана затвора.

Осим подношења тужби, Комора се у борби противу пискарача лађала и других средстава. Тако упућивани су више пута делегати Претседницима Судова и другим шефовима надлештава, писане су представке свима судовима, Министарствима и важнијим административним установама, а нарочито су подношене образложене пред-

ставке Господину Министру Правде. Још је Господин Министар Правде умољен да се одмах уведе у живот одредба, из новог грађ. суд. пост. која говори о сигнатури. Међутим од свега овога није било велике користи; пискарачи и даље раде, а сигнатура се није могла добити пре ступања на снагу Закона о поступку у грађ. парницама.

Према свему изгледа да нам ништа друго не остаје, него да за сваки познати случај подносимо тужбе суду, па ће се, ваљда код судова стећи уверење, када противу истога лица дођу неколико тужби са разним доказима, да то лице у истини врши бесправно заступање у виду заната.

Зато, завршујући овај извештај о пискарачима, Одбор Коморе апелује на све адвокате да у будуће достављају Комори са потребним доказима свако недозвољено обављање адвокатских послова. При томе послу, нека свако добро узме на ум, да пискарачи нису само општински писари и деловође, активни и бивши, већ сви они који нису адвокати, па били они пензионисани, нижи и виши чиновници, судије, председници судова и т. д. или бивши адвокати.

Б. РАД АДВОКАТА ПО ДРУГИМ ПРОПИСИМА ЗАКОНА О АДВОКАТИМА И ПО ПОСЛОВНИКУ

1) Правилник о наградама адвоката

Пре свега, сматрамо за дужност да и овом приликом изјавимо захвалност Господину Министру Правде, што је увиђајући изузетан положај адвоката на овој територији у погледу трошковника, изволео донети Правилник о наградама, на који начин смо и ми, као и друге наше колеге на осталим подручјима, добили тарифу којом нам је зајамчен минимум награде.

О раду Одбора око доношења овога Правилника нећемо говорити, али ипак напомињемо да је требало доста труда и великог заузимања док се са овим и оваквим правилником успело.

Правилник је донет 25. априла 1930. године Бр. 39.442, а добио је обавезну снагу 3. маја 1930. године када је обнародован у Службеним Новинама.

Још одмах у почетку настале су тешкоће у његовој примени. Већина судова није хтео примењивати овај Правилник приликом досуде трошкова сматрајући да он регулише односе само између адвоката и странке коју овај заступа. На молбу Одбора Коморе, Господин Министар Правде издао је распис Бр. 51.344/30 којим је препоручио свима судовима на територији Београдског Апелационог Суда да свагда парнич-

ној страни досуђују трошкове по тарифи, кад је заступа адвокат.

Појавила се и друга тешкоћа. Један суд у унутрашњости, по питању одмеравање награде браниоцима стец. маса, стао је на гледиште: да се браниоцима маса за све радње извршене пре ступања на снагу тарифе, награда има одмерити по старој пракси, а да се по тарифи има одмеравати награда само за радње извршене после њеног ступања на снагу.

Поводом овога случаја, на молбу Одбора Коморе, Господин Министар Правде издао је распис Бр. 59.310/30 којим је препоручио свима судовима на овој територији, да награде браниоца стец. маса које су образоване до 1. маја 1930. год. одмеравају по тарифи без обзира, да ли су радње браниоца извршене пре или после њеног ступања на снагу.

У колико буде било потребе, Одбор ће се и даље заложити за правилну примену Правилника.

2) Пензиони Фонд

Једно од најважнијих питања за Одбор Коморе, било је несумњиво питање осигурања адвоката у смислу § 118. зак. о адвокатима. Овим законским прописом Комора је стављено у дужност, да најдаље у року од две године после ступања на снагу Зак. о адвокатима путем осигурања за случај несреће, изнемоглости, старости и смрти, обезбеди својим члановима и њиховим породицама нужно издржавање.

Имајући жалосно искуство са породицама појединих умрлих адвоката, које су сада спале на то да животаре од поклона, да не кажемо милостиње, одбор је још у првим данима свога рада изабрао из своје средине један ужи одбор и ставио му у дужност, да проучи питање осигурања и поднесе пленуму извештај. У току проучавања овога питања одбор је дошао до једногласног закључка, да осигурање треба извести на бази пензионог фонда, којим ће руководити сами адвокати. Извршеним прорачунавањем утврдило се, да би колективно осигурање код једног осигуравајућег друштва било много скупље поред тога, што није потпуно сигурно. Да би се пак за пензиони фонд нашла најсигурнија рачунска база, одбор је ангажовао познате стручњаке за рачун вероватноће, и они су израдили рачунску базу, која је послужила за састав нацрта правила пензионог фонда.

Предлог правила пенз. фонда, достављен је благовремено свима члановима, ради упознавања његових одредаба. До данас смо примили примедбе на послати предлог

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

само од једнога колеге из чега закључујемо, да се остали чланови потпуно сложили са предлогом Одбора Коморе.

Према томе, справом очекујемо, да ће данашња скупштина усвојити правила о Пенз. Фонду и на тај начин пружити могућност да ова тако потребна установа, почне што пре функционисати.

3) Тужбе надлештава и приватних лица противу адвоката

По § 54. пословника, Одбор је дужан, одмах по пријему мишљења заступника коморе, да одлучи да ли ће се тужба по кривици адвоката предати Одбору Тројице, односно Дисциплинском Већу, или ће се одбацити као неумесна.

Поступајући по овоме пропису, Одбор је све ове предмете решавао као хитне.

У овоме периоду примљено је 163 тужбе противу адвоката и то делом непосредно, а делом од инститација које су до образовања Коморе биле надлежне за расправу ових предмета. Од укупног броја тужби Одбор је на седницама својим одбацио 86, упутио је Дисциплинском Већу 65 тужби и Одбору Тројице 7.

Тужбе које је Одбор одбацио биле су потпуно неосноване, те зато нису ни слате даље, ради ислеђења и осуде.

Из дела извештаја који говори о раду Дисциплинског Већа, чланови ће видети шта је по осталим тужбама урађено.

Што се тиче рада Одбора Тројице код њега је од примљених седам тужби, свршена једна, а шест су у раду.

4) „Бранич“

По пословнику § 65 предвиђено је, да ће службено гласило Коморе бити „Бранич“, као месечни правни часопис, који ће излазити у Београду.

Жеља Одбора је била, да „Бранич“ буде адвокатски часопис, који ће адвокатима, нарочито сада у доба изједначења законодавства бити најнужнија и научна и практична лектира. Он је осим тога имао да буде часопис за развијање опште сталешке свести о значају сталешке аутономије. И ако „Бранич“, то до сада није потпуно, надати се да ће он то ускоро бити.

Послови Коморе нарочито у почетку, били су и сувише велики, те сами чланови Одбора нису могли посветити довољно пажњу часопису, а с друге стране остали адвокати нису за све ово време пружили никакву помоћ својом сарадњом. Постоји у истини неколико изузетака, али они су врло ретки.

Одбор Коморе, и ако има доста тешкоћа око уређивања „Бранича“, неће дозволити,

да се за време његове управе часопис угаси. Он ће се борити са свима тешкоћама и увек ће се трудити за напредак „Бранича“, а на колегама је да пруже Одбору помоћ у својој послу и да не дозволе, да наше време буде обележено потпуном индоленцијом адвоката, за оно, што је њихово, за оно, што је и њихов образ.

Што се тиче претплате, Одбор је решио да се „Бранич“ свима члановима шаље бесплатно. Наравно, да они чланови који не плаћају редовно чланске улоге, не могу очекивати да ће им се „Бранич“ слати без наплате одређене продајне цене.

5) Карте идентитета

И ако је § 64. пословника, налаже свима адвокатима и адв. приправницима да у року од два месеца од ступања пословника на снагу, прибаве од Коморе карту идентитета, — ипак, приличан је број адвоката и приправника који се још нису снабдели овим картама.

То нам најбоље доказују цифре: У именику адвоката уписано је 743 адвоката, а узело је карте свега 544; од уписаних 138 адв. приправника снабдевано је картама свега 98.

Овом приликом позивамо последњи пут све адвокате и приправнике, који још нису примили своју карту идентитета, да је одмах траже од Коморе.

Одбор је усмислу § 64. пословника водио строго рачуна да се лицима која су престала да буду адвокати, уопште, или само на нашој територији, одузме легитимација.

В. ОСТАЛИ ПОСЛОВИ КОМОРЕ И КРАТАК ИЗВЕШТАЈ О АДМИНИСТРАЦИЈИ

Као што се из досадањег излагања види, Одбор Коморе, руковођен моралном и материјалном заштитом адв. реда, стално се трудио да што боље одговори својој задатку.

Држећи се тога принципа, Одбор је поред целокупнога рада обележеног законом и пословником, показао своје интересовање и на другим пољима. Тај рад је разноврстан и обилан, али у овоме извештају ми ћемо се задржати само на појединим главнијим пословима.

1) Законски пројекти

Приликом доношења нових закона у већини случајева није тражено стручно мишљење Коморе. Тако је донет и закон о судским таксама.

Одбор Коморе учинио је потребне кораке на надлежном месту, да се у будуће

сваки законски пројекат доставља Комори на мишљење, а што се тиче специјално закона о судским таксама, Комора је предузела тешку дужност да покуша измену бар оних одредаба које су најтеже за адвокате.

2) Порез

За последње две године предлози пореских власти који су били подношени Пореском Одбору, били су за адвокате и сувише високи, јер се нису правилно оцењивале тешкоће са којима се адвокати морају борити при данашњем стању адвокатских послова.

Одбор Коморе није могао бити равнодушан према овако чињеним предлозима, па је код пореских власти предузимао нужне кораке у смислу правилнијег разреза порезе. Да би Пореском и Рекламационом Одбору олакшао упознавање са стањем у адвокатури, он је на основу Пореског Закона изаслао и своја два делегата у ове Одборе.

Овим интервенцијама Одбора Коморе и савесним радом чланова Пореског и Рекламационог Одбора успело се, да се опорезивање изведе на једној правилној основи, јер се водило рачуна како о државним интересима тако и о оправданим интересима адвоката.

Одбор сматра да су резултати на овом пољу рада били правични и задовољавајући и да је и овом приликом показао своје усрдно старање о интересима адв. реда, па ће и у будуће овај рад наставити у истом правцу.

3) Таксе Општинске на адв. табле

Пред осталих дација, адвокати трпе још и од општинске таксе за истицање адвокатских табли. Општина ову таксу наплаћује ревносно и чак стоје на гледишту, да је адвокат ову таксу дужан платити и ако није истакао таблу, јер он треба да плати за само обављање адвокатске праксе.

Да би спасла адвокате ове неправичне дажбине, која се креће између 500.— и 2.000.— дин., Комора је чинила више интервенција, како код Министарстава, тако и код Београдске Општине. Министарство Финансија није хтело уопште да одговори на вишеструка тражења Коморе, због чега је Комора последњим актом тражила формално решење, како би ово питање расправила путем жалбе код више надлежне власти.

Духовни Судови

И ако § 20. Зак. о адвокатима јасно каже да адвокати могу заступати странке пред свима судовима, духовни судови стоје на

консервативном гледишту, да се тај пропис на њих не односи. Они сматрају да је брак света тајна и да адвокати не могу ни као заступници парничних странака да се мешају у свету тајну брака.

Пошто су сви покушаји да се прибави поштовање § 20. зак. о адвокатима код црквених власти остали безуспешни, то је Одбор Коморе тражио помоћ од Министарства Правде.

Поред датих представки, чињене су и усмене интервенције, али до данас још није постигнут позитиван резултат.

Одбор ће продужити рад по овоме предмету и по потреби жалиће се Државном Савету.

Војни Судови

Широко поље рада пружа се адвокатима и при заступању на кривичним претресима код војних судова, али се и ту наишло на тешкоће. Војни судови исто тако не примају адвокате. Комора је и преко Господина Министра Војске и Морнарице интервенисала, али за сада без успеха. Господин Министар Војске и Морнарице одговорио је, да § 20. зак. о адвокатима није дерогирао § 174. Зак. о поступку војних судова у кривичним делима, који се у Министарству Војске и Морнарице сматра као специјални закон и да према томе адвокати не могу бити браниоци при Војним Судовима.

Немогући да се сложи са оваквим тумачењем, Комора је поднела другу представку у којој је изложила своје гледиште у погледу одређивања природе ова два закона. Одбор Коморе, потпуно супротно налажењу Министарства Војске и Морнарице, сматра да је баш закон о адвокатима специјални закон и зато је молила Господина Министра да узме овај предмет поново у решавање и да донесе потребну одлуку. У случају неповољног решења, Комора ће поднети тужбу Државном Савету.

4) Администрација

Административни рад Одбора Коморе обележен је у главним линијама у Пословнику — од § 41 до § 76. закључно.

Поред именика адвоката и адв. приправника, Одбор је устројио и водио деловодни протокол, регистар и све остале књиге предвиђене у § 41. пословника.

Све су књиге уредно вођене.

Предмети су решавани одмах по пријему, а најдаље у року од недеље дана, у колико су морали да прођу кроз седницу, тако, да је Одбор био увек ажуран.

Одбор је био у сталном контакту са заступником Коморе и његовим заменицима,

као и са Дисциплинским Већем, сходно закону и пословнику.

Почетком ове године, Одбор је издао азбучни именик адвоката и адвокат. приправника за 1929. год. са назначењем адреса канцеларија и телефонских бројева. Овај именик достављен је бесплатно свима адвокатима, судовима, а и многим другим надлештвима, као и свима адв. коморама у земљи.

Одбор је почео већ са припремом азбучног именика за ову годину који ће се отштампати и разаслати јануара 1931. год. С тога позива све адвокате, да сваку промену адресе одмах достављају Комори, јер је то у општем и њиховом личном интересу. Нетачан именик неће користити никоме.

Као што се из свега изложенога види, Одбор је имао доста посла, и његови су чланови за све време радили активно и са пуно добре воље, како би се постигли што бољи резултати.

Колико се у овоме успело на Скупштини је да цени и да да свој суд.

Завршујући I део овога извештаја, ми молимо присутне, да, пре преласка на извештај благајника, усвајањем одаду пошту умрлим колегама поч. **Илији Ковачевићу** и **Милутину Поповићу**, који су несрећним случајем погинули у току ове године, као и поч. **Јосипу Еренрајху**, који је умро. маја месеца ов. године.

Секретар
Мил. Ж. Живадиновић

Претседник
О. Б. Благојевић

II. део

БЛАГАЈНА

I.

Финансијски извештај

1. На првој редовној скупштини одржаној прошле године Одбор Коморе стао је на становиште, да буџетска година треба да се поклапа са календарском годином. Како је пак прва буџетска година имала да почне 1. јула 1929. год., а друга скупштина се имала састати октобра ове године, то је Одбор Коморе првој скупштини учинио предлог буџета коморе за време од 1.-VII-1929. год. до 31.-XII-1930. године.

Усвојивши овако предложени буџет скупштина је дала могућност Одбору за редовно буџетирање до краја ове године а тиме једновремено створила и могућност, да почев од 1. јануара 1931. године буџетску годину изједначи са календарском.

Први период одобреног буџета, који је обухватио време од 1.-VII-1929. год. до 30.-VI-1930. год. свршен је, те Одбор Коморе подноси скупштини следећи завршни годишњи рачун прихода и расхода:

(Види биланс на страни 135).

2. Одмах у почетку свога рада Одбор Коморе је требао знатну суму новаца, јер је пред Одбором стајао читав низ набавки и потреба, да би Одбор Коморе и Дисциплинско веће могли отпочети своје нормално функционисање. Благодарети кредиту и привременој позајмици Одбор је ове послове организације и уређења свршио брзо, а за тим предузео кораке за прибирање редовних чланских улога, јер су ови имали да буду главни извор прихода за покриће редовних буџетом предвиђених издатака.

На жалост, Одбор Коморе је принуђен пред скупштином да констатује, да један добар део чланова није одговарао својој дужности плаћања, те је Одбор Коморе у први мах морао да апелује опоменама, а за тим да користи и право егзекутивне наплате, после чега је прилив чланских улога био истина знатно бољи, али ипак не баш задовољавајући, јер је према извештају књиговодства благајна коморе на дан 30.-VI-1930. год., када је завршен први период прве буџетске године, потраживала од својих чланова још 76.084.— динара неплаћеног улога.

На супрот овоме, рачун уписнина адвоката и адвокатских приправника на дан 30.-VI-1930. год. показивао је вишак од дин. 154.120.— према суми буџетом предвиђеној у 60.000.— дин., а рачун такса опет вишак од 17.161.— дин. од буџетом предвиђене суме у 1.600.— дин., што је комори дало могућности да редовно и нормално буџетира.

3. У свом буџетирању Одбор Коморе се трудио да буде штедљив, у колико је та штедња била оправдана и у колико интереси коморе нису захтевали веће издатке. Остављајући на страну личне издатке, који су се редовно кретали у границама буџетских позиција, код материјалних издатака морало је бити отступања а нарочито у рачуну намештаја и прибора.

Па ипак, благодарети праву вирманисања, јаким приливу уписнина и једном прилогу од 10.000.— дин., који је Одбору одмах у почетку формирања уручен, први период прве буџетске године, који обухвата време од 1.-VII-1929. год. до 30.-VI-1930. год., завршен је са уштедом од 7.119.38 дин., ма да је сума предвиђених расхода прекорачена са 2.880.62 динара, а покривена напред пом. прилогом од 10.000.— динара.

4. Приложени завршни рачун, савршен са књигама и документима и оверен од кон-

Рачун прихода и расхода

Адвокатске Коморе у Београду

од 1. јула 1929. год. до 30. јуна 1930. год.

ПРИХОД

РАСХОД

1. Рн Уписнина адв., адв. приправника и казни	200.120 —	1. Рн Плата	121.350 —
2. „ Чланских улога . . .	391.929 —	2. „ Кирија	54.000 —
3. „ Такса	18.761 —	3. „ Огрева и осветлења .	3.596 —
4. „ Прилога ком. и фонда	14.000 —	4. „ Канцеларијског материјала	42.090 50
5. „ Привремених рачуна	420 —	5. „ Телефонских такса . .	4.147 —
		6. „ Ман. такса и провизије	536 48
		7. „ Огласних и поштанских такса	14.476 95
		8. „ Чиновничке порезе .	3.317 58
		9. „ Помоћи	12.200 —
		10. „ Путног трошка и дневница	29.446 —
		11. „ Непредвиђених изда- така	46.340 31
		12. „ Осигурања особља . .	1.831 30
		13. „ Намештаја и прибора	129.748 50
		14. „ Пошт. Штедионице .	157.052 52
		15. „ Благајне	5.096 86
	625.230 —		625.230 —

Књиговођа:

Јевросима Деић, с. р.

Благајник:

Бора Н. Пойовић, с. р.

Контролни Одбор Адвокатске Коморе у Београду прегледао је овај рачун Прихода и Расхода на дан 30. јуна 1930 год. у смислу § 35. пословника Коморе, сразио га са књигама и документима и нашао да је потпуно тачан и исправан.

10. октобра 1930. год.
Београд.

Милан Влајковић
Драган Симић
Драгомир Ивковић

тролног одбора, показује готовину благајне на дан 30. јуна 1930 год. 162.149.38 дин. и то:

а) у каси благајне . . . 5.096.86

б) код поштанске штед 157.052.52162.149.38

која готовина у главном резултира из вишка прихода од уписнина адвоката и адвокатских приправника, од које суме фонду за добротворне цели припада сума од 51.800.— динара.

Стање пак овога фонда на дан 30.-VI-1930. године следеће је:

а) буџетом предвиђена

сума без права вирманисања . . . . . 60.000.—

б) прилози . . . . . 4.000.—

Свега . . . . . 64.000.—

в) исплаћене помоћи у

току године . . . . . 12.200.—

Стање дин. . . . . 51.800.—

II.

Подносећи завршни рачун за овај први период прве буџетске године закључен на дан 30.-VI-1930. године, Одбор Коморе предлаже скупштини следећи *предлог буџета* за 1931. годину (за време од I.-I. до 31.-XII. 1931. год.)

А.

I. Расходи

1. Лични издаци:

- а) Плате: једног шефа канцеларије (6000), књиговође и два чиновника (2000, 1500, 1500), и једног служитеља (1200) . . . 146.400.—
- б) Службенички порез и осигурање . . . 10.400.—
- в) Путни трошкови и дневнице чланова одбора коморе и дисциплинског већа из унутрашњости, заступника коморе и његових заменика, делегата савеза коморе и т. д. 30.000.— 186.800.—

2. Материјални издаци:

- а) Рачун кирије зграде за 12 месеца à 5.500 дин. месечно 66.000.—
- б) Рачун осветлења, грева и осталих дажбина . . . . 18.000.—
- в) Рачун телефонских претплата . . . . 3.000.—
- г) Рачун поштанске штедионице . . . . 1.000.—
- д) Рачун поштанских такса, огласних такса, Службене новине и т. д. . . . 18.000.—
- ђ) Рачун канцел. материјала, прибора, намештаја, и т. д. 36.000.—
- е) Рачун часописа Коморе „Бранича“ . . . 60.000.—
- ж) Рачун фонда за издржавање изнемоглих адвоката и породица умрлих адвоката од уписнине и казни . . . . 20.000.—
- з) Рачун непредвиђених издатака . . . 36.000.—
- и) Рачун библиотеке и часописа . . . . 12.000.— 270.000.—

Укупни расходи дин. 456.800.—

II. Приходи

- а) Редовна чланарина 540 адвоката по 60.— дин. месечно или 720.— дин. годишње . . . . 388.800.—
- б) Дуговани члански улози до 31.-XII. 1930. г. . . . . 36.000.—
- в) Уписнине адвоката и адв. приправника и разних казни . . . 20.000.—
- г) Таксе и остали непредвиђ. приходи 12.000.—
- Укупни приходи 456.800.—

В.

Овлашћења

1. На случај потребе допушта се вирмансање између појединих позиција изузев позиције предвиђене фонду за потпору адвоката и њихових породица у износу од 30.000.— динара предвиђене овим буџетом.

2. Приходи од уписнине адвоката и адв. приправника имају служити за покриће редовних буџетских издатака преко суме од 20.000.— динара предвиђене за потпорни фонд.

3. Готовина коморе у колико се она по рачунима благајне показује на дан 31.-XII-1930. год. по одбитку потпорног фонда, у колико га овај рачун показује на дан 31.-XII-1931. год. може се употребити за покриће редовних овим буџетом предвиђених издатака у колико по овом буџету предвиђени приходи не буду убрани.

Г.

Чланарина

1. За покриће редовних расхода коморе у буџетској 1931. години поред осталих овим буџетом предвиђених прихода, предвиђа се месечна чланарина у 60.— дин. (шездесет) или 720.— (седам стотина двадесет) динара годишње, платива тромесечно унапред, која чланарина једновремено садржи и претплату за часопис коморе „Бранич“.

Д.

Закључак

Усвајајући предложени буџет за 1931. годину у потпуности скупштина је примила к знању рачун Прихода и Расхода по буџету 1929/1930. год. (од 1.-VII-1929. г. до 30.-VI-1930. г.) са извештајем контролног

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Одборници извештајем о стању благајне на дан 30.-VI-1930. год. па овај рачун одобрава и одбору коморе даје разрешницу за први период протекле буџетске 1929/1930. год. за време од 1.-VII-1929. г. до 30.-VI-1930. г.

2 Уз овај предлог буџета Одбор Коморе даје ово образложење:

а) Упоредњем овога предлога буџета са прошлим буџетом за 1929/1930. год. види се, да је предлог за наредну буџетску годину мањи за 52.000.— дин., а да уз то обухвата и трошкове издања комориног часописа „Бранич“.

Лични издаци остали су мање више непромењени, јер предлог буџета не предвиђа већи број персонала од онога, који комора већ има. Материјални издатци пак, који обухватају и трошкове листа „Бранич“, прорачунати су са највећом штедњом.

На овај начин целокупан расход по предлогу сведен је на 456.800.— динара, од које суме на личне издатке пада 186.800.— дин. а на материјалне остатке у 270.000.— динара.

б) Извори прихода и у овој години остали су исти. Ну и ако је сума расхода умањена за 52.000.— дин., сума редовног чланског улога остала је непромењена, али она у овој години обухвата и претплату за часопис „Бранич“, пошто се по одлуци Одбора часопис „Бранич“ има издавати у режији Коморе и достављати бесплатно свима члановима коморе, који свој члански улог плаћају редовно.

Калкулација рачуна чланских улога извршена је са 540 адвоката, ма да по именику има уписаних 683 адвоката, а то је учињено за то што статистички подаци књиговодства показују да приближно овај број плаћа редовно свој члански улог. Како је пак у протеклој години остало ненаплаћеног улога у износу од 76.084.— дин., која ће сума до конца 1930. год. још нешто нарасти, то је као приход по овом основу у предлог буџета унета сума од 36.000.— динара.

Од уписанина адвоката и адвокатских правника је предвиђена сума од 20.000.— дин., јер Одбор Коморе на овај извор прихода у наредној години не може много да рачуна, те је целу предвиђену суму по рачуну прихода наменила фонду за добротворне сврхе по рачуну расхода.

3. Каква овлашћења треба скупштина да да Одбору Коморе у погледу буџетирања види се из одељка „В“ предложеног буџета, а унета овлашћења имају циљ да Одбору Коморе створе могућност за нормално буџетирање на случај, да поједини чланови

коморе и у наредној години остану небрижљиви у плаћању свога редовног чланског улога.

Благајник,
Бора Н. Поповић
адв.

III. Део

РАД ДИСЦИПЛИНСКОГ ВЕЋА

Дисциплинско Веће примило је у рад прве кривичне предмете у смислу закона о адвокатима 9. октобра 1929. год.

Благовремено овом датуму, претседник већа је у смислу § 61. зак. о адвокатима својом наредбом Бр. 14 од 3. октобра 1929. год. поставио зборове за целу годину и то по овом распореду:

I. Збор

Претседник Вагнер Ј. Стеван, адв., Београд

Чланови:

Васић Драгиша, адв., Београд
Гођевац Драгослав, адв., Београд
Анастасијевић Радован, адв., Београд
Цукавац Милош, адв., Ђуприја

II. Збор

Зам. претсед. Павловић Драгић, адв. Београд

Чланови:

Недић Милош, адв., Београд
Аћимовић Милан, адв., Београд
Рафајловић Драг., адв., Београд
Аксентијевић Момир, адв., Г. Милановац

III. Збор

Зам. претсед. Стајић др. Миленко, адв., Бгр.

Чланови:

Џабић Радослав, адв., Београд
Тодоровић Здравко, адв., Београд
Симић Владимир, адв., Београд
Ивеша Михаило, адв., Крагујевац

IV. Збор

Зам. претсед. Филиповић Рад., адв., Београд

Чланови:

Олип др. Јанко, адв., Београд
Станковић Зафир, адв., Београд
Илић Душан, адв., Београд
Ђурчић Александар, адв., Чачак

Раније овај распоред није учињен зато, што је се очекивао пословник са својим допуњеним одредбама у питањима дисциплинског већа.

При одређивању зборових претседника је одређивао господу судије у поједине зборове тако, да су у свима зборовима заступ-

љени чланови већа подједнако по годинама своје праксе т. ј. у сваком збору има старијих и млађих адвоката.

Одређена 4 члана већа из унутрашњости додељена су у сваки збор по један. Истина законом није у овом питању одређивања зборовна стављено претседнику никакво ограничење нити услов, али је овакав распоред нађен као целисходан зато, што даје највише гаранције за правилан рад у појединим зборовима.

У току године дали су оставке на адвокатуру г. г. Павловић Драгић и Џабић Радослав, адв. из Београда и Одбор Коморе је на њихова места а на основу § 80. пословника изабрао: за заменика претседника г. Павлићевића Војислава, адв. и за члана већа г. Миливојевића Бору адв. овд.

Како је установа дисциплинског већа за адвокате из старих српских граница потпуно нова то је било потребно да се на једној конференцији чланова већа, продискутују прописи закона који се односе на рад већа. У томе циљу а и зато:

да се извесни нејасни прописи из почетка боље протумаче;

да се извесне неодређене одредбе допуне подједнако у свима зборовима;

да се у одељењима постигне једнообразност у раду, ислеђењу, суђењу и т. д. и да се предмети брзо и успешно сврше — одржана је једна конференција чланова већа на којој је учествовао и г. заступник коморе са својим заменицима на дан 20. августа пр. године.

На овој седници донете су потребне одлуке за брз и ефикасан рад у дисциплинском већу а једновремено у смислу § 81. пословника изабрат је за секретара члан већа г. Атанасијевић Рад, адв. овд.

Сличне конференције чланова већа одржане су потом још три — свега четири у овој години и то: 1. фебруара 1930. год., 26. јуна 1930. год. и 2. септембра 1930. године.

Дисциплинско веће примило је до данас у рад 65 предмета. Исти су одмах предати истражним повереницима (члановима већа) ради ислеђења а потом са мишљењем пом. повереника и заступника коморе упућивани су од стране претседника по реду надлежним зборовима у рад. Ову дужност истражних повереника вршили су стално само 12 чланова већа поред редовне судијске дужности, јер су 4 претседника и 4 члана из унутрашњости искључени из овог посла. Тако је од прилике сваки иследник имао по 5 предмета на ислеђењу поред редовне своје судијске дужности.

Ислеђено је у току ове године 45 предмета и исти су упућивани у рад зборовима.

Окончано је у зборовима:

а) пресудом 11 предмета;

б) решењем прекинуто ислеђење код 16 предмета;

в) решењем продужено ислеђење али још неокончани предмети 12 на броју и

г) још не решени предмети у одељењима 6.

Предмети су по одељењима овако исправљени:

	пресуда решења	прекид истрага	стављени под суд	нерешени
I. Збор	2	8	4	—
II. Збор	3	2	5	2
III. Збор	3	3	3	—
IV. Збор	3	3	—	4

Код истражних повереника на раду има још 20 предмета. Чим се ови предмети иследе упутиће се одмах редом зборовима у рад.

Правоснажних одлука има свега једна пресуда и седам решења. Код Касационог Суда налазе се на решењу 10 предмета још од 26. маја 1930. год.

У току рада показало се, да је поступак за рад у дисциплинском већу због строгих законских одредаба у закону и пословнику доста компликован и спор. Законски прописи захтевају у неким питањима излишне послове а у неким стварима без потребе два и више пута један и исти рад. О овом питању упрошћавања поступака решавао је на конференцији чланова већа од 1. фебруара ов. год. и одлучено, да ова година прође са овом праксом каква је, али да се у будуће уоче све тешкоће у раду па за идућу годину да се спреме евентуално потребне измене за бољи и лакши рад.

Претседник дисциплинског већа има намеру да се у току идуће године стави у везу са свима претседницима већа осталих комора у нашој Краљевини по питању ових измена и да се тако заједнички изради један потпуно савремен пројекат закона и поступка. На овај начин добиће се несумњиво идућу годину да се спреме евентуално поступка.

Претседник већа на својим путовањима у Нови Сад и Сарајево посетио је и адвокатске коморе ових вароши и прегледао судски рад истих. На лицу места уверио се, да Београдска комора примењује закон у погледу поступка тачније, строжије и скрупулозније. Истина овај начин рада захтева више труда и рада од стране г. г. чланова већа али пружа у толико више јемства оптуженим колегама за правилнију и праведнију одлуку. Водиће се рачуна, да се у току ове године обиђу и остале коморе наше Краљевине ради бољег упознавања судског рада код истих на лицу места и што боље примене закона код нашег већа.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unibib.rs

